

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä. Ehdotettu laki on uusi ja sen tavoitteena on parantaa metsävaratietojen hyödynnettävyyttä.

Ehdotettua lakia sovellettaisiin Suomen metsäkeskukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietoja sisältävien metsätietojen käsittelyyn. Tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia, ellei ehdotetussa laissa toisin säädettäisi.

Laissa säädettäisiin tietojärjestelmän käytötarkoituksesta, tietosisällöistä, tietojen käy-

töstä ja luovuttamisesta sivullisille sekä tietojen säilyttämisestä ja poistamisesta. Lakiin sisällytettäisiin säännökset metsätietojen virheettömyydestä ja siihen liittyvästä rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta. Lakiin otettaisiin vain ne säännökset, jotka ovat tarpeen henkilötietolain lisäksi tai sijasta.

Metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito säädettäisiin Suomen metsäkeskuksen julkiseksi hallintotehtäväksi. Rekisterinpitäjiksi ehdotetaan uuden metsäkeskusorganisaation keskusyksikön johtajaa ja aluejohtajia, koska nämä voisivat käyttää tehtäviensä hoidossa julkista valtaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Nykytila.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta	3
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.....	4
Henkilötietolaki	6
1.2 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö	10
Yleistä.....	10
Århusin sopimus ja ympäristötiedodirektiivi	10
Euroopan neuvoston yleissopimus viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen käyttöä koskeva direktiivi.....	12
Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojen käsittelyssä ja tietosuojadirektiivi.....	13
1.3 Nykytilan arviointi	14
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	14
2.1 Tavoitteet	14
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	16
Rekisterinpitäjä.....	16
Kaksi eri tietojärjestelmää julkisten hallintotehtävien hoitamiseen ja julkisuuslain soveltaminen.....	16
Liiketoiminnan eriyttäminen ja tietojärjestelmät.....	17
2.3 Keskeiset ehdotukset.....	17
3 Esityksen vaikutukset.....	19
3.1 Taloudelliset vaikutukset	19
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	21
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	21
4 Asian valmistelu.....	21
4.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto	21
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	22
5 Riippuvuus muista esityksistä	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1 Lakiehdotuksen perustelut	24
2 Voimaantulo	39
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	39
Suhde perustuslakiin.....	39
Perusoikeudet	40
Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle	42
LAKIEHDOTUS	46

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta

Maakunnallisella tasolla toimivat 13 metsäkeskusta ja koko valtakunnassa toimiva Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio muodostavat metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaation. Organisaatioiden toiminta perustuu metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annettuun lakiin (1474/1995), jäljempänä *metsäkeskuslaki*, ja se rahoitetaan merkittävältä osin valtion talousarvioon vuosittain otettavalla määrärahalta.

Metsäkeskuksen julkisista hallintotehtävistä säädetään metsäkeskuslain 1 a §:ssä. Julkiset hallintotehtävät jakautuvat edistämistehtäviin ja viranomaistehtäviin. Edistämistehtäviin ei liity julkisen vallan käyttöä. Viranomaistehtävät taas liittyvät julkisen vallan käyttöön ja niiden hoitaminen on metsäkeskuksessa eriytetty muusta toiminnasta. Viranomaistehtävät hoidetaan metsäkeskuksen viranomaistehtävien yksikössä.

Metsäkeskuslain 7 §:n mukaan metsäkeskukset voivat harjoittaa liiketoimintaa, joka liittyy niiden tarkoituksen toteuttamiseen. Metsäkeskusten harjoittama liiketoiminta ei kuitenkaan saa vaarantaa metsäkeskusten lakisääteisten tehtävien hoitamista tai sen puoleettomuutta. Metsäkeskusten liiketoiminnan tehtäviä ei ole laissa yksilöity. Metsäkeskusten liiketoiminta on tyypillisesti ojitusta ja tiehankkeiden suunnittelua ja toteutuksen työjohtoa sekä metsäsuunnitelmien ja tila-arvioiden laatimista.

Metsäkeskuslain 1 a §:n mukaan metsäkeskuksen viranomaistehtäviä ovat:

”1) metsälaisissa (1093/1996), metsätalouden rahoitusta koskevassa lainsäädännössä, metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetussa laissa (263/1991), metsänhoitoyhdistyksistä annetussa laissa (534/1998), metsänviljelyaineiston kaupasta annetussa laissa (241/2002),

(364/1991), yhteismetsälaisissa (109/2003), yhteisaluelaisissa (758/1989), varainsiirtoverolaisissa (931/1996) ja kirkkojärjestyksessä (1055/1993) metsäkeskukselle annetut tehtävät;

2) hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen arviointiin, myöntämiseen ja maksamiseen liittyvät tehtävät;

3) kumottujen maatilalain (188/1977), luontaiselinkeinolain (610/1984) ja porotalouslain (161/1990) mukaisten valtion saatavien turvaamiseen liittyvät tehtävät puun myyntien yhteydessä sanottujen lakien nojalla muodostetuilta tiloilta; sekä

4) muut metsäkeskukselle säädetyt julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät.”

Metsäkeskuslain 1 a §:n mukaan metsäkeskuksen edistämistehtäviä ovat:

”1) metsien kestävä hoidon ja käytön sekä niiden monimuotoisuuden säilymisen ja metsätalouden muun ympäristönsuojelun edistäminen;

2) metsätalouden ja metsien tilan ja kehityksen seuraaminen toimialueellaan sekä niihin liittyvien esitysten ja aloitteiden tekeminen;

3) metsätalouden yhteistoiminnan edistäminen;

4) metsävaratietojen ja niihin liittyvien palvelujen tuottaminen ja ylläpito;

5) metsätalouden alueellisen tavoiteohjelman (alueellinen metsäohjelma) laadinta toimialueelleen;

6) metsätaloutta edistävä koulutus-, neuvonta- ja tiedotustoiminta;

7) metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistäminen sekä ammattiavun antaminen metsänomistajille ja muille metsätalouden piirissä työskenteleville metsätalouden harjoittamiseen liittyvissä asioissa;

8) tehtäviin liittyvään kansainväliseen yhteistoimintaan osallistuminen;

9) varautuminen metsätuhoihin ja pelastuslaissa (468/2003) tarkoitetun virka-apun antaminen siltä osin kuin virka-apu ei sisällä julkisen vallan käyttöä; sekä

10) muut metsäkeskukselle säädetyt tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä sekä maa- ja metsätalousministeriön mää-

räämät metsäpolitiikan täytäntöönpanoon liittyvät palvelutehtävät.”

Metsäkeskusten julkiset hallintotehtävät kattavat metsälakien toimeenpanon ja metsätalouden edistämisen. Metsäkeskukset toimeenpaneuvat ja valvovat metsälakien noudattamista sekä edistävät metsien kestävää käyttöä ja hoitoa sekä metsäluonnon monimuotoisuutta. Ne koordinoivat ja edistävät metsätalouden yhteistoimintaa sekä toteuttavat metsänomistajien koulutusta, tiedotusta ja neuvontaa. Mainitut toiminnot ovat pääosin maksuttomia palveluita. Metsäkeskus tiedottaa metsänomistajille muun muassa siitä, mikä heidän metsiensä tila on (Hoito- ja hakkuutiedote) ja miten metsiä tulisi käsitellä kestävästi. Lisäksi metsäkeskus järjestää kursseja metsänomistajille (esimerkiksi uusien metsänomistajien ABC-tapahtumat). Metsänomistajia neuvotaan henkilökohtaisesti joko maastokäyntien tai tilakohtaisen suunnittelun yhteydessä. Ryhmäneuvontaa järjestetään esimerkiksi taimikonhoidosta, metsäteiden perusparannuksesta ja luonnonhoidosta. Tärkeä tehtävä on kattavan ja mahdollisimman ajantasaisen metsävaratiedon keruu ja ylläpito yksityismetsistä. Metsävaratieto on tarpeen sekä viranomaistehtävien että edistämistehtävien hoitamisessa. Metsävaratieto mahdollistaa valvonta- ja tarkastustoiminnan tarkoituksenmukaisen suuntaamisen, vähentää olennaisesti maastotarkastusten tarvetta sekä mahdollistaa riittävän neuvonnan antamisen viranomaistehtävien yhteydessä. Myös metsänomistajien neuvonta tilan hoitotarpeista (edistämistehtävä) pohjautuu metsävaratietoon.

Metsäkeskusten nykyisten tehtävien tarkempi kuvaus löytyy metsäkeskusten metsätietotyöryhmän muistion 3 luvusta (työryhmämuistio mmm 2009:7).

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, 1 §:n mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei kyseisessä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä (julkisuusperiaate). Laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tie-

donhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Julkisuuslain 5 §:n 1 momentin mukaan asiakirjoja ovat kirjalliset ja kuvalliset esitykset. Asiakirjoja ovat myös viestit, jotka ovat saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla.

Julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Viranomaisen laatimana pidetään myös asiakirjaa, joka on laadittu viranomaisen antaman toimeksiannon johdosta, ja viranomaiselle toimitettuna asiakirjana asiakirjaa, joka on annettu viranomaisen toimeksiannosta tai muuten sen lukuun toimivalle toimeksianto-tehtävän suorittamista varten. Lain 5 §:n 3—5 momentissa on säädetty poikkeuksista edellä mainittuun viranomaisen asiakirjan määritelmään.

Julkisuuslain soveltamisen kannalta keskeinen on viranomaisen määritelmä. Viranomaisia ovat lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan valtion hallintoviranomaiset sekä muut valtion virastot ja laitokset. Laissa tarkoitettuja viranomaisia ovat myös esimerkiksi valtion liikelaitokset ja kunnalliset viranomaiset. Julkisuuslakia sovelletaan muihinkin kuin laissa määriteltyihin viranomaisiin. Lain 4 §:n 2 momentin mukaan mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Metsäkeskukset ovat esimerkki julkista tehtävää hoitavasta yhteisöstä. Metsäkeskuslain 1 a §:ssä säädetään metsäkeskusten julkisista hallintotehtävistä. Näistä osaan liittyy julkisen vallan käyttöä.

Julkisuuslain 2 luvussa säädetään asiakirjan tulemisesta julkiseksi. Kun asiakirja on tullut julkiseksi, jokaisella on oikeus saada siitä tieto, ellei julkisuutta ole lailla erikseen rajoitettu. Lain 3 luvussa säädetään oikeudesta saada tieto asiakirjasta. Tiedonsaantioikeuksien laajuus määräytyy sen mukaan, onko kyse jokaisen oikeudesta saada tieto viranomaisen asiakirjasta vai asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin. Asianosaisen tiedonsaantioikeus ulottuu pääsääntöisesti myös salassa pidettäviin asiakirjoihin.

Julkisuuslain 4 luvussa säädetään siitä, miten tieto annetaan asiakirjasta. Lain 16 §:ssä säädetään asiakirjan antamistavoista. Viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Mainittu pykälä sisältää myös viranomaisen henkilökäsitteitä koskevan erityissäännöksen. Lain 16 §:n 3 momentissa säädetään seuraavasti: ”Viranomaisen henkilökäsitteistä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipidetäi markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.”

Henkilötiedolla tarkoitetaan mitä tahansa tiettyä luonnollista henkilöä koskevaa tietoa. Henkilökäsitteiden muodostaa henkilötietoja sisältävä tietojoukko, joka muodostuu käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuuluvista merkinnöistä ja jota kokonaan tai osittain käsitellään automaattisen tietojen käsittelyn avulla. Henkilökäsitteitä voidaan myös ylläpitää manuaalisesti. Kun viranomaisen henkilökäsitteistä pyydetään tietoja, viranomaisen on selvitettävä, ovatko tiedot julkisia vai salassa pidettäviä ja onko tietojen pyytäjällä jokin henkilötietolaissa (523/1999) tai muussa laissa säädetty peruste kyseisten tietojen käsittelyyn. Jollei erityissäännöksiä ole, tietojen julkisuus ratkaistaan julkisuuslain mukaan ja oikeus käsitellä henkilötietoja henkilötietolain nojalla.

Julkisuuslain 5 luku koskee viranomaisen velvollisuuksia edistää tiedonsaantia ja hyvää tiedonhallintatapaa. Lain 18 §:n mukaan hyvään tiedonhallintatapaan kuuluu huolehtia viranomaisen toimintaa koskevien tietojen saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muista tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Lain 20 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta tuottaa ja jakaa tietoa. Viranomaisella on velvollisuus edistää tiedon saamista toiminnastaan julkaisu- ja tiedotustoiminnan avulla sekä käyttämällä sellaisia kanavia, joiden kautta kansalaiset voivat helposti saada tietoa.

Julkisuuslain 6 luvussa säädetään asiakirjan salassapidon perusteista. Lain 24 § sisältää 32-kohtaisen luettelon salassapidon perusteista. Ne voidaan jakaa kolmeen ryhmään sen mukaan, suojaavatko ne yksityistä intressiä, julkista intressiä vai julkisyhteisön omaa intressiä.

Yksityistä intressiä suojaavista salassapidon perusteista voidaan mainita esimerkkinä pykälän 23 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä ovat ”asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa, sekä ulosottoviranomaisen asiakirjat siltä osin kuin ne sisältävät sellaisia tietoja, jotka ulosottorekisteriin merkittyinä olisivat ulosottokaaren mukaan salaisia, sekä tiedot luonnollisesta henkilöstä ulosottovelallisena ja ulosottoselvitys”. Taloudellista asemaa koskeva lauseke ei sisällä niin sanottua vahinkoedellytyslauseketta. Toisin sanoen salassapidon arvioinnissa ei kiinnitetä huomiota siihen, aiheutuuko tiedon antamisesta haittaa. Taloudellista asemaa koskevat tiedot kuuluvat ehdottoman salaisuuden piiriin.

Julkisuuslain esitöissä (HE 30/1998 vp) on taloudellista asemaa koskevia tietoja kuvattu seuraavasti: ”Taloudellisella asemalla tarkoitetaan henkilön taloutta kokonaisuudessaan, esimerkiksi palkkaa päätoimesta tai kokonaisvarallisuutta koskevia tietoja. Samoin henkilön maksukykyä kuvaavat tiedot voivat olla laissa tarkoitettulla tavalla taloudellista asemaa kuvaavia. Säännöksen mukaan mitkä

tahansa tuloa koskevat tiedot eivät olisi salassa pidettäviä, jolleivät ne kuvaa henkilön taloudellista asemaa laajemmin.” Vastaavasti eivät myöskään mitkä tahansa varallisuutta koskevat tiedot ole salassa pidettäviä, elleivät ne kuvaa asianomaisen henkilön kokonaisvarallisuutta.

Yleistä intressiä suojaavasta salassapidon perusteesta voidaan mainita esimerkkinä julkisuuslain 24 §:n 15 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä ovat ”asiakirjat, jotka sisältävät tietoja viranomaisen tehtäväksi säädetystä tarkastuksesta tai muusta valvontatoimeen liittyvästä seikasta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa asiaan osalliselle”. Säännöksen tavoitteena on turvata sekä valvonnan yleisiä toteuttamisedellytyksiä että mahdollistaa yksittäisten valvontatoimien onnistuminen.

Yleistä intressiä suojaavana salassapidon perusteena voidaan pitää myös julkisuuslain 24 §:n 14 kohtaa, jonka mukaan salassa pidettäviä ovat ”asiakirjat, jotka sisältävät tietoja uhanalaisista eläin- tai kasvilajeista tai arvokkaiden luonnonalueiden suojelusta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi kysymyksessä olevan eläin- tai kasvilajin tai alueen suojelun”. Mainittuun salassapitoperusteeseen sisältyy vahinkoedellytyslauseke. Oletamana on kyseisten luonnonarvoja koskevien asiakirjojen julkisuus. Tietojen antaminen voidaan kuitenkin estää, jos on pelättävissä, että tietoja käytetään väärin.

Julkisuuslain 24 § sisältää yleisimmät salassapitoperusteet. Lainsäätäjän tavoitteena on ollut laatia sellaiset yleissäännökset, jotka vähentävät tarvetta erityissäännöksiin muissa laeissa. Tähän liittyy eduskunnan ponsi (EV 303/1998 vp), jonka mukaan salassapitoa koskevien erityissäännösten ottamista muuhun kuin julkisuuslakiin on vältettävä.

Julkisuuslain 28 § sisältää säännöksen, jossa viitataan tieteellisen tutkimuksen vapauden turvaamiseen. Mainitun pykälän 1 momentissa säädetään seuraavasti: ”Viranomaisen voi, jollei lailla toisin säädetä, antaa yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten, jos on

ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.” Toisin sanoen tieteellistä tutkimusta varten on mahdollista luovuttaa salassa pidettäviäkin tietoja.

Julkisuuslain 22 §:n 2 momentin mukaan salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta ei saa luovuttaa sivulliselle teknisen käyttöyhteyden avulla. Julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta viranomaisille seuraavasti: ”Viranomaisen voi avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäväksi, käyttöyhteyden avulla saa hakea tietoja vain henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti säädetä toisin.”

Julkisuuslain 7 luvussa on säännökset viranomaisten mahdollisuudesta saada tietoja toiselta viranomaiselta. On huomattava, ettei viranomaisella ole yleistä virkatehtävien suorittamiseen perustuvaa oikeutta saada toiselta viranomaiselta tietoja asiakirjoista, jotka eivät ole julkisia. Julkisuuslain 29 §:n 1 momentissa luetellaan neljä eri perustetta, joihin salassa pidettävien tietojen antaminen toiselle viranomaiselle voi perustua. Salassa pidettävän tiedon antaminen voi perustua laintasoiheen säännökseen, asianomaisen henkilön antamaan suostumukseen, asiakirjan tarpeellisuuteen ennakkotietoa, ennakkoratkaisun antamista, muutoksenhakua, kantelua ja alistusasian käsittelyä koskevassa asiassa tai asiakirjan tarpeellisuuteen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamisessa.

Henkilötietolaki

Henkilötietolaissa säädetään henkilötietojen käsittelystä. Lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista.

Henkilötietolaki perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 95/46/EY

yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsitte-lyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuu-desta, jäljempänä *tietosuojadirektiivi*. Tietosuojadirektiivin osalta voidaan todeta, että sen johdanto-osan 72 kohdan mukaan ”julkisuusperiaate voidaan ottaa huomioon tämän direktiivin säännöksiä täytäntöön pantaessa”. Toisin sanoen yksityisyyden suojaa koskevat säännökset eivät sulje pois julkisuusperiaatetta. Henkilötietojen käsittelyä ja asiakirjojen julkisuutta koskevat säännökset on siten sovittava yhteen lainsäädännösä.

Henkilötietolailla ja julkisuuslailla on liittymäkohtia, mutta niiden soveltamisalat ovat erilaiset. Henkilötietolaissa säädetään oikeudesta käsitellä henkilötietoja. Julkisuuslain mukaan määräytyy taas se, ovatko asiakirjat julkisia. Oikeus käsitellä henkilötietoja on eri asia kuin se, ovatko tiedot julkisia. Henkilötiedot sinänsä ovat julkisia, ellei niiden salassapidosta ole säädetty julkisuuslaissa tai muussa laissa. Julkisuuslain soveltaminen rajoittuu laissa määriteltyihin viranomaisiin ja siltä osin kuin on kyse julkisen vallan käytöstä myös julkista tehtävää hoitaviin. Henkilötietolain soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko tiedon käsittelijänä viranomainen vai yksityinen. Molempien tulee toiminnassaan ottaa huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset.

Henkilötietolain soveltamisen kannalta keskeinen on henkilötiedon määritelmä. Henkilötiedolla tarkoitetaan henkilötietolain 3 §:n 1 kohdan mukaan ”kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi”. Henkilötietolaikiin sisällytetyn henkilötiedon määritelmän tulkinnassa voidaan huomiota kiinnittää tietosuojadirektiivin vastaavaan määritelmään. Direktiivin 2 artiklan a kohdan mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan ”kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä (”rekisteröity”) koskevia tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa, erityisesti henkilönumeron taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, psyykkisen, taloudel-

lisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella”. Henkilötietoja ovat toisin sanoen mitkä tahansa tiedot, jotka ovat luotettavalla tavalla yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Kuten tietosuojadirektiivin määritelmästä käy ilmi, myös sellainen tieto, joka on epäsuorasti yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön, on henkilötieto. Esimerkiksi kiinteistötunnus on henkilötieto, jos sen avulla on tarkoitus selvittää, keneen tunnistettavaan luonnolliseen henkilöön tunnus liittyy.

Henkilötietoja ovat kaikenlaiset luonnollista henkilöä koskevat tiedot. Merkitystä ei ole sillä, missä roolissa luonnollinen henkilö toimii. Henkilötietolailla suojataan luonnollista henkilöä koskevia tietoja myös silloin, kun on kyse ammatin- tai elinkeinonharjoittamisesta taikka julkisesta tehtävästä.

Muita keskeisiä henkilötietolain määritelmiä ovat henkilötietojen käsittelyn, henkilörekisterin ja rekisterinpitäjän määritelmät. Lain 3 §:n 2 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan ”henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä”. Käsittely viittaa hyvin erityyppisiin toimenpiteisiin. Henkilötietolain säännökset tai mahdolliset erityissäännökset henkilötietojen käsittelyssä on siis otettava huomioon kaikissa henkilötietoihin kohdistuvissa toimenpiteissä.

Henkilötietolain 3 §:n 3 kohdan mukaan henkilörekisterillä tarkoitetaan ”käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuuluvista merkinnöistä muodostuvaa henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta”.

Henkilötietolain 3 §:n 4 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan ”yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty”.

Henkilötietolain 3 §:n 5 kohdan mukaan rekisteröidyllä tarkoitetaan ”henkilöä, jota henkilötieto koskee”. Lain 3 §:n 6 kohdan mukaan sivullisella tarkoitetaan muuta henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä kuin rekisteröityä, rekisterinpitäjää, henkilötietojen käsittelijää tai henkilötietoja kahden viimeksi mainitun lukuun käsittelevää”.

Henkilötietolain 2 luvussa on määritelty henkilötietojen käsittelyn yleiset periaatteet. Rekisterinpitäjää koskee huolellisuusvelvoite. Henkilötietojen käsittelyn tulee olla myös suunniteltua (6 §). Henkilötietojen käsittelyn tulee olla perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Suunnitteluvaiheessa on määriteltävä, mihin tarkoitukseen henkilötietoja käytetään sekä miten henkilötietoja hankitaan ja mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan. Suunnitteluvaiheeseen liittyy lain 7 §:ssä määriteltyyn käyttötarkoitussidonnaisuuteen. Henkilötietoja ei saa käsitellä tavalla, joka ei vastaa suunniteltua henkilötietojen käyttötarkoitusta. Historiallista tutkimusta, tieteellistä tutkimusta ja tilastotarkoitusta varten tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä pidetään kuitenkin yhteensopivana alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa.

Henkilötietolain 9 §:ssä asetetaan henkilötietojen käsittelylle tarpeellisuusvaatimus. Tarpeellisuusvaatimus tarkoittaa, että käsiteltävien henkilötietojen tulee olla tarpeellisia määritellyn henkilötietojen käyttötarkoituksen kannalta. Rekisterinpitäjän tulee ottaa tarpeellisuusvaatimus huomioon esimerkiksi silloin, kun hän määrittelee kerättäviä henkilötietoja. Tarpeellisuusvaatimus on keskeinen myös arvioitaessa tiedonluovutuksen edellytyksiä. Tietojen luovuttamisen perusteeksi ei siis riitä se, että henkilötietojen käsittelyyn on olemassa jokin laissa säädetty peruste. Tietojen pyytäjän tulee osoittaa, että pyydyt tiedot ovat tarpeellisia ilmoitetun käyttötarkoituksen kannalta.

Henkilötietolain 9 §:n 2 momentissa säädetään tietojen laatuvaatimuksista seuraavasti: ”Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä (virheettömyysvaatimus). Rekisterinpitäjän velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn

merkitys rekisteröidyn yksityisyyden suojalle.”

Henkilötietolain 3 §:n 7 kohdan mukaan suostumuksella tarkoitetaan ”kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn”.

Edellä selostettu tarpeellisuusvaatimus koskee kaikkea henkilötietojen käsittelyä eli niitäkin tilanteita, joissa tiedot luovutetaan suostumuksen perusteella. Toisin sanoen suostumukseen ei oikeuta rekisterinpitäjää luovuttamaan sellaisia henkilötietoja, jotka eivät ole tarpeen ilmoitetun tietojen käyttötarkoituksen perusteella. Tästä syystä suostumuksessa tulee yksilöidä käyttötarkoitussittain ne tiedot, joiden luovuttamista suostumus koskee.

Henkilötietolain 8 §:ssä säädetään yleisistä henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä. Pykälän 1 momentti sisältää 8-kohtaisen luettelon edellytyksistä, joihin henkilötietojen käsittely voi perustua. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä ”rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella”. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä, ”jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta”. Mainittu peruste tulee sovellettavaksi esimerkiksi viranomaisen kohdalla. Laissa säädettyjä tehtäviä voi olla muullakin kuin viranomaisella. Esimerkiksi metsäkeskuksella on laissa säädettyjä julkisia hallintotehtäviä. Muita henkilötietolain 8 §:ssä mainittuja perusteita ovat esimerkiksi sopimuksen täytäntöönpaneminen (2 kohta) tai asiakassuhde tai jäsenyys (5 kohta).

Henkilötietolain 3 luvussa säädetään arkaluonteisten henkilötietojen ja henkilötunnuksen käsittelystä.

Henkilötietolain 4 luku sisältää säännökset siitä, millaisin edellytyksin henkilötietoja voidaan käyttää esimerkiksi seuraaviin tarkoituksiin: tutkimus (14 §), tilasto (15 §), viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät (16 §) sekä suoramarkkinointi ja muut osoitteelliset lähetykset (19 §).

Tutkimuksella tarkoitetaan historiallista tai tieteellistä tutkimusta. Henkilötietolain 14 §:n 1 momentissa luetaan neljä edelly-

tystä, joiden täytyessä tietoja voidaan luovuttaa mainittua käyttötarkoitusta varten. Ensimmäinen edellytys on, että tutkimusta ei voi suorittaa ilman henkilön yksilöintiä koskevia tietoja ja jos rekisteröityjen suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi ole mahdollista hankkia. Toisena edellytyksenä on, että henkilörekisterin käyttö perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuullinen johtaja tai siitä vastaava ryhmä. Kolmantena edellytyksenä on, että henkilörekisteriä käytetään ja siitä luovutetaan henkilötietoja vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille. Neljäntenä edellytyksenä on, että henkilörekisteri hävitetään tai siirretään arkistoitavaksi tai sen tiedot muutetaan sellaiseen muotoon, ettei tiedon kohde ole niistä tunnistettavissa, kun henkilötiedot eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Henkilötietolain 19 §:ssä säädetään suoramainontaan, etämyyntiin tai muuhun suoramarkkinointiin taikka muihin näihin rinnastettaviin osoitteellisiin lähetyksiin liittyvän henkilötietojen käsittelyn perusteista. Pykälässä säädetään lisäksi tietojen keräämisestä niin sanottuun kampanjaluonteiseen suoramarkkinointirekisteriin tai pysyvään suoramarkkinointirekisteriin. Näihin säännöksiin liittyy lain 30 §:n kielto-oikeutta koskeva säännös. Rekisteröidyllä on oikeus kieltää rekisterinpitäjää käsittelemästä häntä itseään koskevia tietoja muun muassa suoramainontaa, etämyyntiä ja muuta suoramarkkinointia sekä markkina- ja mielipidetutkimusta varten. Jos kyse on tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointiin ja kyseessä on viranomaisen henkilörekisteri, julkisuuslain 16 §:n 3 momentin säännös on ensisijainen suhteessa henkilötietolain 19 §:n säännökseen.

Henkilötietolain 5 luvussa säädetään tietojen siirrosta Euroopan unionin ulkopuolelle.

Henkilötietolain 6 luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Lain 24 §:n 1 momentissa säädetään rekisteröidyn informoinnista. Rekisteröidyn tulee saada tieto rekisterinpitäjistä ja tarvittaessa tämän edustajasta, henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta sekä siitä,

mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan. Lisäksi rekisteröidyn tulee saada ne tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi asianomaisessa henkilötietojen käsittelyssä. Henkilötietolain 24 §:n 2 momentissa säädetään poikkeuksista tiedonantovelvollisuuteen. Velvoitteista poikkeamislanteet ovat kuitenkin poikkeuksellisia eikä tiedonantovelvoitteesta voi poiketa, jos tietoja käytetään rekisteröityjä koskevassa päätöksenteossa.

Henkilötietolain 26 §:ssä säädetään rekisteröidyn tarkastusoikeudesta. Jokaisella on oikeus tarkastaa itseään koskevat henkilötiedot. Henkilötietolain mukaan jokaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietää, mitä häntä koskevia henkilötietoja henkilörekisteriin on talletettu tai, ettei rekisterissä ole häntä koskevia tietoja. Rekisterinpitäjän on samalla ilmoitettava rekisteröidylle rekisterin säännönmukaiset tietolähteet sekä mihin henkilörekisterin tietoja käytetään ja säännönmukaisesti luovutetaan. Lain 26 §:n 3 momentissa säädetään, että rekisterinpitäjä saa periä tietojen antamisesta korvausta, jos siitä, kun rekisteröity edellisen kerran sai tarkastettavakseen tietonsa, on kulunut alle vuosi.

Henkilötietolain 27 §:ssä säädetään eräistä tilanteista, joissa rekisteröidyn tarkastusoikeus voidaan evätä. Myös erityislainsäädännössä voidaan evätä rekisteröidyn tarkastusoikeus. Lain 28 § sisältää säännökset tarkastusoikeuden toteuttamismenettelystä.

Henkilötietolain 29 §:ssä säädetään tietojen korjaamisesta. Rekisterinpitäjän on ilman aiheutonta viivästystä oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto. Rekisterinpitäjällä on velvollisuus toimia oma-aloitteisesti ja myös rekisteröidyn vaatimuksesta. Mainitun pykälän mukaan rekisterinpitäjän on myös estettävä virheellisen tiedon leviäminen, jos tieto voi vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai hänen oikeuksiaan. Pykälässä säädetään myös tietojen korjaamiseen liittyvästä menettelystä.

Henkilötietolain 7 luku sisältää säännökset tietoturvallisuudesta ja tietojen säilytyksestä. Lain 32 §:n mukaan rekisterinpitäjän tulee toteuttaa tarpeelliset tekniset ja organisatori-

set toimenpiteet tietojen suojaamiseksi. Henkilötiedot on siten niiden kaikissa käsittelyvaiheissa suojattava ulkopuolisilta henkilötietolain ja mahdollisten salassapitosäännösten edellyttämällä tavalla. Lain 33 §:ssä säädetään henkilötietojen käsittelyyn liittyvästä vaitiolovelvollisuudesta ja lain 34 §:ssä henkilörekisterin hävittämisestä.

1.2 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö

Yleistä

Seuraavassa tarkastellaan tietojen julkisuuteen ja tietosuojaan liittyviä kansainvälisiä sopimuksia ja Euroopan yhteisön lainsäädäntöä.

Århusin sopimus ja ympäristötietodirektiivi

Esityksen kannalta keskeinen kansainvälinen sopimus on tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus, jäljempänä *Århusin sopimus* (SopS 122/2004). Århusin yleissopimuksen tavoitteena on edistää nykyiseen ja tuleviin sukupolviin kuuluvien oikeutta elää heidän terveydelleen ja hyvinvoinnilleen suotuisassa ympäristössä. Yleissopimuksen sopimuspuolet takaavat yleisölle oikeuden saada tietoa, osallistua päätöksentekoon ja käyttää muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöä koskevissa asioissa siten kuin yleissopimuksessa tarkemmin määrätään. Århusin sopimus on Suomessa saatettu voimaan tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetulla lailla (351/2008).

Århusin sopimus sisältää määräyksiä, jotka voidaan ryhmitellä kolmeen ryhmään: ympäristöä koskevan tiedon saanti, yleisön osallistumisoikeus ympäristöä koskevaan päätöksentekoon sekä muutoksenhakuoikeus. Sopimuksen soveltamisalan kannalta keskeisimpiä sopimusmääräyksiä on sopimuksen 2 artikla, joka sisältää muun muassa viran-

omaista ja ympäristöä koskevaa tietoa koskevat määritelmät. Ympäristöä koskevan tiedon saannin kannalta keskeisin sopimusartikla on Århusin sopimuksen 4 artikla.

Århusin sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan viranomaisilla tarkoitetaan kansallisen, alueellisen ja muun tason hallintoa (a kohta) sekä lainsäädännön mukaisesti viranomaisen tehtäviä hoitavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä (b kohta). Viranomaisena pidetään myös muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on ympäristöön liittyviä julkisia velvollisuuksia tai tehtäviä tai jotka tarjoavat niihin liittyviä julkisia palveluja a tai b kohdassa tarkoitettujen elinten tai henkilöiden toimivaltaan kuuluvilla aloilla (c kohta). Määritelmän mukaan viranomaisella tarkoitetaan lisäksi sopimuspuolena olevan taloudellisen yhdentymisen järjestön toimielimiä. Viranomaisen määritelmä ei koske tuomio- tai lainsäädäntövaltaa käyttäviä toimielimiä.

Århusin sopimuksen 2 artiklan 3 kohdan ympäristöä koskevan tiedon määritelmä on laaja: ympäristöä koskevalla tiedolla tarkoitetaan "kirjallisessa, visuaalisessa, kuultavassa, sähköisessä tai muussa aineellisessa muodossa olevaa tietoa, joka koskee:

a) ympäristön osa-alueiden, kuten ilman ja ilmakehän, veden, maaperän, maa-alueiden, maiseman ja luontokohteiden tilaa, biologista monimuotoisuutta ja sen osatekijöitä, joihin sisältyvät myös muuntogeeniset organismit, ja näiden osa-alueiden välistä vuorovaikutusta,

b) erilaisia tekijöitä, kuten aineita, energiaa, melua ja säteilyä, toimia tai toimenpiteitä, mukaan lukien hallinnolliset toimenpiteet, ympäristösopimukset, toimintaohjelmat, lainsäädäntö, suunnitelmat ja ohjelmat, jotka vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat tämän kappaleen a kohdassa mainittuihin ympäristön osa-alueisiin, sekä tietoa kustannus-hyötysuhdetta koskevasta analyysistä ja muista taloudellisista analyyseistä ja oletuksista, joita käytetään ympäristöä koskevassa päätöksenteossa,

c) ihmisten terveyden ja turvallisuuden, elinolosuhteiden, kulttuurikohteiden ja rakennetun ympäristön tilaa, siinä määrin kuin ympäristön osa-alueiden tila tai näiden osa-alueiden välityksellä, tämän kappaleen b

kohdassa tarkoitetut tekijät, toimet tai toimenpiteet, vaikuttavat tai voivat vaikuttaa niihin.”

Århusin sopimuksen mukaan sopimuspuolten tulee varmistaa, että viranomaiset antavat ympäristöä koskevat tiedot yleisön käyttöön pyydettyinä ja niin, ettei pyynnön esittäjän tarvitse osoittaa asian koskevan häntä. Tieto tulee antaa pyydettyssä muodossa, elleivät viranomaiset perustellusti katso, että tiedon esittäminen toisessa muodossa olisi aiheellista tai jos tietoa ei jo ole yleisön saatavilla toisessa muodossa. Tieto on annettava käyttöön mahdollisimman pian ja viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Tiedon määrä ja monitahoisuus voivat kuitenkin edellyttää määrärajan pidentämistä kahteen kuukauteen pyynnön esittämisestä. Määrärajan pidentämisestä ja sitä koskevista perusteluista on ilmoitettava pyynnön esittäjälle.

Tietoa koskeva pyyntö voidaan evätä, jos pyydetty tieto ei ole sen viranomaisen hallussa, jolle pyyntö on esitetty tai kun pyyntö on ilmeisen kohtuuton tai esitetty liian yleisessä muodossa taikka pyyntö koskee valmisteilla olevaa aineistoa tai viranomaisen sisäisiä asiakirjoja. Pyyntönsä epääminen on mahdollista silloin, jos asiakirjojen julkistaminen vaikuttaa haitallisesti

a) viranomaisen toiminnan luottamuksellisuuteen,

b) kansainvälisiin suhteisiin, maanpuolustukseen, yleiseen turvallisuuteen tai

c) tuomioistuinkäsittelyyn, henkilön mahdollisuuden saada oikeudenmukainen oikeudenkäynti tai viranomaisen mahdollisuuden suorittaa rikosoikeudellinen tai kurinpidollinen tutkinta,

d) kaupallisten tai teollisten tietojen luottamuksellisuuteen (jos luottamuksellisuudesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä oikeutetun taloudellisen edun suojelemiseksi),

e) teollis- ja tekijänoikeuksiin,

f) henkilötietojen tai luonnollista henkilöä koskevien tiedostojen luottamuksellisuuteen, jos kyseinen henkilö ei ole antanut suostumustaan tiedon julkaisemiseen ja jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisesta luottamuksellisuudesta,

g) pyydetty tiedot toimittaneen kolmannen osapuolen etuun taikka

h) ympäristöön, johon tieto liittyy, esimerkiksi harvinaisten lintujen pesimäpaikkoihin.

Århusin sopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksen (HE 165/2003) mukaan epäämisperusteita on tulkittava suppeasti ottaen huomioon tiedon ilmaisemiseen liittyvä yleinen etu ja se seikka, liittyykö pyydetty tieto ympäristöön kohdistuviin päästöihin.

Kun pyydetty tieto ei ole viranomaisten hallussa, näiden on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti pyynnön esittäjälle se viranomainen, jolla tieto on, tai toimitettava pyyntö kyseiselle viranomaiselle ja ilmoitettava siitä pyynnön esittäjälle. Epääminen voi tapahtua myös silloin, kun pyyntö koskee keskeneräistä aineistoa tai viranomaisten sisäisiä asiakirjoja, jolloin epääminen tapahtuu kansallisen lainsäädännön ja yleisen käytännön nojalla ja ottaen huomioon julkistamiseen liittyvä mahdollinen etu. Jos tieto koskee keskeneräistä aineistoa tai viranomaisten sisäisiä asiakirjoja tai jos asiakirjojen julkistamisen vaikutus olisi haitallinen, sopimuspuolet kuitenkin varmistavat, onko tiedot mahdollista erottaa evätyistä tiedoista vaikuttamatta erotettavien tietojen luottamuksellisuuteen. Jos se on mahdollista, viranomaiset antavat pyydetyn jäljellä olevan ympäristöä koskevan tiedon saataville.

Tietopyynnön epäämisestä on ilmoitettava kirjallisesti, jos pyyntö on esitetty kirjallisesti tai jos pyynnön esittäjä niin vaatii. Epäämisilmoituksessa on esitettävä perustelut kieltäytymiselle ja annettava tietoja niin sanotusta uudelleentarkastelumenettelystä (sopimuksen 9 artikla). Epäämisestä on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuukauden kuluessa, jollei määräaika ole tietojen monitahoisuuden vuoksi perusteltua pidentää kahteen kuukauteen pyynnön esittämisestä. Määrärajan pidentämisestä ja sen perusteluista on ilmoitettava pyynnön esittäjälle.

Århusin sopimukseen liittyen Euroopan yhteisö muutti omaa lainsäädäntöään. Ympäristöä koskevan tiedon saantiin liittyy ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston

direktiivi 2003/4/EY, jäljempänä *ympäristötietodirektiivi*. Direktiivin 2 artikla sisältää viranomaisen ja ympäristötiedon määritelmät. Direktiivin 3 artiklassa säädetään ympäristötiedon saatavuudesta pyydettyä ja 4 artiklassa poikkeuksista tietojensaantioikeuteen.

Suomessa julkisuutta säännellään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetulla lailla. Lain säännösten on katsottu vastaavan Århusin yleissopimuksen ja ympäristötietodirektiivin vaatimuksia, osin jopa ylittävän ne. Tästä syystä sopimuksen hyväksyminen ja voimaansaattaminen eivät edellyttäneet lainsäädäntömuutoksia siltä osin kuin kyse oli yleisön oikeudesta saada ympäristöä koskevaa tietoa. Sopimuksen määräykset kuitenkin poikkeavat joiltain osin julkisuuslain säänte-lystä.

Perustuslakivaliokunta on ympäristötietodirektiiviä koskevan asetusehdotuksen osalta lausunnossaan (PeVL 1/2001 vp) todennut, että julkisuuslaki takaa laajemman tiedonsaantioikeuden. Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota direktiivin viranomaista koskevan määritelmän osalta siihen, että kyseessä oli vähimmäisdirektiivi eli direktiivi, joka asettaa kansalliset vähimmäisvaatimukset. Perustuslakivaliokunta lausui asiasta seuraavasti:

”Direktiivin vähimmäisluonteesta johtuu toisaalta, että sen soveltamisalaa ei voida supistaa kansallisin lainsäädäntötoimenpitein. Direktiiviehdotuksen mukainen tiedonsaantioikeus ulottuu myös joihinkin sellaisiin yksityisoikeudellisiin oikeussubjekteihin, jotka jäävät yleisen julkisuuslainsäädännön ulkopuolelle. Tämän seikan kannalta huomionarvoisia ovat 2 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdat. Valiokunta ei näe syytä vastustaa tällaista ympäristötiedon julkisuutta laventavaa sääntelyä, etenkin kun perustuslain 124 §:n johdosta on mahdollista, että ympäristöön vaikuttavia tehtäviä annetaan myös muille kuin viranomaisille. Joka tapauksessa ehdotus nykyisessä tulkinnanvaraisuudessaan kaipa-aa kiistatta täsmentämistä. Jos direktiivi säilyttää tällaisen sisällön, direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa on tältä osin asianmukais- ta keskittyä yleisen julkisuuslainsäädännön asemesta erityissäädöksiin.”

Erityissäädöksiin tulee siis huolehtia, että Århusin sopimuksen ja ympäristötietodirektiivin velvoitteet tulevat huomioon otetuiksi myös muiden kuin viranomaisten osalta.

Euroopan neuvoston yleissopimus viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen käyttöä koskeva direktiivi

Euroopan neuvostossa on laadittu sopimus viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta. Suomi on kesäkuussa 2009 allekirjoittanut sopimuksen. Euroopan neuvostoon kuuluu 47 jäsenvaltiota. Yleissopimus asiakirjajulkisuudesta tulee kansainvälisesti voimaan sen jälkeen, kun kymmenen jäsenvaltiota on allekirjoittanut sopimuksen ja hyväksynyt sen parlamentissaan.

Euroopan neuvoston yleissopimus asiakirjajulkisuudesta on voimaantullessaan ensimmäinen oikeudellisesti sitova julkisuusperiaatteen vahvistava sopimus maailmassa. Aiemmin Euroopan neuvosto on antanut suosituksia asiakirjojen julkisuudesta.

Yleissopimuksen tarkoituksena on turvata tiedonsaantioikeus viranomaisten asiakirjoista. Sopimus asettaa vähimmäisvaatimukset kansalliselle lainsäädännölle. Sopimus ei estä laajemman avoimuuden toteuttamista.

Euroopan parlamentti on marraskuussa 2003 antanut direktiivin 2003/98/EY julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleen- käytöstä, jäljempänä *PSI-direktiivi*. Direktiivin taustalla ei siis ole kansainvälistä sopimusta. Direktiivin tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toteutumista ja estää kilpailun vääristymistä yhtenäistämällä julkisen sektorin tuottamien tietojen hyödyntämistä koskevia sääntöjä ja käytäntöjä. Direktiivi lähtökohtaisesti edellyttää, että julkisia tieto- ja on saatava käyttää myös muihin tarkoituk- siin kuin alkuperäiseen julkisen tehtävän hoi- tamiseen.

PSI-direktiiviä sovelletaan lähes kaikkiin julkisen sektorin tuottamiin asiakirjoihin. Kyseinen direktiivi määrittää yhteiset toimin- tatavat kaikkien julkisesti saatavien viran- omaistietojen kaupalliselle hyödyntämiselle sekä kilpailutilanteen huomioon ottamiselle tietojen luovutuksissa.

PSI-direktiivin osalta voidaan todeta, että julkisuuslaki mahdollistaa laajemman viranomaisten tietoaineistojen hyödyntämisen kuin mihin direktiivi velvoittaa. Perusrekistereiden (kaupparekisteri, ajoneuvoliikennerekisteri, kiinteistötietojärjestelmä ja väestötietojärjestelmä) tietojen saatavuudesta on taas säännökset erityislainsäädännössä. Direktiivissä on otettu huomioon yksityisyyden suoja. Direktiivin 1 artiklan 4 kohdan mukaan ”direktiivillä ei kajota eikä millään tavalla vaikuteta yhteisön ja kansallisen lainsäädännön säännösten mukaiseen yksilöiden suojelun tasoon henkilötietojen käsittelyssä eikä sillä muuteta direktiivissä 95/46/EY säädettyjä velvollisuuksia ja oikeuksia”. Näin ollen tietoaineistojen luovuttamista voidaan rajoittaa silloin, kun kyse on henkilötiedoista.

PSI-direktiivin soveltamisalan kannalta keskeinen on julkisen sektorin elimen määrittelmä. Direktiivin 2 artiklan mukaan julkisen sektorin elimellä tarkoitetaan ”valtion viranomaisia, alueviranomaisia ja paikallisviranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia sekä yhden tai useamman tällaisen viranomaisen tai yhden tai useamman tällaisen julkisoikeudellisen laitoksen muodostamia yhteenliittyviä”. Mainitussa artiklassa määritellään myös julkisoikeudellinen laitos. Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan elintä, joka on nimenomaisesti perustettu vastaamaan yleisen edun mukaisiin tarpeisiin ja joka ei harjoita teollista tai kaupallista toimintaa ja joka on oikeushenkilö. Julkisoikeudellisen laitoksen määrittelmän mukaan tällaisen toimielimen toiminta on suurimmaksi osaksi valtion, alue- tai paikallisviranomaisten tai muiden julkisoikeudellisten laitosten rahoittamaa, taikka kyseisen toimielimen johto on näiden laitosten valvonnan alainen, taikka kyseisen toimielimen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä valtio, alue- tai paikallisviranomainen tai muu julkisoikeudellinen laitos nimittää enemmän kuin puolet.

Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojen käsittelyssä ja tietosuojadirektiivi

Euroopan neuvoston puiteissa on vuonna 1981 tehty yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkä-

sittelyssä (SopS 36/1992). Sopimuksen yhteydessä on hyväksytty suositus. Sopimus tuli Suomen osalta voimaan huhtikuussa 1992. Sopimuksen keskeinen periaate on tietojen laatua koskeva käyttötarkoitussidonnaisuus. Sopimuksen tarkoituksena on turvata jokaiselle yksilölle sopimosapuolten alueella hänen oikeutensa ja perusvapautensa ja erityisesti hänen oikeutensa yksityisyyteen henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä. Sopimuksessa määritellään ne tietosuojan peruseriaatteet, jotka sopimuksen osapuolet sitoutuvat toteuttamaan lainsäädännössään yksityisyyden suojaamiseksi henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä. Sopimus asettaa arkaluonteisten tietojen käsittelyn edellytykseksi kansallisen lainsäädännön takaaman riittävän turvan. Sopimus edellyttää myös, että henkilötietojen suojaamiseksi ryhdytään asianmukaisiin toimiin. Sopimuksessa ei ole määräyksiä tietojen luovuttamisesta.

Edellä mainittua sopimusta yksityiskohtaisemmat säännöt henkilötietojen suojasta sisältyvät Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 95/46/EY yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, jäljempänä *tietosuojadirektiivi*. Direktiivi on Suomessa saatettu voimaan henkilötietolailla.

Direktiivin tavoitteena on turvata yksilöille heidän perusoikeutensa ja -vapautensa ja erityisesti heidän oikeutensa yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä. Direktiivin 2 artiklan a kohdan mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan ”kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä (”rekisteröity”) koskevia tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa, erityisesti henkilönumeron taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella”. Henkilötiedon käsite on hyvin laaja. Se kattaa siis kaikki tiedot, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Myös henkilötietojen käsittelyn määrittelmä on laaja. Se kattaa muun muassa tietojen keräämisen, tallettamisen, käytön ja luovuttamisen.

Direktiivin mukaan rekisteritietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja laillista. Tietojaa saa kerätä tiettyä nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin tarkoitusta vastaamattomalla tavalla. Tietojen on oltava direktiivin mukaan asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne saa olla liian laajoja siihen tarkoitukseen mihin ne on kerätty ja missä niitä myöhemmin käsitellään. Tietojen tulee olla myös täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä, ja luovutettavan tiedon tulee olla tarpeellinen aiottuun käyttötarkoitukseen. Luovutettavaa tietoa ei saa myöskään käyttää, jos tietoja pyydetessä esitetty syy ei vastaa varsinaista käyttötarkoitusta. Käyttötarkoitukseensa nähden puutteelliset tai virheelliset henkilötiedot on poistettava tai korjattava. Näiden tietojen käyttöä tutkimus- ja tilastotarkoituksiin ei pidetä yhteensopimattomana alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa.

1.3 Nykytilan arviointi

Henkilötietolaki ja julkisuuslaki ovat yleislakeja, joita metsäkeskukset soveltavat toiminnassaan. Ne tulivat voimaan vuonna 1999. Metsäkeskusten tietojärjestelmien kehittämiseen liittyen maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt selvitystä siitä, tarvitaanko metsäkeskusten tietojärjestelmien osalta henkilötietolakia täydentäviä erityissäännöksiä. Ministeriö on ollut vuonna 2006 yhteydessä tietosuojavaltuutettuun. Tuolloin tarkastelun kohteena oli henkilötiedon määritelmän laajuus ja erityisesti se, ovatko metsävaratiedot henkilötietoja. Mainitun yhteydenoton johdosta ministeriössä päädyttiin siihen, että metsäkeskusten tietojärjestelmät muodostavat henkilörekisterin. Esimerkiksi tiettyä luonnollista henkilöä koskevat metsävaratiedot voidaan löytää tietojärjestelmästä helposti siitä huolimatta, että metsävaratiedot ja toisaalta maanomistajien yhteystiedot on talletettu tietojärjestelmän eri osiin. Tältä osin metsäkeskusten tietojärjestelmä eroaa esimerkiksi Metsäntutkimuslaitoksen metsiä koskevista tietoa-aineistoista, joita ei ole järjestetty siten, että olisi mahdollista löytää tiettyihin luonnollisiin henkilöihin liittyviä tietoja. Metsäntutkimuslaitoksen tehtävät eivät edellytä yhteydenpitoa maanomistajiin eivät-

kä tutkimuslaitoksen tietoa-aineistot sen vuoksi edes sisällä maanomistajien yhteystietoja. Kun tarkasteltiin lähemmin metsäkeskusten tietojärjestelmien tietojen keruuta ja tietojen yhdistämistarpeita, päädyttiin siihen, ettei henkilötietolaki yleislakina riitä kattamaan kaikkia henkilötietojen käsittelytarpeita ja että henkilötietojen käsittelystä tarvitaan erityissäännöksiä. Henkilötietolaki sallii tietojen käsittelyn muun muassa silloin, kun kyse on laissa säädetystä tehtävästä. Erityissääntelyn tarve johtuu nimenomaan siitä, että suunniteltu maanomistajien henkilötietojen käsittely ei kaikilta osin perustu sellaisiin tehtäviin, joista olisi metsäkeskusten osalta säännelty riittävän yksityiskohtaisesti erityislainsäädännössä.

Metsäkeskusten metsätietoja koskevan säädöshankkeen tarpeen on tuonut esiin myös muilla hallinnonaloilla tapahtunut henkilötietojen käsittelyn sääntelyä koskeva kehitys. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta esimerkkinä voidaan mainita maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettu laki (284/2008). Mainittu laki koskee maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallintoa ja niihin liittyviä viranomais tehtäviä. Metsäkeskukset hoitavat viranomais tehtävien lisäksi myös muita julkisia hallinto tehtäviä sekä harjoittavat liiketoimintaa. Laadukkaan metsävaratiedon varmistamiseksi olisi tarpeen, että eri tehtävissä saatua henkilötietoa voitaisiin yhdistää. Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön valossa on selvää, että tällainen henkilötietojen käsittely edellyttää laintasoista sääntelyä. Henkilötietojen käsittelyn sääntelyn tarve on metsäkeskusten tietojärjestelmien osalta ilmeinen.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Kansallisessa paikkatietostrategiassa 2005–2010:ssä (MMM:n julkaisu 10/2004) on kuvattu ne toimenpiteet, joiden mukaisesti paikkatietoinfrastruktuuria tulisi lähivuosina kehittää ja ylläpitää. Maa- ja metsätalousministeriön metsävaratiedon ja metsäsuunnittelun strategia 2008–2015 nojautuu näihin linjauksiin. Maa- ja metsätalousministeriön

metsävaratiedon ja metsäsuunnittelun strategian 2008–2015 toiminta-ajatuksen mukaan ministeriö ohjaa aktiivisesti metsävaratietojen keruun ja käytön sekä metsäsuunnittelun kehittämistä siten, että Kansallisessa metsäohjelmassa asetetut tavoitteet saavutetaan.

Kansallinen metsäohjelma 2015 (maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarja 3/2008) on valtioneuvoston keväällä 2008 hyväksymä ohjelma. Sitä edelsi Kansallinen metsäohjelma 2010. Kansallisella metsäohjelmalla pyritään lisäämään muun muassa hakkuumahdollisuuksien hyödyntämistä, puuperäisen energian käyttöä ja puuntuotannon kestävyyttä samalla kun metsien monimuotoisuudesta huolehditaan. Metsävaratiedoilla on keskeinen rooli näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Metsävaratietoa tarvitaan metsäpalvelujen suoramarkkinoinnissa, toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Metsävaratietojen käytön tehostamiseen kiinnitetäänkin huomiota kansallisessa metsäohjelmassa ja Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmän loppuraportissa. Kansallisessa metsäohjelmassa esitetään, että

1) metsäsuunnittelua ja metsäomistajien neuvontaa varten parannetaan metsävaratietojen ajantasaisuutta, lisätään ja tehostetaan niiden keruuta ja hyödyntämistä;

2) tehostetaan ja kehitetään metsänomistajien neuvontaa siten, että he ovat tietoisia metsiensä hakkuumahdollisuuksista ja hoitotarpeista sekä niiden vaihtoehtoista toteutustavoista ja että

3) metsäkeskukset siirtyvät metsänomistajapalveluissa sähköiseen asiointiin ja tuottavat metsävaratiedoista sähköisiä palveluja metsänomistajalle ja hänen valtuuttamilleen toimijoille.

Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmän loppuraportissa (valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 19/2008) esitetään, että metsäkeskusten metsävaratietojärjestelmien ja metsäsuunnittelumenetelmien käynnissä olevaa uudistamista on nopeutettava. Kustannustehokkaammat sähköisiin tietojärjestelmiin perustuvat uudet palvelut ja tiedot metsänhoidon toimenpidetarpeista on saatava mahdollisimman nopeasti metsänomistajien ja metsänomistajan luvalla myös muiden palveluja tarjoavien metsäalan toimijoiden käyttöön. Väli­raportissa työryh-

mä ehdotti muun muassa, että tietosuojasäännöksiä on arvioitava tavoitteena metsävaratietojen hyödyntämisen tehostaminen.

Esityksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut toteuttaa edellä selostetut metsävaratietojen hyödyntämiseen liittyvät tavoitteet.

Nykyisin metsävaratiedot ovat olleet metsäkeskuksen käytössä ja melko laajasti myös metsänhoitoyhdistysten käytössä. Metsävaratietoja voidaan käyttää apuna metsäpalvelujen suoramarkkinoinnissa. Kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että metsäpalveluja tarjoavilla toimijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet julkisin varoin kerättyjen tietojen hyödyntämiseen.

Kilpailuoikeudellisten näkökohtien osalta voidaan todeta, että viime aikoina on yhä enemmän alettu kiinnittää huomiota siihen, millaiset vaikutukset lainsäädännöllä ja esimerkiksi julkisilla tuilla on markkinoiden toimintaan. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa todetaan seuraavasti: ”Hallitus varmistaa kilpailupolitiikan keinoin yksityisen ja julkisen palvelutuotannon tasavertaiset edellytykset”. Työ- ja elinkeinoministeriö on huhtikuussa 2009 julkaissut työryhmämuistion, jossa on tarkasteltu julkisen toiminnan kilpailuneutraliteettia. Kilpailuneutraliteetilla tarkoitetaan tasapuolisten toimintaedellytysten takaamista markkinoiden jokaiselle toimijalle. Sen vuoksi esityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota myös kilpailuneutraliteettiin.

Esityksellä on lisäksi kaksi perusoikeuksien toteuttamiseen liittyvää keskeistä tavoitetta. Esityksellä pyritään varmistamaan se, että metsäkeskuksen metsätietojärjestelmään liittyviin tietoihin ja niiden luovuttamiseen sovelletaan julkisuuslakia. Koska tietojärjestelmän tiedot ovat henkilötietoja, pyritään esityksellä samanaikaisesti myös edistämään tietosuojan toteutumista. Tältä osin voidaan todeta, että julkisuuslaki sisältää viranomaisen henkilörekistereitä koskevan säännöksen, jossa viitataan henkilötietojen suojaa koskeviin säännöksiin. Henkilötietolain ja ehdotetun lain henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset siis rajoittaisivat julkisten tietojen luovutusta kyseisestä tietojärjestelmästä. Perusoikeussäännöksiä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin tämän esityksen yksityiskoh-

taisten perustelujen 4 luvussa (Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys).

Esityksen tavoitteena on myös ollut välttää henkilötietolain ja julkisuuslain kanssa päällekkäistä sääntelyä. Lakiehdotukseen on sisällytetty säännöksiä vain sellaisista metsätietojen käyttötarkoituksista, joiden osalta henkilötietolain sääntelyä ei voida pitää riittävänä. Lakiehdotukseen on ollut tarpeen sisällyttää säännökset julkisuuslain soveltamisesta. Tämä johtuu siitä, että metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito on julkinen hallintotehtävä, jonka hoitaminen tulee järjestää siten, etteivät perusoikeudet, oikeusturva tai muut hyvän hallinnon vaatimukset vaarannu. Julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle tarkastellaan yksityiskohtaisemmin tämän esityksen yksityiskohtaisten perustelujen 4 luvussa (Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys).

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Esitys rakentuu pääasiassa metsäkeskusten metsätietotyöryhmän muistion (mmm 2009:7) ehdotusten pohjalle. Lisäksi esityksessä on otettu huomioon metsätalouden edistämisenorganisaatioiden kehittämishankkeen ehdotukset (mmm 2010:3) ja siihen liittyneet päätökset metsäkeskusorganisaation muuttamisesta.

Rekisterinpitäjä

Esityksen mukaan metsäkeskuksen metsätietojärjestelmän rekisterinpitäjänä toimisivat uuden metsäkeskusorganisaation keskusyksikön johtaja ja aluejohtajat. Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnassa olevan uutta metsäkeskusorganisaatiota koskevan hallituksen esityksen mukaan nämä henkilöt voisivat tehtäviä hoitaessaan käyttää julkista valtaa ja heillä olisi ratkaisuvallasta julkista valtaa sisältävien asioiden osalta. Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmään liittyvän rekisterinpidon puolueettomuuden varmistamiseksi on tärkeää, ettei rekisterinpidolla ole kytköstä liiketoimintaan. Mainitun hallituksen esityksen mukaan johtajalla ei olisi kytkentää metsäkeskuksen liiketoiminnan asioihin. Rekisterinpitoon liittyvää puolueettomuusvaati-

musta ja julkisen vallan käyttöä tarkastellaan jäljempänä tämän esityksen yksityiskohtaisten perustelujen 4 luvussa (Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys).

Rekisterinpitäjä on lakiehdotuksessa määriteltä henkilötasolla. Metsäkeskusorganisaatiota koskevan hallituksen esityksen mukaan metsäkeskuksessa olisi julkisen palvelun yksikkö ja liiketoimintayksikkö. Metsäkeskuksen julkisen palvelun yksikössä olisi myös sellaisia toimihenkilöitä, joiden tehtäviin ei kuulu julkisen vallan käyttöä. Mainitun hallituksen esityksen mukaan ratkaisuvallasta metsäkeskuksen julkisen vallan käyttöä koskevissa asioissa on keskusyksikön johtajalla ja aluejohtajalla. Rekisterinpitäjän tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Kun julkisen vallan käyttöä koskevien asioiden ratkaisuvallasta on tarkoitus uutta metsäkeskusorganisaatiota koskevassa laissa määritellä henkilötasolla, on rekisterinpitäjä määriteltävä metsätietojärjestelmää koskevassa uudessa laissa samalla tavalla. Sen vuoksi rekisterinpitäjäksi ehdotetaan keskusyksikön johtajaa ja aluejohtajaa.

Kaksi eri tietojärjestelmää julkisten hallintotehtävien hoitamiseen ja julkisuuslain soveltaminen

Esityksen mukaan metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamista varten on yksi tietojärjestelmä ja se kuuluu julkisuuslain soveltamisalaan. Metsäkeskusten metsätietotyöryhmän työskentelyn aikana ja sen jälkeenkin on esitetty sellainenkin malli, että metsäkeskuksella olisi kaksi eri tietojärjestelmää, joista toiseen sisältyisivät metsävaratiedot ja toiseen metsäkeskuksen viranomais-tehtävien hoitamiseen liittyvät tiedot. Tämän jälkimmäisen esityksen mukaan metsävaratietoihin ei sovellettaisi julkisuuslakia. Tätä mallia ei ole esityksessä pidetty toteuttamiskelpoisena ensinnäkään sen vuoksi, että se ei vastaa perustuslain vaatimuksia eikä ole myöskään Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukainen.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa yksityisen hoidettavaksi tietyin edellytyksin. Tehtävän hoitaminen tulee tällöin järjestää siten, ettei se vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa ja

muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Hyvän hallinnon vaatimukseen kuuluu muun muassa asioiden käsittelyn julkisuus. Tämä voidaan varmistaa soveltamalla tehtävien hoitoon julkisuuslakia. Perusoikeuksia ja hyvää hallintoa tarkastellaan jäljempänä tämän esityksen yksityiskohtaisten perustelujen 4 luvussa (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys). Näin ollen ei siis olisi ollut mahdollista säätää, että metsävaratietoja koskevaan tietojärjestelmään liittyvään rekisterinpittoon ei sovelletaisi julkisuuslakia

Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita on tarkasteltu tämän esityksen yleisperustelujen 1.2 luvussa. Sekä PSI-direktiivi että ympäristötietodirektiivi koskevat myös yksityisiä organisaatioita, joilla on lakisääteisiä tehtäviä. Kummankin direktiivin pääasiallisena tavoitteena on varmistaa tietojen saatavuus. Tietojen saatavuutta on kuitenkin mahdollista rajoittaa tietosuojasysteistä. Näin ollen edellä mainittujen direktiivienkään perusteella ei olisi ollut mahdollista säätää, että metsävaratiedot eivät kuuluisi julkisuuslain soveltamisalaan.

Kahden eri tietojärjestelmän mallia ei esityksessä ole katsottu toteuttamiskelpoiseksi myöskään sen vuoksi, että käytännössä metsävaratietoja ja metsäkeskuksen viranomais-tehtävien hoitamiseen liittyviä tietoja ei nykyisin ole mahdollista erottaa toisistaan. Metsävaratietoja on päivitetty viranomais-tehtävien hoitamisen yhteydessä saaduilla tiedoilla. Metsävaratietoja on myös säännönmukaisesti käytetty apuna hallintopäätösten tekemisessä. Toisaalta myös viranomais-tehtävien hoitamiseen liittyvien maastotarkastusten tuloksilla on päivitetty metsävaratietoja. Toisin sanoen rajanveto metsävaratietojen ja viranomais-tehtävien hoitamiseen liittyvien tietojen välillä olisi lähes mahdoton tehtävä. Lisäksi toteuttamisvaihtoehdon valinnassa on otettu edellä mainitun tietojen ristiinkäytön hyödyt. On taloudellisesti tarkoituksenmukaista, että julkisin varoin rahoitetun tietojärjestelmän tietoja voidaan hyödyntää edellä mainitulla tavalla. Henkilötietolain mukaan rekisterinpitäjän yhtenä velvoitteena on huolehtia, ettei esimerkiksi virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita tietoja käsitellä tietojärjestelmässä. Tietojen edellä mai-

nittu ristiinkäyttö osaltaan varmistaa, että tiedot ovat ajantasaisempia ja luotettavampia.

Liiketoiminnan eriyttäminen ja tietojärjestelmät

Metsäkeskusten metsätietotyöryhmän ehdotusten mukaan metsäkeskuksen viranomais- ja edistämistehtävien hoitamista varten pidettävät tietojärjestelmien tiedot eriyttäisiin liiketoiminnan tietojärjestelmien tiedoista. Metsätietotyöryhmän ehdotusten mukaan viranomais- ja edistämistehtävien hoitamista varten tarvittaviin tietoihin sekä asiakkaita ja kiinteistöjä koskeviin tietoihin olisi vain rajoitettu käyttöoikeus niillä metsäkeskusten liiketoiminnan toimihenkilöillä, joiden tehtävänkuvaaan kuuluu liiketoiminta. Käyttöoikeuden myöntäisi tällöin metsäkeskuksen viranomais-tehtävien yksikkö. Toisin sanoen metsätietotyöryhmän ehdotusten mukaan metsäkeskuksissa olisi yhteinen tietojärjestelmä sekä julkisten hallintotehtävien että liiketoiminnan tietoja varten. Työryhmämusiiossa oli kuitenkin lähdetty siitä, että liiketoiminnan oikeus käsitellä yhteisen tietojärjestelmän tietoja olisi rajoitettu. Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnassa käsiteltävänä olevan uutta metsäkeskusorganisaatiota koskevan hallituksen esityksen mukaan metsäkeskuksen liiketoiminta eriytetään taloudellisesti, henkilöittäin ja toiminnallisesti metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta. Tähän liittyen esityksessä ei ole pidetty perusteltuna sellaista toteuttamisvaihtoehtoa, että liiketoiminnan ja julkisten hallintotehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja käsiteltäisiin yhteisessä tietojärjestelmässä. Liiketoiminnan tietoja varten tulisi kehittää oma tietojärjestelmä siirtymäajan jälkeen. Lakiehdotuksen mukaan siirtymäaika olisi vuoden 2013 loppuun saakka.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä sääntelisi metsäkeskukselle julkisena hallintotehtävänä kuuluvaa tietojärjestelmään liittyvää rekisterinpittoa. Lakiehdotus koskisi nimenomaan henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietojen

käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietolain 3 §:n mukaan ”henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä”. Käsittely viittaa hyvin erityyppisiin toimenpiteisiin ja pitää siis sisällään myös esimerkiksi henkilötietojen keuruun.

Lakiehdotuksen mukaan metsätietojärjestelmään sovellettaisiin henkilötietolain säännöksiä, jollei ehdotetussa laissa toisin säädetäisi. Lakiehdotus sisältää myös säännökset julkisuuslain soveltamisesta. Tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovellettaisiin, mitä viranomaisesta säädetään julkisuuslaissa. Tarkoituksena on, että metsätietojärjestelmän henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin rinnakkain ehdotettua lakia, henkilötietolakia ja julkisuuslakia. Esityksen mukaan metsätietojärjestelmään saisi tallettaa myös sellaisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja. Näihinkin tietoihin sovellettaisiin julkisuuslakia.

Lakiehdotus metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä sääntelisi ensinnäkin kyseistä tietojärjestelmää ja sen käyttötarkoitusta. Lakiehdotus sisältää säännöksen, jossa tietojärjestelmä ja sen käyttötarkoitus määritellään yleisellä tasolla, sekä säännöksen, jossa tarkemmin määritellään tietojärjestelmän eri tietoryhmät ja sen, mihin eri tarkoituksiin kyseisiä tietoja saa käsitellä. Tässä jälkimmäisessä säännöksessä toisin sanoen yksilöitäisiin ne julkiset hallintotehtävät, joiden hoitamiseen metsäkeskus saisi tietojärjestelmää käyttää.

Lakiehdotus metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä sisältää säännökset rekisterinpitäjästä, rekisterinpitoon liittyvistä vastuista ja tietojen käsittelyyn oikeutetuista. Rekisterinpitäjän ja tietojen käsittelyyn oikeutettujen määrittely on välttämätöntä jo pelkästään sen selventämiseksi, kuka vastaa henkilötietolain velvoitteista. Henkilötietolaissa säädetään rekisterinpitäjän velvoitteista ja ylipäätään siitä, miten henkilötietoja saa käsitellä. Lakiehdotus sääntelisi myös tietojen virheettömyyttä. Säännös koskee metsävaratietoja. Muiden tietojen virheettömyyttä arvioitaisiin henkilötietolain asianomaisen säännöksen perusteel-

la. Lakiehdotuksen metsävaratietojen virheettömyyttä koskeva säännös täydentää henkilötietolain vastaavaa säännöstä. Tietojen virheettömyyteen liittyen lakiehdotus sisältää myös säännöksen, jonka mukaan rekisterinpitäjän tulee antaa sivulliselle tietojen virheettömyyttä koskeva selvitys silloin, kun tietojärjestelmän tietoja luovutetaan. Vastavasti selvitys olisi annettava myös maanomistajalle (rekisteröidylle) silloin, kun tämä käyttää henkilötietolaissa säädettyä tarkastusoikeuttaan.

Lakiehdotus metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä sääntelisi myös tietojen luovutusta sivullisille. Lakiehdotukseen ei ole sisällytetty sivullisen määritelmää, koska ehdotettuun metsätietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, joka jo sisältää mainitun määritelmän. Lakiehdotus sisältää säännökset tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointia ja muita osoitteellisia lähetyksiä varten, tutkimusta varten ja kaukokartoitusaineistojen puustotulkintaa varten. Lakiehdotus sääntelisi myös tietojen luovuttamista teknisen käytöyhteyden avulla. Lakiehdotus sisältää myös tietojenluovutusta koskevat menettelysäännökset. Tietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että julkisuuslaissa säädetty tietojen luovuttamisen edellytykset täyttyvät. Lakiehdotus sisältää nimenomaisen säännöksen siitä, että luovutuksensaajalla tulee olla ehdotetun lain, henkilötietolain tai muun lain nojalla oikeus käsitellä pyytämäänsä tietoja. Rekisteröidyn oikeusturvaan liittyen lakiehdotus sääntelisi myös niitä tilanteita, joissa tiedot luovutettaisiin kestoltaan pidempiaikaista käyttötarkoitusta varten. Tällöin tietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että luovutuksensaajalla on henkilötietolain 10 §:n mukainen rekisteriseloste.

Lakiehdotus metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä sääntelisi myös tietojen säilyttämistä ja poistamista. Eri tietoryhmillä olisi erilaiset tietojen säilytysajat.

Rekisterinpitoon liittyvä yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle. Tietosuojavaltuutettu valvoisi ehdotetussa laissa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä sille säädetyn toimivallan rajoissa.

Lakiehdotus sisältää rekisterinpitäjään ja rekisterinpitoa hoitaviin henkilöihin liittyvän siirtymäsäännöksen. Tarkoituksena on, että

tietojärjestelmä olisi saatava ehdotetun lain mukaiseksi vuoden 2014 loppuun mennessä. Liiketoiminnan tietojärjestelmien eriyttämisen tulisi tapahtua viimeistään vuoden 2013 aikana, koska lakiehdotuksen mukaan 1 päivän tammikuuta 2014 jälkeen ei enää voitaisi myöntää metsäkeskuksen liiketoiminnan puolella toimivalle henkilölle käyttöoikeutta tietojärjestelmään. Siirtymäsäännöksen perusteella rekisterinpitäjä olisi myös velvollinen informoimaan rekisteröityjä näiden oikeuksista ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Nykyisessä metsäkeskusorganisaatiossa suurimman edistämistehtäväkokonaisuuden muodostavat metsävaratietojen tuottaminen ja ylläpito. Vuonna 2009 tämän toiminnan kustannukset olivat noin 16,2 miljoonaa euroa metsäkeskuksille myönnetystä 47,5 miljoonan euron valtionavusta ja siihen käytettiin noin 271 henkilötyövuoden työpanos metsäkeskuksen valtionavulla ja muulla julkisella rahoituksella palkatun henkilökunnan ollessa 719 henkilötyövuotta. Metsäkeskukset keräsivät alueellista metsävaratietoa noin 936 000 hehtaarin pinta-alalta. Tarkoituksena on, että osana metsätietojärjestelmään liittyvää rekisterinpitäjä metsäkeskus edelleenkin tuottaisi ja ylläpitäisi metsävaratietoa.

Nykyisessä metsäkeskusorganisaatiossa ei ole erillistä tietojärjestelmää toisaalta julkisten hallintotehtävien hoitamiseen ja toisaalta metsäkeskuksen harjoittamaan liiketoimintaan. Esityksen mukaan metsäkeskuksen liiketoiminta eriytettäisiin metsäkeskuksen muusta toiminnasta. Metsäkeskuksen eriytetyn liiketoiminnan palveluksessa työskentelevälle henkilöstölle ei esityksen mukaan olisi siirtymäajan jälkeen käyttöoikeutta metsätietojärjestelmään, vaan metsäkeskuksen liiketoimintaa varten joudutaan kehittämään omat, muusta metsäkeskuksen tietojärjestelmistä erilliset järjestelmät. Liiketoiminnan tarvitsemien järjestelmien ylläpito ja kehittäminen rahoitetaan jatkossa kokonaisuudessaan liiketoiminnan tuotoista.

Metsäkeskuksen liiketoiminnan eriyttäminen vaikuttaa sen tuottamien tietojen hyödyntämiseen julkisissa hallintotehtävissä. Tilakohtaisen metsäsuunnitelman tietoja voidaan tällä hetkellä hyödyntää muun muassa viranomaistarkastuksissa ja metsänomistajien neuvonnassa. Eriyttämisen jälkeen näitä tietoja voidaan käyttää julkisissa hallintotehtävissä vain, jos ne on metsänomistajan suostumuksen tai nimenomaisen toimeksiannon perusteella talletettu metsätietojärjestelmään.

Metsävaratietojen keruussa on otettu käyttöön uusi kaukokartoitukseen perustuva menetelmä vuoden 2010 keväällä, joka tuottaa entistä tarkempaa pohjatietoa nykyistä laajemmilta alueilta. Uusi järjestelmä mahdollistaa metsävaratiedon keruun 1,5 miljoonan hehtaarin alalta vuosittain ja se toimii täydessä laajuudessaan vuonna 2013. Järjestelmä on rakennettu osana laajaa metsäkeskusten sähköisen asioinnin kehittämishanketta, jolle on myönnetty vuosille 2008–2012 yhteensä 10,5 miljoonan euron rahoitus valtion talousarviosta. Rahoituksesta 6 miljoonaa euroa osoitettiin valtion talousarvion momentilta 28.40.21 (Tuottavuuden edistäminen (nykyisin momentti 28.70.20)) ja 4,5 miljoonaa euroa momentilta 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille). Hankkeen toteuttaminen parantaa kehittämisen kohteena olevien tehtävien tuottavuutta noin 30 prosenttia ja vapauttaa voimavaroja yhteensä noin 150 henkilötyövuoden verran. Seuraava vaihe hankkeessa on metsään.fi-nimisen sähköisen asiointipalvelun avaaminen metsänomistajille ja toimijoille asteittain vuosina 2011–2012. Palvelussa käyttäjäksi rekisteröitynyt metsänomistaja voi nähdä omaa metsäänsä koskevat metsävaratiedot sähköisesti. Metsävaratiedon keruu rahoitetaan tulevaisuudessakin julkisin varoin, mutta metsään.fi-palvelun osalta sen ylläpito ja kehittäminen rahoitetaan palvelun käyttäjiltä perittävillä maksuilla. Samaan aikaan järjestelmäkehityksen kanssa on kehitetty myös metsätietostandardia sen varmistamiseksi, että metsävaratietoa voidaan entistä sujuvammin hyödyntää erilaisilla alustoilla ja eri järjestelmissä.

Metsävaratietoja voidaan edelleen täydentää myös sivullisilta kuten esimerkiksi metsäsuunnitelman laatijoilta ostettavilla aineis-

toilla tai metsänomistajan luovuttamalla metsäsuunnitelmatiedolla, mutta niistä aiheutuu jonkin verran lisäkustannuksia. Tämän takia jatkossa onkin arvioitava, ovatko tarkentuneista metsävaratiedoista saatavat hyödyt suuremmat julkisten hallintotehtävien hoidossa kuin niistä aiheutuvat kustannukset. Toisaalta tietojenluovutus päätöksistä voidaan periä maksuja. Maksuista säädettäisiin erikseen valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla.

Esityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä ja Maaseutuvirastolla olisi oikeus katsella teknisen käyttöyhteyden avulla tietojärjestelmän tietoja niille säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Tarvittava käyttöyhteys voidaan helpoiten ja halvimmalla toteuttaa antamalla edellä mainituille viranomaisille selailukäyttäjaoikeudet suoraan metsäkeskuksen järjestelmään. Selailukäyttöoikeudet mahdollistaisivat nykyistä tehokkaamman valvonnan.

Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan metsätietojärjestelmän julkisia tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla viranomaisille tai viranomaistehtäviä hoitaville tahoille laissa säädettyä tehtävää tai velvoitetta varten. Säännöksessä tarkoitettu käyttöyhteys liittyy osaltaan paikkatietoinfrastruktuurista annettuun lakiin (421/2009). Tarkoituksenmukaista onkin, että samassa yhteydessä kun metsäkeskuksen tietojärjestelmiin toteutetaan verkkopalvelu paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain edellyttämien tietojen katselua ja siirtämistä varten varaudutaan teknisesti myös lakiehdotuksen 8 §:ssä tarkoitettuun mukaiseen tietopalveluun. Toisaalta on huomattava, että paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan yhteiskäyttöisen paikkatietoaineiston laatimisessa ja käsittelyssä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä muualla laissa säädetään. Näin ollen oikeus käsitellä henkilötietoja olisi aina riippuvainen siitä, mihin tarkoitukseen tietoja käsitellään. Avoimeen verkkopalveluun ei siten voisi laittaa paikkatietoja, joiden voidaan katsoa olevan henkilötietoja. Verkkopalvelu on tarkoitus rakentaa vuosina 2012–2014 ja sen kustannukset ovat noin 100 000–200 000 euroa.

Henkilötietolaissa säädetään rekisterinpitäjän informointivelvoitteesta. Lakiehdotukseen on sisällytetty säännös, jonka mukaan ennen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmän käyttöönottoa rekisterinpitäjän tulee informoida rekisteröityjä heidän oikeuksistaan. Informoinnista ja siihen liittyvien kiello- ja suostumuslomakkeiden lähettämisestä aiheutuu metsäkeskukselle taloudellisia kustannuksia.

Tietojen luovutusmenettely edellyttää muutoksia metsäkeskuksen toiminta- ja metsätietojärjestelmään. Tietojen luovutusmenettelyiden hallintaan on kehitettävä luparekisteri, johon talletetaan tiloittain voimassa olevat suostumukset ja kiellot sekä tietopyynnöt ja tietojenluovutus päätökset. Tarvitaan sähköinen asiointipalvelu, jonka avulla metsänomistajat voivat antaa tietojensa käsittelyyn liittyviä suostumuksia ja kielloja, toimijat voivat tehdä tietopyyntöjä ja metsäkeskus tehdä luovutus päätöksiä. Sähköiseen asiointiin siirtymisen voidaan arvioida parantavan asiakaspalvelun laatua ja tehostavan hakeusten käsittelyä ja päätösten tekemistä, jonka seurauksena käsittelykustannukset ovat pienemmät kuin perinteisten paperisten asiakirjojen käsittely. Ajan myötä sähköinen asiointi todennäköisesti tulee vallitsevaksi käytännöksi hallintoasioiden hoidossa.

Lakiehdotuksen tarkoittama tietojen luovutusmenettelyn toteuttaminen metsäkeskuksen toiminta- ja tietojärjestelmiin sekä menettelyistä tiedottaminen metsänomistajille ja toimijoille vaatii vähintään 300 000–400 000 euron suuruiset eri vuosiin kohdistuvat käyttöönottonotot. Metsätietojärjestelmään liittyvät menot rahoitetaan jatkossakin metsäkeskusorganisaatiolle valtion talousarviossa osoitetusta määrärahasta (nykyisin valtion talousarvion momentti 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatioille)).

Edellä esitettyjä välittömiä taloudellisia vaikutuksia huomattavasti merkityksellisimpiä ovat metsätietojärjestelmän sisältämien tietojen ja niiden käytön vaikutukset metsien aktiiviseen hoitamiseen ja käyttämiseen yksityismetsissä. Ajan tasalla oleva metsävaratieto antaa metsänomistajille ja heidän valtuutamilleen toimijoille hyvän lähtökohdan suunnitella ja toteuttaa hoitotöitä ja hakkuita

nykyistä tehokkaammin ja oikeaan hetkeen ajoittuen. Metsänomistajan näkökulmasta metsätietojen tehokkaampi käyttö metsien hoitoon liittyvien palveluiden markkinoinnissa mahdollistaa palvelujen nykyistä tehokkaamman kilpailuttamisen ja palvelujen laatu tulee todennäköisesti paranemaan pitkällä aikavälillä. Lisäksi on todennäköistä, että metsien hoidon ja metsänhoidollisen tilan taso paranevat valtakunnallisesti. Sen seurauksena metsänomistaja saa korkeamman tuoton metsään investoimalleen pääomalle ja myös valtion verotulot kasvavat puukaupan vilkastumisen myötä. Myös metsiin kytkeytyvälle yritystoiminnalle luodaan nykyistä paremmat edellytykset.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Metsäkeskus ei ole viranomainen, vaan yksityinen, jolle on tarkoitus ehdotetulla lailla antaa tehtäväksi metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito. Koska rekisterinpitoon kytkeytyy julkisen vallan käyttöä, on rekisterinpitäjän tehtävä ja muut tietojärjestelmän tietojen käsittelyyn liittyvät tehtävät laissa osoitettu henkilöille, joille muutoinkin osoitetaan julkista valtaa sisältäviä tehtäviä.

Lakiehdotus sisältää säännöksen, joka mahdollistaa tietojärjestelmän julkisten tietojen luovuttamisen teknisen käyttöyhteyden avulla viranomaisille. Tällaisen luovutusmenettelyn voidaan arvioida tehostavan hallintoasioiden hoitamista jatkossa.

Metsänomistajien suostumusten ja kieltojen hallinnointi lisää jonkin verran töitä metsäkeskuksissa ainakin uuden metsävaratietojärjestelmän sisäänajon aikana. Pysyvää töiden määrän lisääntymistä on vaikea arvioida, koska metsänomistajat voivat hyvinkin pian tottua itse siirtämään sähköisesti tai muutoin metsävaratietojaan valitsemilleen metsäalan toimijoille. Tällöin ei luonnollisestikaan ole tarvetta metsäkeskuksen tekemille tiedonluovutuspäätöksille.

Lakiehdotukseen on sisällytetty säännös, josta käy ilmi, että tietojärjestelmään voidaan tallettaa myös maanomistajan tai hänen valtuuttamansa toimittamia metsävaratietoja. Jos metsänomistajat eivät jatkossa luovuta metsätietojärjestelmään tietoja esimerkiksi tilan-

sa metsäsuunnitelmasta tai tekemistään metsänhoitotöistä, metsätietojärjestelmän sisältämä tässä suhteessa puutteellinen tietomäärä saattaa lisätä lainvalvontakustannuksia tai hidastaa kestävän metsätalouden rahoituslain nojalla rahoitettavien töiden hyväksyntää nykyisestä.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitetyllä lailla säädetään ensimmäistä kertaa metsätiedon sisällöstä, käytöstä, luovutuksesta ja muusta rekisterinpidosta. Metsätietoon liittyvä rekisterinpito on esityksessä sovitettu yhteen muiden paikkatietoaineiston ja erityisesti henkilötietojen käsittelyyn ja luovutukseen liittyvien säädösten kanssa.

Metsätietojärjestelmän sisältämä metsävaratieto ja metsänomistajien yhteystiedot palvelevat metsätalouden edistämistä laajasti. Metsäkeskukset voivat lähettää metsänomistajille tiedotteita heidän metsiensä hoitotarpeista ja hakkuumahdollisuuksista ja tarjota neuvontapalveluita metsänomistajien tarpeista lähtien. Metsänomistajat voivat antaa metsäkeskukselle suostumuksensa tietojensa luovuttamiseen metsäpalveluita tarjoaville toimijoille tai siirtää metsiään koskevat tiedot itse sähköisesti tai muutoin haluamilleen toimijoille.

Lakiehdotuksen voidaan arvioida välillisesti parantavan metsänomistajan tietosuojaa myös siltä osin kuin on kyse heidän metsävaratietojensa käsittelystä muissa metsäalan organisaatioissa. Lakiehdotuksen mukaan metsätietojärjestelmän tietoja ei saisi luovuttaa kestoaltaan pidempiaikaista käyttötarkoitusta varten ilman selvitystä siitä, että luovutuksensaajalla on henkilötietolain 10 §:ssä tarkoitettu rekisteriseloste. Säännös johtanee rekisteriselosteiden tarkistamiseen henkilötietolain vaatimusten mukaiseksi niissä organisaatioissa, jotka tietoja pyytävät tällaista pidempikestoista käyttötarkoitusta varten.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 10 päivänä heinäkuuta 2008 metsäkeskusten metsätietotyöryhmän laatimaan selvityksen

metsätietojen käsittelystä metsäkeskuksissa (MMM034:00/2008). Selvityksessä tuli yksilöidä, mitä tietoja on tarkoitus metsävaratietoina kerätä ja tallentaa tietojärjestelmään. Lisäksi selvityksessä tuli kuvata, miten tietoja on tarkoitus muuten käsitellä eli miten niitä muun muassa yhdistetään muihin tietoihin, luovutetaan ulkopuolisille ja minkä ajan tiedot on tarkoitus säilyttää.

Työryhmän tuli metsätietojen käsittelyä koskevan selvityksen osalta kiinnittää huomiota perusoikeuksiin. Ehdotuksissa tuli siten ottaa huomioon julkisuusperiaate ja yksityisyyden suoja. Yksityisyyden suojan osalta selvityksessä tuli ottaa huomioon, että henkilötietolaki perustuu yhteisöläinsäädäntöön. Lisäksi selvityksessä tuli ottaa huomioon muun muassa INSPIRE-direktiivi sekä Århusin sopimus ja siihen liittyvä yhteisön direktiivi koskien ympäristötietojen saatavuutta.

Työryhmän selvityksen tuli olla niin yksityiskohtainen, että sen pohjalta on mahdollista virkatyönä laatia hallituksen esitys.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31 päivänä tammikuuta 2009 mennessä. Maa- ja metsätalousministeriö jatkoi työryhmän toimikautta 31 päivään toukokuuta 2009 saakka. Työryhmämuistio (mmm 2009:7) luovutettiin 29 päivänä toukokuuta 2009 maa- ja metsätalousministeriölle.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 28 päivänä huhtikuuta 2009 metsätalouden edistämisenorganisaatioita koskevan kehittämishankkeen (MMM020:00/2009). Hankkeen loppuraportti (mmm 2010:3) luovutettiin toimeksiantajalle 17 päivänä joulukuuta 2009. Hankkeen tavoitteena oli muun muassa selkeyttää työnjakoa eri toimijoiden kesken metsätalouden edistämiseksi, lisätä valtion tukien vaikuttavuutta ja läpinäkyvyyttä sekä parantaa kilpailun edellytyksiä metsäpalvelumarkkinoilla.

Hankkeen johtoryhmä esitti loppuraportissa muun muassa, että metsäkeskuksista ja kehittämiskeskuksesta muodostettavaksi yksi, koko maata käsittävä valtionapuorganisaatio, joka toimisi maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ja suorassa tulos- ja resurssiosuudessa.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 24 päivänä helmikuuta 2010 metsätalouden edistämisenorganisaatioiden kehittämishank-

keen seurantaryhmän (MMM013:00/2010). Seurantaryhmän tehtävänä oli metsätalouden edistämisenorganisaatioiden kehittämisen ja uudistushankkeen seuranta ja ohjaus. Uutta metsäkeskusorganisaatiota koskevaa hallituksen esitystä on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä ryhmässä, jossa oli edustus maa- ja metsätalousministeriöstä, metsäkeskuksista ja Metsätalouden kehittämiskeskuksesta. Ryhmän valmistelua ohjasi edellä mainittu seurantaryhmä.

Esitys perustuu pääosin metsäkeskuksen metsätietotyöryhmän linjauksiin. Lisäksi esityksessä on otettu huomioon edellä mainittuun metsätalouden edistämisenorganisaation kehittämishankkeeseen liittyvä metsäkeskusorganisaatorakenteen muutos. Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Kilpailuvirastolta, Tietosuojavaltuutetulta, verohallitukselta, Maanmittauslaitokselta, Metsähallitukselta, Metsäntutkimuslaitokselta, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolta, metsäkeskuksilta, metsäkeskusten viranomaispäälliköiltä, Harvestia Oy:ltä, Koneyrittäjien liitolta, L & T Biowatti Oy:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, METO-Metsäalan asiantuntijat ry:ltä, Metsäliitto Osuuskunnalta, Metsänhoitajaliitto ry:ltä, Rannikon metsänomistajaliitolta, Skogsägarförbundet Åbolandilta, Länsi-Suomen metsänomistajaliitolta, Etelä-Suomen metsänomistajaliitolta, Järvi-Suomen metsänomistajaliitolta, Keski-Pohjanmaan metsänomistajaliitolta, Pohjois-Karjalan metsänomistajaliitolta, Pohjois-Suomen metsänomistajaliitolta, Metsäteollisuus ry:ltä, Natur och Miljö rf:ltä, Puuenergia ry:ltä, Puu- ja erityisalojen liitolta, Päijänteen metsänhoitoyhdistykseltä, Pääkaupunkiseudun Metsänomistajat ry:ltä, Silvesta Oy:ltä, Stora Enso Oyj Metsältä, Suomen luonnonsoojeluliitolta, Suomen metsätalonomistajien liitolta, Svenska lantbruksproducenternas

centralförbund SLC rf:ltä, UPM Metsältä, Vapolta ja WWF:ltä.

Lausunnonantajat esittivät hyvin erisuuntaisia näkemyksiä esitysluonnoksesta. Monessa lausunnossa pidettiin hyvänä, että lailla säädettäisiin metsätietojen luovutuksen perusteista. Jotkut lausunnonantajat olivat sitä mieltä, että sääntely on tarpeeton ja että henkilötietolain sääntely riittää kattamaan kaikki soveltamistilanteet. Julkisuuslain soveltaminen metsätietojärjestelmän tietoihin sai myös osalta lausunnonantajista kritiikkiä. Tältä osin voidaan todeta, että oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutettu pitivät esitettyä henkilötietojen sääntelyä koskevaa lakia tarpeellisena. Oikeusministeriö on lausunnossaan nimenomaisesti ottanut kantaa julkisuuslain soveltamiseen ja pitänyt julkisuuslain soveltamista metsätietojärjestelmän tietoihin kannatettavana esitysluonnoksessa mainituin perustein ja myös perustuslakivaliokunnan kannanottojen valossa.

Useimmat lausunnonantajat kommentoivat suunniteltuja säännöksiä liittyen tietojen luovuttamiseen suoramarkkinointiin. Kuten jo metsätietotyöryhmän muistion osalta myös lakiluonnoksen osalta lausunnot olivat hyvin erisuuntaisia. Yhtä ääripäätä edustaa se näkemys, jossa epäiltiin, että henkilötietojen suoja koskevat erityissäännökset saattavat käytännössä muodostua ongelmaksi kilpailuneutraliteetin tosiasiallisen toteutumisen ja yksityisen palvelutarjonnan lisääntymisen näkökulmasta. Toista ääripäätä taas se näkemys, että kaiken suoramarkkinoinnin tulisi aina perustua rekisteröidyn suostumukseen. Monessa lausunnossa pidettiin hyvänä, että nimenomaan metsävaratietojen luovuttaminen suoramarkkinointiin edellyttäisi aina

suostumusta ja että yhteystietojen luovutus kyseiseen tarkoitukseen voisi perustua rekisteröidyn kieltomahdollisuuteen. Osa lausunnonantajista katsoi, että suoramarkkinointisäännöksen yhteystietojen valintaperusteiden luettelo oli liian suppea ja osa taas katsoi, että luetteloa pitäisi laajentaa.

Muutamassa lausunnossa on pidetty lain siirtymäsäännösten määräaikoja liian pitkinä ja esitetty lain voimaantuloa välittömästi vuoden 2011 alusta. Muutamassa lausunnossa taas on pidetty tärkeänä, että tietojärjestelmien muuttamiseen varataan riittävä siirtymäaika.

Lausuntojen tarkempi yhteenveto löytyy valtioneuvoston hankerekisteristä (MMM001:00/2010). Lausuntokierroksen jälkeen esitysluonnosta on täydennetty erityisesti lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen osalta. Esitysluonnokseen on myös ollut tarpeen tehdä muutoksia sen johdosta, että myös metsäkeskuslakia koskevaa esitysluonnosta on muutettu kyseistä luonnosta koskeneen lausuntokierroksen jälkeen.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Tässä hallituksen esityksessä on tarkoitus antaa metsätietojärjestelmään liittyvää rekisterinpitoa koskeva julkinen hallintotehtävä Suomen metsäkeskukselle. Hallituksen esityksessä laiksi Suomen metsäkeskuksesta on tarkoitus ehdottaa säädettäväksi valtakunnallisesti toimivan metsäkeskuksen julkisista hallintotehtävistä sekä sitä koskevista hallinnollisista asiakokonaisuuksista. Esityksillä on siten sellainen yhteys, että ne on tarkoituksenmukaista käsitellä samanaikaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädetäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän mukaan laissa säädettäisiin Suomen metsäkeskuksen henkilötietoja sisältävästä metsätietojärjestelmästä ja siinä olevien tietojen käsittelystä. Lakiehdotus koskisi siis nimenomaan henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietojen käsitteyllä tarkoitetaan henkilötietolain 3 §:n mukaan ”henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä”. Käsittely viittaa hyvin erityyppisiin toimenpiteisiin ja pitää siis sisällään myös esimerkiksi henkilötietojen keruun.

Pykälä sisältää viittauksen henkilötietolaikiin. Jollei laissa toisin säädetä, henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia. Lisäksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että metsätietojen julkisuuteen ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Tarkoituksena on, että metsätietojärjestelmän henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin rinnakkain ehdotettua lakia, henkilötietolakia ja julkisuuslakia. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentti sisältää viranomaisen henkilörekistereitä koskevan säännöksen. Se tulee sovellettavaksi silloin, kun metsätiedot ovat henkilötietoja. Kyseisen säännöksen mukaan henkilötietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Metsätietojen osalta nämä säännökset tarkoittavat käytännössä henkilötietolain ja ehdotetun lain säännöksiä.

Pykälän mukaan lain soveltamisalana olisi nimenomaan henkilötietojen käsittely. Lailla ei siis säänneltäisi niiden tietojen käsittelyä, jotka eivät ole henkilötietoja. Lakiehdotuksen 4 §:n 4 momenttiin sisällytettäisiin kuitenkin säännös, jonka mukaan näitä muita tietoja voisi tallettaa samaan tietojärjestelmään. Näin ollen tietojärjestelmään voitaisiin

tallettaa esimerkiksi valtion metsiä koskevia tietoja. Niiden julkisuus ja luovuttaminen määräytyisivät julkisuuslain mukaan.

Pykälään ei ole sisällytetty viittauksia muihin hallinnon yleislakeihin kuten esimerkiksi hallintolakiin (434/2003) ja kielilakiin (423/2003). Metsäkeskuslain 8 § sisältää viittauksen hallinnon yleislakeihin. Tarkoituksena on, että uutta metsäkeskusorganisaatiota koskevaan lakiin tulee vastaava viittaus hallinnon yleislakeihin.

2 §. Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräistä määritelmistä. Lain soveltamisen kannalta keskeisiä ovat myös henkilötietolain 3 §:n määritelmät. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelyä ei määritellä lakiehdotuksessa, koska määritelmä on jo henkilötietolaissa.

Pykälän 1 kohdan mukaan metsävaratiedolla tarkoitettaisiin metsiä sekä niiden hoitoa ja käyttöä kuvaavia paikkaan sidottuja tietoja. Näitä ovat esimerkiksi tiedot kuvion kasvupaikasta, puustosta, monimuotoisuudesta ja muista erityispiirteistä sekä metsänhoitotöitä ja hakkuita koskevat toimenpide-ehdotukset ja tiedot kuviolla toteutetuista toimenpiteistä. Metsävaratiedot muodostavat metsätietojärjestelmän yhden keskeisen tietoryhmän. Metsävaratiedot ja niiden käyttötarkoitukset määriteltäisiin tarkemmin ehdotetun lain 4 §:ssä.

Pykälän 2 kohdassa määritellään metsätieto. Metsätiedolla tarkoitetaan metsäkeskuksessa käsiteltäviä hallintoasioita koskevia tietoja, metsävaratietoja, kiinteistöjä ja metsäkeskuksen asiakkaita koskevia tietoja siten kuin jäljempänä säädettäisiin. Määritelmä on yleisluonteinen. Metsätiedoista säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 4 §:ssä.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin kuvio. Kuviolla tarkoitetaan aluetta, joka on pyritty rajaamaan kasvupaikan, puuston ja mahdollisen käsittelytarpeen suhteen mahdollisimman homogeeniseksi. Metsävaratietoa ja kuviota koskevat käsitteet liittyvät läheisesti toisiinsa. Metsävaratiedot ovat kuvioittaisia tietoja.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin koeala. Koealaa tarvitaan metsävaratietojen keruussa. Koeala on eräänlainen ”näyte”, jonka avulla selvitetään metsikölle ominaisia piir-

teitä. Koealatiiedot ovat lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja metsävaratietoja.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin yksityinen maanomistaja. Yksityisellä maanomistajalla tarkoitettaisiin kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettua yksityistä maanomistajaa. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) 2 § sisältää yksityistä maanomistajaa koskevan määritelmän. Vastaavansisältöinen määritelmä on myös kestävän metsätalouden rahoituslaissa (544/2007). Laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettyinä ajankohdana. Ehdotetun lain kannalta yksityisen maanomistajan käsite kytkeytyy metsätietojärjestelmän erään keskeisen käyttötarkoituksen määrittelyyn. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan metsäkeskus saa käyttää metsätietojärjestelmän tietoja yksityisten maanomistajien koulutusta, neuvontaa ja tiedotusta varten.

Pykälän 6 kohdan mukaan asiakkaalla tarkoitetaan yksityistä maanomistajaa, tämän asiameistä tai muuta metsäalan toimijaa, joka asioi metsäkeskuksessa julkisiin hallintotehtäviin liittyvissä asioissa. Metsäkeskuksen suurin asiakasryhmä ovat yksityiset maanomistajat. Asiameiehen käyttäminen on tavallista kestävän metsätalouden rahoitukseen liittyvien hakemusten osalta. Metsäalan toimijoilla tarkoitetaan muun muassa metsänhoitoyhdistyksiä, metsäyrityksiä ja metsäpalveluyrittäjiä. Asiakas-termiä käytetään myös hallintolaissa. Esimerkiksi hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa puitteissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

3 §. Metsätietojärjestelmä ja sen käyttötarkoitus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi metsätietojärjestelmästä ja sen käyttötarkoituksesta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että metsätietojärjestelmä muodostuu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetystä metsätietoja sisältävästä tietojärjestelmästä. Pykälän 1 momentin sanamuodon mukaan metsätietojärjestelmän muodostaa metsäkeskuksen pitämä tietojärjestelmä. Jos metsäkeskus esimerkiksi saisi teknisen käyttöyhteyden jonkun viranomaisen tietojärjestelmän tietoihin, tällainen viranomaisen tietojärjestelmä ei luonnollisesti-

kaan olisi enää osa metsätietojärjestelmää. Kaikki metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa tarvittavat metsätiedot eivät ole digitaalisessa muodossa. Tästä syystä pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin säännös, jonka mukaan tietojärjestelmä muodostuu myös näistä metsätietoja koskevista aineistoista, jotka eivät ole digitaalisessa muodossa. Metsätietojärjestelmän sisällöstä ja tietojen käyttötarkoituksista säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 4 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa metsätietojärjestelmän käyttötarkoitus määriteltäisiin yleisellä tasolla. Metsätietojärjestelmän pääasiallisena käyttötarkoituksena on metsäkeskukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoitaminen. Metsäkeskusten julkisista hallintotehtävistä on tarkoitus säätää erikseen ehdotetussa uutta metsäkeskusorganisaatiota koskevassa laissa. Ne julkiset hallintotehtävät, joiden hoitamisessa käytettäisiin metsäkeskuksen metsätietojärjestelmän tietoja, yksilöitäisiin lakiehdotuksen 4 §:ssä. Metsätietojärjestelmän käytön kannalta keskeisinä julkisina hallintotehtävinä voidaan pitää metsälain ja kestävän metsätalouden rahoituslainsäädäntöön liittyviä tehtäviä sekä yksityisten maanomistajien neuvontaa, koulutusta ja tiedotusta, joita tarkastellaan seuraavassa.

Metsälain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään. Lailla veloitetaan puuntuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi huolehtimaan uuden puuston aikaansaamisesta hakatun metsän tilalle. Samalla rajoitetaan kasvullisissa metsissä toteutettavia liian voimakkaita kasvatushakkuita sekä nuorten metsien uudistushakkuita. Metsäkeskuksen tehtävänä on edistää metsälain tarkoituksen toteutumista sekä valvoa metsälain noudattamista. Metsälaissa säädetyt merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät kuuluvat kuitenkin Maa-seutuvirastolle.

Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädäntöön perustuen metsäkeskukset myöntävät rahoitusta toimenpiteisiin, joilla edistetään metsien kestävää hoitoa ja käyttöä. Rahoitus myönnetään pääsääntöisesti yksityisille maanomistajille. Yhteisöillä ja säätiöillä

on vain tietyin edellytyksin oikeus rahoitukseen. Rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi metsänuudistaminen, nuoren metsän hoito, metsätien tekeminen, kunnostusojitus, energiapuun korjuu ja haketus. Rahoituksen myöntäminen, maksaminen ja valvonta kuuluvat metsäkeskuksen julkisiin hallintotehtäviin. Tämän hallintotehtävän hoitamisessa on tarpeen käsitellä metsävaratiotoja. Metsäkeskukselle kuuluu myös rahoitusta koskevien takaisinperintäpäätösesitysten tekeminen Maaseutuvirastolle. Takaisinperintää koskevat päätökset tekee Maaseutuvirasto.

Muita esimerkkejä hallintoasioista ovat esimerkiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetussa laissa, metsänhoitoyhdistyksistä annetussa laissa, metsänviljelyaineiston kaupasta annetussa laissa ja yhteismetsälaissa säädetyt metsäkeskuksen julkiset hallintotehtävät. Metsäkeskuksella on myös hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen arviointiin, myöntämiseen ja maksamiseen liittyviä julkisia hallintotehtäviä. Kaikkien edellä mainittujen lakien toimeenpanoon liittyviä hallintoasioita koskevat tiedot talletetaan metsätietojärjestelmään.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että metsäkeskus saisi käyttää tietojärjestelmää yksityisille maanomistajille suunnattua koulutusta, neuvontaa ja tiedotusta varten siltä osin kuin kyseessä oleva toiminta ei liity metsäkeskuksen harjoittamaan liiketoimintaan taikka muuhun kaupalliseen toimintaan. Vastaava rajoitus koskisi tietojärjestelmän käyttöä myös muuhun metsätalouden edistämiseen.

Metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito olisi metsäkeskuksen julkinen hallintotehtävä. Hallintolain 2 §:n 3 momentin mukaan lakia sovelletaan yksityisissä niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Metsäkeskuksen tulisi näin ollen rekisterinpidossaan noudattaa hallintolain säännöksiä. Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisten toimien tulee olla puolueettomia. Jotta rekisterinpidon voitaisiin katsoa olevan puolueetonta, ei sillä saisi olla liityntöjä kaupalliseen toimintaan. Tähän liittyy pykälän 3 momentin säännös, jossa kielletään metsäkeskusta käyttämästä tietoja kaupalliseen toimintaan. Metsäkeskuksen nykyinen toiminta, jossa osaa julkis-

ten hallintotehtävien hoitamisesta ei ole eriytetty liiketoiminnan harjoittamisesta, ei ehkä täytä kaikilta osin puolueettomuuden vaatimusta. Selvyyden vuoksi pykälän 3 momentissa rekisterinpitäjän harjoittama neuvonta, koulutus ja tiedotus määriteltäisiin siten, ettei sillä ole yhteyttä kaupalliseen toimintaan. Vastaava rajoitus koskisi tietojärjestelmän käyttöä myös muuhun metsätalouden edistämiseen. Eri asia on, että laissa säädettyjen edellytysten täytyessä rekisterinpitäjä voi luovuttaa tietoja sivullisille (mukaan lukien metsäkeskuksen liiketoiminta) kaupallisiin tarkoituksiin. Tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointia varten ehdotetaan säädettäväksi 9 §:ssä.

Metsäkeskusten neuvonta on perinteisesti suunnattu yksityisille maanomistajille. Neuvonta liittyy metsien hoitoon ja käyttöön, metsien monimuotoisuuden säilyttämiseen ja metsätalouden muun ympäristönsuojelun edistämiseen. Neuvonnan tavoitteena on aktivoida maanomistajia. Tyypillisimmillään neuvonta on, että metsänomistajille kerrotaan metsien hoito- ja käyttötarpeista (esimerkiksi hoito- ja hakkuutiedotteet). Laadukkaat maanomistajien metsiä kuvaavat tiedot eli metsävaratiedot ovat olennaisia tässä neuvontatyössä.

Pykälän 3 momentissa otetaan huomioon myös se, että suoramarkkinointi ja neuvonta ovat kaksi erilaista henkilötietojen käsittelyn perustetta. Henkilötietolain 30 §:n mukaan rekisteröidyllä on oikeus kieltää rekisterinpitäjää käsittelemästä häntä itseään koskevia tietoja muun muassa suoramainontaa, etämyyntiä ja muuta suoramarkkinointia varten. Metsäkeskuksen julkisiin hallintotehtäviin kuuluu vastedeskin metsänomistajien neuvonta. Tällöin henkilötietojen käsittelyn perusteena on metsäkeskuksen lakisääteinen tehtävä. Suoramarkkinointiin taas sovelletaan muuta henkilötietojen käsittelyn perustetta. Maanomistajien yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että kaikki yksityiset maanomistajat saavat metsäkeskuksilta samanlaisen puolueettoman neuvontamateriaalin. Materiaalin saaminen ei siten riippuisi siitä, onko maanomistaja kieltänyt tietojensa luovuttamisen suoramarkkinointiin.

Pykälän mukaan metsäkeskus ei itse voisi käsitellä metsätietojärjestelmän tietoja kau-

pulliseen tarkoitukseen. Säännös ei kuitenkaan estäisi metsäkeskusta tarjoamasta sellaisia Internet-pohjaisia palveluja, jonka avulla maanomistajat voivat sallia metsävaratietojensa katselun ja siirron valitsemilleen metsäalan toimijoille tällaisessa Internet-pohjaisessa palvelussa. Myös metsäkeskus voi järjestää metsävaratietojen katselun ja siirron maanomistajan nimenomaisesta toimeksiannosta. Tällaisen palvelun avulla metsäalan toimijat voivat vastaavasti markkinoida palvelujaan metsänomistajille. Esimerkki tällaisesta Internet-pohjaisesta palvelusta on metsäkeskuksissa suunnitteilla oleva metsään.fi-palvelu.

4 §. *Tietojärjestelmän sisältö ja käyttötarkoitus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi metsätietojärjestelmän sisällöstä ja käyttötarkoituksesta. Henkilötietojen käsittelyn yksi keskeisistä yleisistä periaatteista on käyttötarkoitussidonnaisuus (henkilötietolain 7 §). Toinen keskeinen periaate on tarpeellisuusvaatimus (henkilötietolain 9 §:n 1 momentti). Toisin sanoen rekisterinpitäjän oikeus käsitellä henkilötietoja kytkeytyy aina siihen, mihin tarkoitukseen tietoja käsitellään. Lisäksi käsiteltävien henkilötietojen tulee olla tarpeellisia määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Tähän perustuen pykälässä säädettäisiin sekä tietojärjestelmän tietosisällöistä että tietojen käyttötarkoituksesta.

Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin metsätietojärjestelmän tietoryhmät. Tietojärjestelmään tallettettaisiin ensinnäkin metsäkeskuksen hallintoasioiden hoitamista koskevat tiedot. Tietojärjestelmän muut tietoryhmät olisivat luonnollisiin henkilöihin liittyvät metsävaratiedot (2 kohta), kiinteistöjen omistajuutta ja hallintaa koskevat luonnollisiin henkilöihin liittyvät tiedot (3 kohta) ja luonnollisiin henkilöihin liittyvät asiakastiedot (4 kohta).

Pykälässä ei ehdoteta tarkemmin säädettäväksi siitä, mitä 1 kohdassa tarkoitettujen hallintoasioiden hoitamiseen liittyvät asiakirjat ovat. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä, ”jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta”. Metsäkeskuksen käsittelemät

hallintoasiat perustuvat laissa säädettyihin tai sen nojalla määrättyihin tehtäviin tai velvoitteisiin, minkä vuoksi pykälässä ei määritellä tarkemmin näitä asiasisältöjä. Metsäkeskuksen julkisista hallintotehtävistä on tarkoitus säätää ehdotetun Suomen metsäkeskusta koskevan lain 8 §:ssä. Hallintolain 2 §:n mukaan hallintolakia sovelletaan valtion liikelaitoksissa, julkisoikeudellisissa yhdistyksissä ja yksityisissä niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Näin ollen hallintolain säännöksiä sovelletaan suoraan mainitun säännöksen nojalla metsäkeskuksiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan viittaus tarkoittaa metsäkeskuksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien hallintoasioiden hoitamista koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 1 momentissa tarkoitettujen tietoryhmien käyttötarkoituksista. Tietojärjestelmään talletettuja hallintoasioita koskevia tietoja saisi käsitellä metsävaratietojen päivittämisessä. Metsävaratietoja, kiinteistöjen omistajuutta ja hallintaa koskevia tietoja sekä asiakastietoja saisi käsitellä yksityisten maanomistajien koulutuksessa ja tiedotuksessa. Yleisessä koulutuksessa ja tiedotuksessa voidaan käyttää tietojärjestelmän tietoja joko sellaisessa muodossa, etteivät ne ole yhdistettävissä luonnollisiin henkilöihin, tai siten, että kukin maanomistaja käsittelee vain omia henkilötietojaan.

Pykälän 2 momentin mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eli kaikkia metsätietoja saisi käsitellä metsäkeskukselle kuuluvien hallintoasioiden hoitamisessa, yksityisten maanomistajien neuvonnassa sekä metsien kestäväan hoitoon ja käyttöön liittyvissä metsäkeskuksen suunnittelu- ja selvitystehtävissä sekä muissa vastaavissa metsiin perustuvien elinkeinojen, metsien monimuotoisuuden säilymisen ja metsätalouden muun ympäristönsuojelun edistämässä. Metsäkeskukselle kuuluvien hallintoasioiden hoitamisessa on usein tarpeen käsitellä kaikkien pykälän 1 momentissa lueteltujen tietoryhmien tietoja. Sama koskee yksityisille maanomistajille suunnattua neuvontaa. Tyypillinen esimerkki edellä mainituista suunnittelu- ja selvitystehtävistä on esimerkiksi kestäväan metsätalouden rahoituslainsäädäntöön perustuvien ympäristötukikohteiden selvitys.

Vaikka näiden tehtävien hoitamisessa lähtökohtaisesti on mahdollisuus käsitellä kaikkia metsätietojärjestelmän tietoja, käytännössä tietojen käyttöä rajoittaa kuitenkin henkilötietolain käyttötarkoitussidonnaisuusperiaate ja tietojen tarpeellisuusvaatimus.

Pykälän 2 momentista käy ilmi, että metsävaratietoja voitaisiin käyttää hallintoasioita koskevassa päätöksenteossa ja että hallintoasioita koskevia tietoja voitaisiin käyttää metsävaratietojen päivittämisessä. Metsävaratiedon yhdistäminen hallintoasioita koskevaan tietoon ja sen käyttäminen metsäkeskuksen viranomaistehtävissä on viranomais-tehtävien kustannustehokkaan hoitamisen kannalta olennaisen tärkeää. Metsävaratieto mahdollistaa valvonta- ja tarkastustoiminnan tarkoituksenmukaisen suuntaamisen, vähentää olennaisesti maastotarkastusten tarvetta sekä mahdollistaa riittävän neuvonnan antamisen viranomaistehtävien yhteydessä. Lisäksi metsävaratiedolla on merkitystä muun selvityksen ohella hallintoasioita koskevassa päätöksenteossa.

Pykälän 2 momentin mukaan tietojärjestelmän tietoja saisi käsitellä tilastollisiin tarkoituksiin ja tiedoista saisi tuottaa myös muita tietoaaineistoja, joista yksittäistä henkilöä koskevat tiedot eivät ole tunnistettavissa. Nykyisin metsäkeskukset tekevät metsävaratiedosta ja nykyisen metsäkeskuslain 1 a §:n 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen viranomaistehtävien hoitamiseen liittyvistä tiedoista erilaisia hakuja ja aluetason laskelmia metsätalouden ja metsien tilan ja kehityksen seuraamista sekä alueellisen metsäohjelman laatimista varten. Laskelmia on voitu tuottaa erilaisilla teemoilla halutulle alueelle. Esimerkkejä tuotettavista teemoista ovat puuvarat laskettuna puulajeittain ja kehitysluokit-tain, hakkuumahdollisuudet, ehdotetut hoitotyöt ja metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt. Tilastotietoja on hyödynnetty alueellisten metsäohjelmien laadinnan lisäksi muun muassa metsä- ja ympäristökertomuksessa, koulutustilaisuuksissa ja tiedottamisessa. Tilastot ja alueelliset laskelmat eivät ole sisältäneet henkilötiedoksi katsottavaa tietoa. Tarkoituksena on, että metsätietojärjestelmän tietoja voitaisiin jatkossakin käyttää tällä tavoin.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin metsävaratietojen, kiinteistöjen omistajuuteen ja hallintaan liittyvien tietojen sekä asiakastietojen tietosisällöt. Momentissa on lueteltu kunkin tietoryhmän asiasisältö. Rekisterinpitäjän oikeutta sisällyttää kyseisiä tietoryhmiä koskevia tietoja metsätietojärjestelmään rajoittaa kuitenkin aina se, että tietojen käsittelyn tulee aina olla välttämättömiä pykälän 2 momentissa mainittujen julkisten hallinto-tehtävien hoitamisessa. Rekisterinpitäjän tulee siis aina kyetä osoittamaan, että metsätietojärjestelmään talletetut tiedot ovat välttämättömiä 2 momentissa tarkoitettujen hallin-toitehtävien hoitamisessa.

Pykälän 1—3 momentin säännökset ovat yhtenevät sen kanssa, mitä henkilötietolain 10 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetään rekisteriselosteeseen sisällytettävistä tiedoista. Mainitun henkilötietolain säännöksen mukaan rekisteriselosteesta tulee ilmetä ”henkilötietojen käsittelyn tarkoitus” (2 kohta) ja ”kuvaus rekisteröityjen ryhmästä tai ryhmistä ja näihin liittyvistä tiedoista tai tietoryhmistä” (3 kohta). Metsätietojärjestelmän rekisteriselosteesta tulisi mahdollisuuksien mukaan kuvata tarkemmin eri tietoryhmiin liittyviä tietoja.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädet-täväksi, että tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa sellaisia tietojärjestelmän käyttö-tarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi metsäyritysten omis-tuksessa olevien metsien tietoja. Näiden tietojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovellettaisiin, mitä viranomaisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta an-netussa laissa. Koska momentissa tarkoitettut tiedot eivät ole henkilötietoja, henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset eivät tulisi sovellettaviksi.

5 §. Tietojen yhdistäminen. Metsäkeskus tuottaa metsävaratiedot itse. Osan tiedonkeruun vaiheista metsäkeskukset tekevät itse ja osan tiedonkeruuprosessin vaiheista metsäkeskukset teettävät ulkopuolisilla tahoilla. Metsävaratiedon keruun ja päivittämisen prosesseissa hyödynnetään muiden tiedontuottajien paikkatieto- ja muita aineistoja. Ehdotettu pykälä liittyy juuri näihin muiden tiedontuottajien aineistoihin.

Tietojen yhdistäminen on henkilötietojen käsittelyä. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi nimenomainen säännös, joka sallisi muiden tiedontuottajien paikkatieto- ja muiden aineistojen tietojen yhdistämisen metsätietojärjestelmän tietoihin. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että tällaisia aineistoja voitaisiin muutoinkin käsitellä metsätietojärjestelmässä. Tietojen yhdistämismahdollisuuksia rajoittaisivat kuitenkin käyttötarkoitussidonnaisuus ja tarpeellisuusvaatimus. Pykälässä tarkoitettu tietojen yhdistäminen ja muu käsittely olisi sallittua vain siinä laajuudessa kuin se olisi tarpeen lakiehdotuksen 4 §:ssä määriteltyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa.

6 §. *Rekisterinpitäjä, rekisterinpitoon liittyvät vastuut ja tietojen käsittelyyn oikeudet.* Metsätietojärjestelmä on henkilörekisteri. Pykälän 1 momentin mukaan rekisterinpitäjänä toimisivat metsäkeskuksen keskusyksikön johtaja ja aluejohtajat. Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnassa vireillä olevaan Suomen metsäkeskusta koskevaan esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 14 §:n mukaan metsäkeskuksen keskusyksikön johtaja ja aluejohtaja alueyksikössä käyttäisivät ratkaisuvaltaa julkisen vallan käyttöä koskevissa asioissa. Tämän vuoksi on perusteltua, että nämä henkilöt määriteltäisiin myös rekisterinpitäjiksi. Rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä hoitaisivat keskusyksikössä ja alueyksikössä ne metsäkeskuksen julkisen palvelun yksikön toimihenkilöt, jotka voivat käyttää julkista valtaa tehtäviensä hoitamisessa. Kukin toimihenkilö vastaisi tietojen virheettömyydestä siltä osin kuin hän on käsitellyt tietojärjestelmään tietoja. Mainitut toimihenkilöt eivät kuitenkaan vastaisi viranomaisilta saatujen tietojen virheettömyydestä. Niiden tietojen virheettömyydestä vastaisi asianomainen viranomainen. Lakiehdotuksen 7 §:ssä säädettäisiin erikseen metsätietojärjestelmän tietojen virheettömyydestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin metsätietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallinnoinnista. Koska pykälän 1 momentissa mainituilla toimihenkilöillä olisi suoraan lain nojalla oikeus käsitellä metsätietojärjestelmän tietoja, pykälän 2 momentin säännös käyttöoikeuden myöntämisestä ei näin ollen koske heitä. Rekisterinpitäjä ratkaisee tietojärjes-

telmän käyttöoikeuksia koskevat asiat. Säännös on luonteeltaan informatiivinen, koska henkilötietolain rekisterinpitäjää koskevan määritelmän mukaan rekisterinpitäjällä on oikeus määrätä rekisterin käytöstä. Pykälän 2 momentin mukaan käyttöoikeus voitaisiin myöntää metsävaratietojen, kiinteistöjen omistajuutta ja hallintaa koskevien sekä asiakastietojen käsittelyyn metsäkeskuksen sellaiselle julkisen palvelun yksikön toimihenkilölle, jonka tehtäviin eivät kuulu julkisen vallan käyttöä koskevat tehtävät. Käyttöoikeus voitaisiin esimerkiksi myöntää metsäkeskuksen toimihenkilölle, jonka toimenkuvaan kuuluu metsävaratietojen keruu. Käyttöoikeus voitaisiin myöntää myös hallintoasioita koskevien tietojen käsittelyyn siltä osin kuin tietojen käsittely on tarpeen metsävaratietojen päivittämisessä. Pykälän 2 momentin säännös on ehdoton siinä mielessä, että käyttöoikeus voidaan myöntää vain metsäkeskuksen julkisen palvelun yksikön toimihenkilölle. Käyttöoikeutta ei voitaisi myöntää sellaiselle metsäkeskuksen palveluksessa toimivalle henkilölle, joka työskentelee eriytetyn liiketoiminnan puolella eli liiketoimintayksikössä. Säännös liittyy ensinnäkin lakiehdotuksen 10 §:n 1 momenttiin, josta käy ilmi, että metsäkeskuksen liiketoiminnan käyttöön metsätietojärjestelmän tiedot voidaan saada ainoastaan tietojenluovutuspäätöksen perusteella. Säännös liittyy myös ehdotetun lain 3 §:n säännökseen, jonka mukaan metsäkeskuksen neuvonnalla, koulutuksella, tiedotuksella ja muulla metsätalouden edistämisellä ei saa olla liityntää kaupalliseen toimintaan. Tämä vaatimus taas liittyy julkisen hallintotehtävän antamiseen metsäkeskukselle. Metsätietojärjestelmän rekisterinpitoon liittyvä julkinen hallintotehtävä tulee tällöin hoitaa puolueettomasti ja muutoinkin hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston katseluoikeudesta metsätietojärjestelmän tietoihin. Mainituilla viranomaisilla olisi mainittu oikeus vain säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Niillä ei kuitenkaan olisi oikeutta tallettaa tai muuttaa tietojärjestelmän tietoja.

7 §. *Tietojen virheettömyys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen virheettö-

myydestä. Säännös täydentäisi henkilötietolain 9 §:n 2 momentin säännöstä, joka koskee tietojen virheettömyyttä. Mainitun säännöksen mukaan rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä. Mainitun säännöksen mukaan rekisterinpitäjän velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn merkitys rekisteröidyn yksityisyyden suojalle.

Pykälän 1 momentin mukaan metsävaratiedot perustuisivat eri menetelmillä tehtäviin arviointeihin, mittauksiin, kartoituksiin ja laskelmiin. Metsävaratiedoissa ei kuitenkaan saisi olla olennaisia puutteita, virheitä tai väärintulkintoja. Tietojärjestelmän tietojen puutteena ei kuitenkaan pidettäisi sitä, jos joltain alueelta ei olisi lainkaan kerätty tietoa. Lisäksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tietojärjestelmään tulee tallettaa tieto käytetystä tiedonkeruumenettelämästä tai muusta tiedon lähteestä ja tiedon ajankohdasta. Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädetäisiin tietojen virheettömyyttä koskevasta selvityksestä, joka tulisi antaa sivulliselle tietojenluovutus päätöksen yhteydessä ja rekisteröidylle tämän käyttäessä tarkistusoikeuttaan.

Tiedonkeruumenettelämästä tai muusta tiedon lähteestä ja tiedon ajankohdasta riippuu, miten tarkkaa tieto on. Seuraavassa kuvataan ensin nykyistä tiedonkeruuta ja sen jälkeen uudempaa tiedonkeruumenettelämää, joka on otettu käyttöön vuonna 2010. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että tarkoituksena on, että tietojärjestelmässä olisi ainakin alkuvaiheessa molempiin tiedonkeruumenelmiin perustuvaa tietoa.

Metsävaratietojen keruu on tähän saakka tehty kattavana maastotyönä niin sanottuna kuvioittaisena arviointina, jossa arviointiyksikkönä on kuvio. Tyypillinen kuvion koko yksityismetsissä on 0,5–3 hehtaaria. Kuvioiden rajaus tehdään karttojen ja ilmakuvien avulla ja sitä tarkennetaan maastokäynnillä. Kultakin kuviolta on mittauksin ja silmävaraisesti arvioiden kerätty tietoja.

Kuvioiden kasvupaikka- ja maaperätiedot on kerätty silmävaraisesti arvioiden. Puuston määrä ja jakautuminen eri puulajeihin on mitattu kuvioille sijoitetuilta muuttuva-alaisilta

relaskooppikoealoilta määrittämällä puulaiteittain puuston keskitunnukset (pohjapinta-ala tai runkoluku, ikä, keskiläpimitta ja keskipituus). Kuvion puuston tilavuustiedot on johdettu mitatuista tiedoista laskennallisesti malleilla. Koelatiedot ovat olleet käytössä vain tiedon keruun ajan eikä niitä talleteta pysyvästi tietojärjestelmään. Puuston tilavuuden tavoitetarkkuus (keskivirhe) on ± 20 prosenttia. Kasvupaikka- ja maaperätietojen tietojen osalta tällaista tarkkuutta voidaan pitää riittävänä. Tarkempien tietojen keruu tulisi huomattavasti kalliimmaksi eikä sitä voitaisi pitää perusteltuna ottaen huomioon tietojen käyttötarkoitukset. Tietoja ei olisi vastedeskään tarkoitus käyttää sellaisenaan suoraan operatiiviseen toimintaan kuten puunkorjuutöiden tai metsänhoitotöiden työmaiden yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Tiedot ovat kuitenkin hyödyllisiä, koska niiden avulla toimintaa voidaan suunnata oikeisiin kohteisiin. Tietojen pohjalta voidaan tehdä hakkuita ja metsänhoitotöitä koskevia päätöksiä. Tietoja voidaan hyödyntää myös silloin, kun metsäkeskus käsittelee yksittäistä hallintoasiaa. Tietojen pohjalta voidaan esimerkiksi suunnata tehokkaammin metsäläkiin tai metsätalouden rahoituslainsäädäntöön perustuvia maastotarkastuksia. Ehdotetun säännöksen osalta on siis huomattava, ettei yksittäistä hallintoasiaa pääsääntöisesti voitaisi vastedeskään ratkaista yksinomaan tietojärjestelmään talletetun metsävaratiedon perusteella. Eri asia on, jos kyseinen metsävaratieto perustuu sellaiseen tietoon, joka on hankittu metsäkeskuksen tekemän metsälainsäädäntöön perustuvan maastotarkastuksen yhteydessä.

Metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevat tiedot voivat sisältää epätarkkuuksia muun muassa siksi, että kohteiden käsittelyhistoria poikkeaa oleellisesti tavanomaisesta hoidetusta talousmetsästä. Kohteet ovat kehittyneet pitkään luonnontilaisina tai luonnontilaisen kaltaisina. Tästä johtuen puusto on toisinaan kooltaan ja iältään niin vaihtelevaa, että puuston täsmällinen kuvaaminen on vaikeaa etenkin rehevillä elinympäristötyypeillä. Elinympäristötyypit määritellään pääsääntöisesti kasvillisuuteen perustuen. Kasvillisuuden määrittely ja toisaalta myös kohteen luonnontilai-

suuden asteen arviointi perustuu silmävaraiseen arviointiin. Myös kunkin elinympäristötyypin sisällä itsessään on luontaista vaihtelua eri kohteiden välillä, ja kohteiden ominaispiirteet poikkeavat jossain määrin toisistaan muun muassa kasvupaikkaan ja ilmastoon liittyvistä olosuhteista johtuen. Nämä epävarmuustekijät tulee ottaa huomioon erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevien tietojen virheettömyyttä arvioitaessa.

Käytön rajoituksia koskevat tiedot saadaan yleensä muista maankäytön rajoitukset sisältävistä tietorekistereistä (esimerkiksi kaavoitustiedot). Metsänhoito- ja luonnonhoitotoita, hakkuita ja muita toimenpiteitä koskevat ehdotukset määritetään joko maastossa tai laskennallisesti puusto- ja kasvupaikkatunnuksiin, metsänhoitosuosituksiin sekä metsän kehitystä kuvaaviin malleihin perustuen. Maastotyössä apuna käytetään erilaisia käsittelyohjeita ja aputaulukkoja.

Kuvioittaisen arvioinnin korvaava, kaukokartoitukseen perustuva metsän inventointimenetelmä otetaan yksityismetsien tiedonkeruussa käyttöön vuodesta 2010 alkaen ja 2–3 vuoden siirtymäajalla sen on tarkoitus korvata kuvioittaiseen maastotyöhön perustuva arviointimenetelmä.

Uudella inventointimenetelmällä pystytään tuottamaan tietosisällöltään ja laadultaan pääpiirteissään sama metsävaratieto kuin tähänastisella menetelmällä. Pääosa kuvioiden hakkuuehdotuksista tuotetaan laskennallisesti puustotietojen perusteella. Taimikonhoitoa tai nuoren metsän hoitoa edellyttävät kohteet tarkistetaan pääosin maastossa. Sen sijaan kasvatusmetsien ja uudistuskypsien metsien koko puustoa koskevien muuttujien arvioinnin tarkkuus on sitä luokkaa, että hakkuuehdotukset voidaan tuottaa niiden perusteella riittävän luotettavasti tietojen käyttötarkoitus huomioiden.

Uudella menetelmällä ei pystytä kartoittamaan kattavasti pienpiirteisiä luontokohteita. Niiden osalta on tukeuduttava jatkossakin erilliskartoituksiin tai aiemmin kattavan maastotyön yhteydessä kerättyihin tietoihin.

Uusilla menetelmillä tiedon keruun ja tallennuksen perusyksikkönä voi olla myös kuviota pienempi yksikkö, kuten säännönmukainen hila tai mikrokuvio tai kaukokartoitustiedon tulkinnan tueksi kerättävä koala.

Näitä kaikkia tietotyyppijä (= metsävaratietoja) on tarkoitus tallettaa ja muutoin käsitellä tietojärjestelmässä. Julkaistava tai luovutettava tieto koostetaan yleensä kuvioiksi, mutta metsävaratieto voitaisiin luovuttaa myös hilamuodossa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tietojärjestelmän tietojen päivittämisestä. Tietojärjestelmään talletettuja metsävaratietoja on säännöllisin väliajoin päivitettävä ottaen huomioon kohdealueen ominaisuudet sekä metsäkeskuksen käytettävissä olevat henkilöresurssit, taloudelliset resurssit ja julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät tietojenkäyttötarpeet. Uuden tiedonkeruumenetelmän osalta tavoitteena on esimerkiksi se, ettei toimenpide-ehdotusten suositellussa ajoituksessa ole yli 5 vuoden poikkeamia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että metsävaratietoja päivitetään viranomaistehtävien hoitamisen yhteydessä saatujen hakemusten tai ilmoitusten perusteella. Kun metsävaratietoa käytetään viranomaispäätösten tekemisessä apuna, on perusteltua, että metsävaratietoja myös päivitetään viranomaistehtävien hoitamiseen liittyvien asiakirjojen tiedoilla. Toisaalta on huomattava, että nämä tietolähteet tarkoittavat käytännössä erilaisia metsälakiin perustuvia ilmoituksia tai kestävän metsätalouden rahoitukseen liittyviä rahoitettua toimenpidettä koskevia selvityksiä. Ilmoituksen tekijä on usein maanomistaja, hänen asiamiehensä tai muu metsäalan toimija. Metsäkeskuksella ei ole rekisterinpitäjänä mahdollisuutta jokaisen ilmoituksen osalta tehdä maastotarkastusta. Näin ollen on mahdollista, että osa metsäkeskukselle toimitetuista tiedoista ei täytä pykälän 1 momentissa asetettuja vaatimuksia. Rekisterinpitäjä ei siten vastaisi näiden tietojen virheettömyydestä. Jos rekisterinpitäjä on tarkastanut tietojen oikeellisuuden maastossa, sovellettaisiin kuitenkin, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan tietojärjestelmästä laadittavaan rekisteriselosteeseen tulisi mahdollisuuksien mukaan liittää kuvaus erilaisilla metsänarviointimenetelmillä saatujen tietojen luotettavuudesta ja tarkkuudesta. Metsänarviointimenetelmiä kehitetään jatkuvasti. Tästä syystä lakiin ei ole sisällytetty säännöksiä nykyisistä metsänarviointimene-

telmistä. On kuitenkin tärkeää varmistua siitä, että rekisteröidyt ja sivulliset voivat saada tiedon eri metsänarviointimenetelmien luotettavuudesta ja tarkkuudesta. Tämän vuoksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että metsänarviointimenetelmien kuvausten tulisi mahdollisuuksien mukaan käydä ilmi tietojärjestelmän rekisteriselosteesta. Tietojen virheettömyyttä koskevasta selvityksestä säädettäisiin 14 §:ssä.

Pykälän 5 momentin säännös liittyy muihin henkilötietoihin kuin metsävaratietoihin. Tietojen virheettömyyden osalta kyseisiin tietoihin sovellettaisiin, mitä henkilötietolain 9 §:n 2 momentissa säädetään.

8 §. *Julkisten tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälän mukaan tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti viranomaisille tai muille viranomaistehtäviä hoitaville tahoille laissa tai sen nojalla säädettyä tehtävää tai velvoitetta varten. Tietojen luovuttaminen on pykälässä rajattu koskemaan ainoastaan viranomaisiin tai viranomaistehtäviä hoitaviin. Muille tahoille tietoja ei voitaisi luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

9 §. *Tietojen luovuttaminen suoramarkkinointia ja muita osoitteellisia lähetyksiä varten.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointia varten. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaan henkilötietoja saa luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että maanomistajan yhteystiedot voitaisiin luovuttaa metsätalouteen liittyvää suoramarkkinointia varten, ellei maanomistaja ole kieltänyt sitä. Toisin sanoen pykälän 1 momentissa tarkoitettujen tietojenluovutuksen edellytyksenä ei olisi suostumus. Kun toisaalta otetaan huomioon henkilötietolain 24 §:ssä säädetty rekisterinpitäjän velvoitteet informoida rekisteröityä muun muassa niistä tiedoista, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi asianomaisessa henkilötietojen käsittelyssä, suostumuksen ja kiellon ero ei ole käytännön tasolla suuri.

Pykälän 1 momentin mukaan maanomistajan yhteystietojen valintaperusteena voitai-

siin käyttää henkilön osoitetta, kotikuntaa, ikää, sukupuolta, äidin- tai asiointikieltä tai tietoa siitä, minkä ajan kiinteistö on ollut henkilön omistuksessa tai hallinnassa, taikka tilan sijaintia ja metsänhoitotöitä ja hakkuita koskevia toimenpide-ehdotuksia ja näiden toimenpiteiden ajoitusta. Suoramarkkinointikampanja voitaisiin näin ollen suunnata esimerkiksi ruotsinkielisille metsänomistajille tai uusille metsänomistajille. Luovutettavat tiedot voidaan ryhmitellä valintaperusteiden mukaan. Valintaperusteena voisi olla esimerkiksi tieto siitä, keillä maanomistajilla on tietyn ajanjakson aikana tiettyjen kuntien tai kyläalueilla nuoren metsän hoitokohteita. Tietojen pyytäjän on hakemuksessaan selvitettävä markkinointitoimen sisältöä suhteessa ilmoitettuun valintaperusteisiin. Valintaperusteilla tulee siis olla yhteys ilmoitettuun markkinointitoimeen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 1 momenttia laajemmasta tietojen luovuttamisesta metsätalouteen liittyvää suoramarkkinointia varten. Luovutettavia tietoja olisivat yhteystietojen lisäksi myös metsävaratiedot ja niiden sijaintitiedot. Tällöin tietojen luovutuksen edellytyksenä olisi maanomistajan suostumus. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että maanomistajan suostumus olisi tarpeen myös silloin, kun tiedot luovutetaan ilman yhteystietoja, jos sijaintitietojen perusteella on selvítettävissä, kenen maanomistajan kiinteistöön tiedot liittyvät. Tämä perustuu henkilötiedon määritelmään, jonka mukaan henkilötietoja ovat kaikki tiedot, jotka voidaan luotettavalla tavalla yhdistää luonnolliseen henkilöön.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tietojen luovutus pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa olisi kuitenkin sallittua vain siltä osin kuin tiedot ovat tarpeellisia ilmoitetun markkinointitarkoituksen kannalta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tietojen luovutus voidaan evätä, jos luovutuksensaaja ei voi osoittaa, millä tavoin pyydetty tiedot ovat tarpeellisia ilmoitetun käyttötarkoituksen kannalta.

Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan tietoja ei luovutettaisi, jos suoramarkkinointi ei liity metsätalouteen. Tällöin on perusteltua, että tiedot suoramarkkinointia varten pyydetään

viranomaisen henkilörekisteristä kuten esimerkiksi väestötietojärjestelmästä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan tietojen luovuttaminen ehdotetun pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ei kuitenkaan ole sallittua sähköisen viestinnän avulla tapahtuvaan suoramarkkinointiin, elleivät sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 7 luvussa säädetyt edellytykset täyty. Toisin sanoen esimerkiksi tekstiviestin tai sähköpostin välityksellä tapahtuvaan suoramarkkinointiin sovellettaisiin sähköisen viestinnän tietosuojalain säännöksiä. Mainitun lain 26 §:n 1 momentin mukaan tällaista suoramarkkinointia saa kohdistaa vain niille henkilöille, jotka ovat siihen ennalta antaneet suostumuksensa.

Pykälän säännökset mahdollistavat siis tietyn edellytyksen myös puhelinnumeron luovuttamisen. Jos kyseessä on puhelimitse tapahtuva markkinointi, puhelinnumero voidaan luovuttaa, ellei maanomistaja ole kieltänyt sen luovuttamista suoramarkkinointiin. Jos kyseessä on taas tekstiviestin avulla tapahtuva markkinointi, on matkapuhelinnumeron luovutuksen edellytyksenä maanomistajan suostumus. Kun metsäkeskus rekisterinpitäjänä informoi rekisteröityjä heidän oikeuksistaan ja tarjoaa heille mahdollisuuden kieltää tietojensa luovutuksen suoramarkkinointiin tai antaa suostumuksen tietojensa luovutukseen suoramarkkinointiin, tulee kiello- ja suostumuslomakkeissa eritellä matkapuhelinnumeron osalta sen käyttö puhelimitse tapahtuvaan markkinointiin ja tekstiviestin avulla tapahtuvaan markkinointiin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että mielipide- tai markkinatutkimukseen taikka muihin näihin rinnastettaviin osoitteellisiin lähetyksiin sovelletaan, mitä henkilötietolain 19 §:ssä säädetään. Mainitun henkilötietolain pykälän esitöiden (HE 96/1998 vp) mukaan suoramarkkinointiin ja muihin säännöksessä mainittuihin tarkoituksiin rinnastettavia osoitteellisia lähetyksiä voivat olla esimerkiksi valtuustossa tai muissa kunnallisissa luottamustehtävissä oleville suunnatut kunnallisiin asioihin liittyvät kunnan asukasyhdistyksen kirjeet. Tällaiset kirjeet ovat esimerkki ei-kaupallisesta osoitteellisesta lähetyksestä. Kyseisen henkilötieto-

lain säännöksen nojalla metsätietojärjestelmän tietoja olisi siten mahdollista luovuttaa myös esimerkiksi ei-kaupallisia osoitteellisia lähetyksiä varten.

10 §. *Tietojen luovuttaminen eräissä liiketoimintaan liittyvissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentti liittyy ehdotetun lain 6 §:ään, jossa säädetään rekisterinpitäjästä. Mainituksa pykälässä rekisterinpitäjä määritellään siten, että metsäkeskuksessa liiketoiminnan puolella työskentelevät henkilöt eivät voi saada käyttöoikeutta tietojärjestelmään. Nämä liiketoiminnan puolella työskentelevät ovat siis henkilötietolain 3 §:ssä tarkoitettuja sivullisia ja saisivat sen vuoksi tietojärjestelmän tiedot käyttöönsä samoin ehdoin kuin muutkin elinkeinonharjoittajat. Käytännössä tämä tarkoittaa, että metsäkeskuksen liiketoiminnan puolella työskentelevät saisivat tietojärjestelmän tiedot ainoastaan erilliseen tietojenluovutus päätökseen perustuen. Laki ehdotuksen 17 §:n 3 momentin mukaan säännöstä kuitenkin sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2014 lukien.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tietoja ei voitaisi luovuttaa jäsenyyden perusteella sellaiselle yhteisölle, joka harjoittaa liiketoimintaa. Säännös merkitsee osittaista poikkeusta henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 5 kohdan säännökseen.

Henkilötietolain esitöissä ei ole otettu kantaa siihen, soveltuuko säännös myös niissä tilanteissa, joissa on kyse suoraan lakiin perustuvasta jäsenyydestä. Jäsenyys metsänhoitoyhdistyksessä perustuu suoraan lakiin. Metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 3 §:n mukaan metsänhoitoyhdistyksen tehtävänä on tarjota toimialueellaan metsänomistajille niitä palveluja, joita he tarvitsevat metsätalouden harjoittamisessa, ja järjestää metsänomistajien käytettäväksi sitä varten tarvittavaa ammattiapua. Metsänhoitoyhdistysten osalta on useimmiten vaikea tehdä eroa sen suhteen, onko kyseessä jäsenyyteen liittyvä asia vai palvelujen suoramarkkinointi. Jäsenyyteen liittyvien asioiden osalta voidaan todeta, että metsävaratiedot eivät ole tarpeen metsänhoitomaksun määräämiseksi, koska metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 13 §:n mukaan metsänhoitomaksun kannosta vastaa verotuksesta vastaava viranomainen. Jos metsänhoitoyhdistykselle luovutettaisiin met-

siä koskevia tietoja automaattisesti jäsenyyden perusteella, toisi se yhdistykselle merkittävän kilpailuedun suhteessa niihin toimijoihin, jotka eivät voi käyttää jäsenyyttä tietojen hankinnan perusteena. Toisaalta metsänhoitoyhdistyksen jäsenyys ei tietenkään estä maanomistajaa hankkimasta metsänhoidollisia asiantuntijapalveluja joltain muultakin organisaatiolta. Tästä syystä on perusteltua, että metsänhoitoyhdistykset saisivat metsää koskevat tiedot palvelujensa suoramarkkinointiin samoin ehdoin kuin muutkin toimijat.

Pykälän 2 momentissa käytetään käsitettä yhteisö. Yhdistysten lisäksi myös osuuskunnalla on jäseniä. Koska osuuskunnatkin voivat harjoittaa liiketoimintaa, pykälässä on perusteltua ottaa huomioon se, etteivät myöskään osuuskunnat voisi saada käyttöönsä tietojärjestelmän tietoja pelkästään jäsenyyden perusteella.

11 §. *Tietojen luovuttaminen tutkimusta varten.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta tutkimukseen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten. Tällöin oikeus käsitellä henkilötietoja kyseiseen tarkoitukseen määräytyisi henkilötietolain 14 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta muuhun kuin tieteelliseksi katsottavaan tutkimukseen. On perusteltua erikseen säätää, että tietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa korkeakoulujen ja oppilaitosten opiskelijoiden tutkielmien tekemiseen. Tietojen luovuttamisen edellytyksenä olisi se, että tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimussuunnitelman perusteella tarpeellisena ja se, että tietojen suojauksesta on esitetty asianmukainen selvitys. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös muista tietojen luovuttamisen edellytyksistä kyseiseen käyttötarkoitukseen. Ne liittyvät tietojen suojaamiseen ja hävittämiseen. Pykälän 2 momentissa säädetyt tietojen luovuttamisen edellytykset ovat samantyyppiset kuin henkilötietolain 14 §:n 2—4 kohdissa. Tietojen luovuttaminen on rekisterinpitäjän harkinnassa. Jos henkilötietojen luovuttamisen edellytykset eivät täyty, voitaisiin tietoja luovuttaa tutkimusta varten myös sellaisessa muodossa, etteivät yksittäisten maanomista-

jien tiedot käy ilmi (esimerkiksi tilastot tai vastaavat yhteenvetotiedot).

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tietoja voitaisiin luovuttaa opinäytetöiden lisäksi muuhunkin tutkimukseen, joka ei ole tieteellistä tutkimusta. Tällaiseen tutkimukseen tiedot voitaisiin luovuttaa samoin edellytyksin kuin opinäytetöidenkin tekemiseen. Säännöksen nojalla tietoja ei kuitenkaan voitaisi luovuttaa sellaiseen tutkimukseen, jolla on liityntä liiketoimintaan. Jos tutkimuksen tekijä tai tutkimuksen rahoittaja harjoittaisi liiketoimintaa, jossa tietoja voidaan hyödyntää, tietojen luovutukseen sovellettaisiin niitä henkilötietolain säännöksiä, jotka koskevat mielipide- ja markkinatutkimuksia ja muita vastaavia osoitteellisia lähetyksiä.

12 §. *Tietojen luovuttaminen kaukokartoitusaineistojen puustotulkintaa varten.* Metsävaratietojen tuottamista varten metsäkeskukset keräävät kaukokartoitusaineiston tulkinassa tarvittavat koealatiedot. Koealoja tarvitaan metsävaratietojen tulkintaa varten 50 000–150 000 hehtaarin suuruisella alueella noin 500–600 kappaletta kasvatus- ja uudistuskypsistä metsistä sekä noin 100 kappaletta taimikoista. Tällä hetkellä mittauksessa käytetään 9 metrin kiinteäsäteisiä ympyräkoaloja. Taimikoissa käytetään pienempiä koaloja. Koeala kuvaa puustoa hyvin pieneltä alalta. Sen perusteella ei pystytä päättämään, millaista metsää on koealan ulkopuolella tai kuinka suurella kuviolla koeala sijaitsee. Yksittäiset koealat eivät siten kuvaa maanomistajan metsäomaisuuden määrää.

Koealaa koskevia tietoja voidaan pitää henkilötietoina, koska ne sisältävät tarkan sijaintitiedon, jonka avulla voidaan taas selvittää kiinteistön omistaja. Tulkintavirheiden välttämiseksi on tärkeää, että koealat voidaan paikantaa tarkasti kaukokartoitusaineiston vastaavaan kohtaan. Tulkinassa etsitään tulkittavalta alueelta koealoja lähinnä vastaavat kaukokartoitusaineiston piirteet ja yleistetään niille koealalta mitatut tiedot.

Metsäkeskuksen keräämiä koaloja voidaan hyödyntää myös muiden maanomistajien metsien kaukokartoitusaineistojen tulkinassa. Koska mikään henkilötietolaissa säädetyistä tietojen käsittelyn perusteista ei näyttäisi soveltuvan koealatietojen luovutus-

tilanteisiin, pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että koeala-aineistoja voidaan luovuttaa sivullisille tulkintaa varten. Kaukokartoitussaineiston tulkinnan tuloksena syntyvä metsävaratietoa sisältävä karttapinta on henkilötietoa. Tällaisen metsävaratietokartan käsittely olisi mahdollista vain henkilötietolaisissa säädettyillä perusteilla. Pykälän mukaan koealaa koskevia tietoja voitaisiin käyttää vain niiden metsien puustotulkinnassa, joita koskevien tietojen käsittelyyn pyytäjällä voi esittää jonkin henkilötietolaisissa tai ehdotetussa laissa säädetyn käsittelyn perusteen.

Pykälä koskee koealaa koskevien tietojen luovuttamista puustotulkintaa varten. Tietoja voidaan hyödyntää myös tutkimuksessa. Tällöin tietojen luovutus perustuisi ehdotetun lain 11 §:ään.

13 §. Tietojen luovuttaminen ja sitä koskeva menettely. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan metsätietoihin ja niiden julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisesta säädetään julkisuuslaissa. Julkisuuslain 16 §:ssä säädetään viranomaisen asiakirjan antamistavoista. Ehdotettu pykälä täydentää julkisuuslain 16 §:n 3 momentin säännöstä, jonka mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksen saajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Ehdotettu pykälä koskee siis henkilötietojen luovuttamista kopiona, tulosteena tai muutoin sähköisesti.

Metsätietojärjestelmän osalta sovellettavaksi voi tulla myös julkisuuslain 16 §:n 1 momentin säännös. Sen mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä voidaan antaa tieto suullisesti. Suullisesti tieto voidaan antaa paperimuodossa olevasta asiakirjasta tai sähköisessä muodossa olevasta asiakirjasta. Asiakirja voidaan myös antaa viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi. Tällainen nähtäväksi, jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi antaminen ei ole henkilötietojen luovuttamista. Julkisuuslain 16 §:n 1 momentin nojalla julkisia henkilötietoja sisältävistä henkilörekistereistä voidaan tietoja pääsääntöisesti antaa ilman selvitystä siitä, kuka tietoja pyytää ja mihin tarkoitukseen tietoja käytetään. Jos kysyjä

kuitenkin pyytää kyseisen säännöksen perusteella nähtäväkseen tai jäljennettäväkseen suurta määrää tietoja, metsäkeskuksen on aiheellista informoida kysyjää henkilötietolaisissa säädettyistä henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin nojalla tietoja luovutettaessa rekisterinpitäjän on siis selvitettävä, onko tietojen pyytäjällä oikeus käsitellä pyytämäänsä henkilötietoja. Julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaisissa tietojenantamistavoissa tätä luovutusrajoitusta ei ole. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetty luovutusrajoitus koskee tietojen antamista viranomaisen henkilörekisteristä kopiona tai tulosteena tai sähköisessä muodossa. Mainittu luovutusrajoitus ei siten koske tietojen antamista suullisesti tai asiakirjan antamista nähtäväksi tai jäljennettäväksi.

Pykälä koskee tietojen luovuttamista sivullisille. Sivullisella tarkoitetaan henkilötietolain 3 §:n 6 kohdan mukaan ”muuta henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä kuin rekisteröityä, rekisterinpitäjää, henkilötietojen käsitelijää tai henkilötietoja kahden viimeksi mainitun lukuun käsittelevää”. Lakiehdotuksen 6 §:ssä määritellään rekisterinpitäjä ja tietojen käsittelyyn oikeutetut. Sivullisia olisivat siten pääsääntöisesti muut kuin rekisteröity ja nämä 6 §:n nojalla tietoja käsittelevät tahot. Rekisterinpitäjän lukuun metsätietojärjestelmän tietoja käsittelevää ei myöskään katsota sivulliseksi.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tietojen luovuttamista haetaan kirjallisesti metsäkeskukselta. Pykälän 1 momentissa ei otettaisi kantaa siihen, missä muodossa hakemus tulee tehdä. Hallintolain 19 §:ssä säädetään asian kirjallisesta vireillepanosta. Sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetun lain (13/2003) 9 §:n mukaan vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja. Tietojen luovuttaminen ei kuitenkaan voisi perustua suulliseen tietojenluovutuspyyntöön.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisterinpitäjä ratkaisee tietojenluovutusta koskevan asian. Rekisterinpitäjä määrittää lakiehdotuksen 6 §:ssä. Asia ratkaistaan esittelystä. Pykälän 2 momentin säännös on luonteeltaan

informatiivinen. Tietojenluovuttamista koskevan asian käsittelyyn sovelletaan suoraan hallintolain perusteella kyseisen lain menettelysäännöksiä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi viittaussäännös julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin. Mainittu julkisuuslain säännös koskee luovuttamista viranomaisen henkilörekisteristä kopiona, tulosteena tai sähköisessä muodossa. Näin ollen metsätietojärjestelmän tietoja saisi luovuttaa mainituilla tavoilla, jos julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Koska lakiehdotukseen ei ole sisällytetty tietojen sallassapitoa koskevia säännöksiä, tietojen julkisuus määräytyy julkisuuslain perusteella. Julkisuuslain mainitun säännöksen mukaan luovutuksen saajalla tulee olla henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää pyytämää henkilötietoja. Metsätietojärjestelmän osalta tämä tarkoittaa, että luovutuksensaajalla tulee tällöin olla henkilötietolain, ehdotetun lain tai muun lain nojalla oikeus käsitellä pyytämää henkilötietoja. Lakiehdotukseen ei ole sisällytetty säännöksiä sellaisista henkilötietojen käsittelyn perusteista, joista säädetään henkilötietolaissa. Henkilötietojen käsittelyn peruste voi siis tulla suoraan henkilötietolaista. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi sopimuksen täytäntöönpaneminen (henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 2 kohta) tai tietojen pyytäjän lakisääteinen tehtävä (henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohta). Tietoja voitaisiin myös luovuttaa esimerkiksi tilastotarkoituksia varten (henkilötietolain 15 §). Henkilötietolain säännöksiä on tarkasteltu tämän esityksen yleisperustelujen 1.1 luvussa.

Rekisterinpitäjän on kaikissa tietojenluovutusasioissa otettava huomioon henkilötietolain velvoitteet. Tietojen luovuttamisen perusteeksi ei vielä riitä se, että henkilötietojen käsittelyyn on jokin laissa säädetty peruste. Henkilötietolain 9 §:n 1 momentissa säädettyyn tarpeellisuusvaatimukseen liittyen tietojen pyytäjän tulee osoittaa, että pyydetyt tiedot ovat tarpeellisia ilmoitetun käyttötarkoituksen kannalta. Tiedot voidaan luovuttaa vain siltä osin, kuin tietojen käsittelyn tarpeellisuus voidaan hakemuksessa osoittaa. Rekisterinpitäjä ei voi poiketa tarpeellisuus-

vaatimuksen arvioinnista edes silloin, kun henkilötietojen käsittelyn perusteena on rekisteröidyn suostumus. Tällaisissa tapauksissa on suositeltavaa toimia siten, että rekisteröityä informoidaan rekisterinpitäjän velvoitteista. Pyydetyt tiedot voidaan tällöin antaa rekisteröidylle itselleen, joka voi ne luovuttaa edelleen. Rekisteröityä itseään eivät luonnollisestikaan koske henkilötietolaissa säädetty tietojen luovuttamista ja muuta käsittelyä koskevat rajoitteet. Henkilötietolain 5 §:ssä säädettyyn huolellisuusveloitteeseen ja 32 §:ssä säädettyyn tietojen suojaamisveloitteeseen liittyen rekisterinpitäjän on syytä pyytää tietojenluovutusta hakeneelta selvitys siitä, miten tietojen suojaus on järjestetty.

Rekisterinpitäjä voi perustaa päätöksensä ainoastaan laissa säädettyihin perusteisiin. Rekisterinpitäjä arvioi, täytyvätkö laissa säädetty edellytykset. Tietojen luovutuksen perusteena ei voisi olla *rekisteröidyn antama valtakirja*. Valtakirja on asiakirja, jolla fyysinen tai juridinen henkilö valtuuttaa toisen toimimaan puolestaan. Rekisteröidyn oikeuksiin ei kuulu määrätä viranomaisen henkilörekisterin käytöstä. Sen vuoksi rekisteröity ei siis voi valtuuttaa rekisterinpitäjää tekemään tietynsisältöistä tietojenluovutus päätöstä. Rekisterin käytöstä ja tietojen käsittelyn laillisuudesta vastaa aina rekisterinpitäjä. Rekisteröity voi sen sijaan antaa suostumuksen tietojensa käsittelyyn. Suostumuksen tulee tällöin täyttää henkilötietolain vaatimukset. Kuten edellä on todettu, rekisterinpitäjän tulee arvioida, ovatko pyydetyt tiedot tarpeen ilmoitetun tietojen käyttötarkoituksen kannalta. Valtakirja ei sovellu tietojenluovutuksen perusteeksi senkään vuoksi, että rekisteröity ei voisi luovutuksensaajan puolesta antaa selvitystä siitä, mihin tarkoitukseen ja minkä ajan tietoja käytetään tai selvitystä siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitus järjestää. Luotettavan selvityksen tietojen käytöstä ja niiden suojaamisesta voi antaa ainoastaan se taho, jolle rekisteröity haluaa henkilötietonsa luovutettavan. Tietojenluovutus päätös voisi siten perustua ainoastaan sen tahon toimittamaan selvitykseen, jolle tiedot on tarkoitettu luovutettavaksi.

Julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaan pyydetessä saada tieto viranomaisen henkilörekisteristä tiedon pyytäjän on, jollei erik-

seen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että sen lisäksi, mitä mainitussa julkisuuslain säännöksessä säädetään, tietojen pyytäjän tulisi liittää hakemukseensa henkilötietolain 10 §:n mukainen rekisteriseloste. Kyseessä on menettelysäännös. Jos tiedot talletetaan luovutuksensaajan henkilörekisteriin pitempiaikaista käyttötarkoitusta varten, on perusteltua, että rekisterinpitäjä ennen tietojen luovuttamista varmistaa, että luovutuksensaaja rekisterinpitäjänä toimii henkilötietolain velvoitteiden mukaisesti. Eräs rekisterinpitäjän velvoitteista on rekisteriselosteen laatiminen ja sen pitäminen jokaisen saatavilla. Tapauksissa, joissa rekisteriselostetta ei ole tai se on puutteellinen, hakemus tulee hylätä. Pykälän 3 momentin säännöksellä on tarkoitus osaltaan edistää, että eri metsäalan organisaatiot päivittäisivät rekisteriselosteensa. Luonnollisestikin säännöksellä pyritään samalla myös estämään se, ettei tietoja luovuteta organisaatioille, joiden osalta voi syntyä epäily siitä, käsitelläänkö tietoja henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Säännös liittyy henkilötietolain 21 §:ään, jossa edellytetään rekisterinpitäjän toteuttavan kaikki tekniset ja organisatoriset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi laittomalta käsittelyltä. Hyvään hallintoon kuuluu, että metsäkeskuksessa rekisterinpitäjä neuvoo asianosaista ottamaan yhteyttä esimerkiksi tietosuojavaltuutetun toimistoon tai tutustumaan tietosuojavaltuutetun Internet-sivuilla oleviin ohjeisiin, jos hakemuksen liitteenä ollut rekisteriseloste on ollut puutteellinen.

Pykälän 4 momentti sisältää tietojenluovutuspäätöksen sisältöä koskevan vaatimuksen. Päätöksiin, joiden nojalla tietoja luovutetaan, tulee liittää tietojen suojaamiseksi tarpeelliset tietojen käytön ehdot ja rajoitukset.

14 §. Tietojen virheettömyyttä koskeva selvitys. Ehdotettu pykälä liittyy hyvän hallinnon vaatimukseen. Esityksessä katsotaan, että hallinnon asiakkaan tulee saada tieto siitä, miten metsävaratietojen virheettömyyttä arvioidaan. Tietojen virheettömyydestä säädetäisiin lakiehdotuksen 7 §:ssä. Pykälän

1 momentissa säädettäisiin, että sivulliselle tietoja luovutettaessa päätökseen tulisi liittää selvitys, josta käy ilmi, millaisia virheitä tiedoissa voi olla. Selvityksessä tulisi viitata 7 §:ssä säädettyihin tietojen virheettömyyttä koskeviin vaatimuksiin. Sama selvitys tulisi antaa myös silloin, kun rekisteröity tarkistaisi omat tietonsa. Tätä koskeva säännös sisällytettäisiin pykälän 2 momenttiin.

15 §. Tietojen säilyttäminen ja poistaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen säilyttämisestä ja poistamisesta. Pykälän 1 momentti koskee ehdotetun lain 4 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Pykälän 1 momentin mukaan nämä tiedot poistettaisiin tietojärjestelmästä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoa, jonka säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia, ei kuitenkaan poistettaisi. Tieto tulisi poistaa tietojärjestelmästä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei enää ole laissa säädettyä perustetta. Käytännössä tietojärjestelmän tietojen säilytysaika voi vaihdella hyvin paljon siitä riippuen, minkälaisen lakisääteisen tehtävän hoitamisesta on kyse.

Kiinteistöjen omistajuutta ja hallintaa koskevia tietoja päivitetään nykyisin säännöllisesti kerran kuukaudessa kiinteistötietojärjestelmän tiedoilla. Tällöin päivitetään muutokset kiinteistöjen lainhuutotiedoissa (omistajamuutokset), kiinteistöjen pintalamuutokset, kiinteistöjen lakkaamistieto ja uudet kiinteistöt. Henkilötunnusellisten asiakkaiden nimi-, osoite- ja kielitiedon muutos sekä kuolintieto päivitetään kerran kuussa väestötietojärjestelmästä. Yritystietojärjestelmän tiedoilla on päivitetty niiden asiakkaiden tietoja, joilla on yritys- ja yhteisötunnus. Uudet tiedot korvaavat tällöin vanhentuneet tiedot. Omistajanvaihdoissa säilytetään tieto kiinteistön entisestä omistajasta. Kiinteistön lakaessa säilytetään lakannutta kiinteistöä ja sen omistajaa koskevat tiedot. Lisäksi talletetaan tietojärjestelmiin tieto, mitä kiinteistöjä lakanneesta kiinteistöistä on muodostunut.

Lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin kohta koskee metsäkeskuksen käsiteltäväksi ehdotetun uutta metsäkeskusorganisaatiota koske-

van lain 8 §:n nojalla kuuluvia hallintoasioita koskevia tietoja. Nämä tiedot on perusteltua säilyttää niin kauan kuin se on lakisääteisten tehtävien tai vireillä olevien asioiden hoitamiseksi. Esimerkiksi valtion tukea voi kohteelle pääsääntöisesti saada vain kerran samaan työhön puuston kiertoajan kuluessa. Metsän kiertoaika on lyhimmillään metsälain sallima uudistamiskä, joka on 50–110 vuotta puulajista ja kasvupaikasta sekä metsikön sijainnista riippuen. Poikkeuksen edellisestä muodostavat kunnostusojitus, suometsän hoito ja metsätienperusparannus, joita voidaan rahoittaa, jos edellisestä valtion rahoituksesta on kulunut 20 vuotta. Kunnostusojitukseen ja metsätien tekemiseen myönnettyyn tukeen liittyy hoito- ja kunnossapitovelvollisuus, joka on 15 vuotta. Ympäristötukisopimuksia on tehty kestävän metsätalouden rahoituslain alkuaikoina 30 vuodeksi ja myöhemmin 10 vuodeksi kerrallaan. Luonnonarvokaupan sopimukset on tehty 20 vuodeksi.

Myös metsälakiin liittyvien tehtävien osalta on perusteltua määritellä tietojen säilytysaika siten, että tiedot säilytetään niin kauan kuin se on lakisääteisten tehtävien tai vireillä olevien asioiden hoitamiseksi tarpeellista. Metsänuudistamiseen kuuluva aika vaihtelee maan eri osissa ja käytetystä metsänuudistamisavasta riippuen. Metsälain mukaan metsän hakkuusta on tehtävä metsänkäyttöilmoitus vähintään 14 päivää ja enintään kaksi vuotta ennen hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamista, jollei metsäkeskus hakemuksesta myönnä poikkeusta määräajasta. Voimassa olevan metsälain mukaan uudistushakkuun jälkeen alueelle on saatava kohtuullisessa ajassa taloudellisesti kasvatuskelpoinen taimikko, jonka kehittymistä muu kasvillisuus ei välittömästi uhkaa. Kohtuullisen ajan pituutta ei ole tarkemmin määritelty. Pisimmillään sen on arvioitu olevan suojametsäalueella jopa 30 vuotta.

Voimassa olevan metsälain mukaan taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettava loppuun viiden vuoden kuluessa uudistushakkuun aloittamisesta tai kolmen vuoden kuluessa uudistushakkuun päättymisestä. Kun nämä taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettu loppuun, niistä on viivytyksettä tehtävä metsäkeskukselle taimikon perustamisilmoitus. Mikäli metsä

uudistetaan luontaisesti, tulee 2–15 vuoden kuluessa perustamistoimenpiteiden loppuunsaattamisesta uudistusalalla olla riittävä määrä taimia, joilla on edellytykset kehittyä kasvatuskelpoiseksi taimikoksi.

Taloudellisesti kasvatuskelpoisen taimikon arviointia ja taimikon perustamisen määrääkää koskevia säännöksiä on muutettu. Metsälain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2011 alusta.

Pykälän 2 momentti merkitsisi poikkeusta 1 momentin säännökseen. Ehdotetun lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetut tiedot eli luonnollisiin henkilöihin liittyvät asiakastiedot poistettaisiin kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun mainittuja tietoja on viimeksi käsitelty. Säännös koskee vain niitä asiakastietoja, jotka eivät ole tarpeen ehdotetun lain 4 §:n 1 momentin kohdassa tarkoitettujen hallintoasioiden käsittelyssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin metsävaratietojen säilyttämisestä. Metsävaratiedoiksi ei katsota rekisteröityjen nimi- ja osoitetietoja. Kiinteistötunnuksen avulla metsää koskeva tieto on kuitenkin yhdistettävissä maanomistajaan. Metsävaratiedon keruu on perustunut alueellisesti kattavaan maastoinventointiin. Samalla alueelle on palattu 15–20 vuoden välein. Jatkossa metsävaratietojen keruu eli inventointi tehdään kaukokartoituksella samalla alueella noin kymmenen vuoden välein. Inventointien välillä metsävaratietoa päivitetään muun muassa laskennallisesti. Vanhaa metsävaratietoa hyödynnetään kuvioinnissa ja niiden kuviotietojen määrittelyssä, joita ei saada kaukokartoituksen avulla. Inventoinnin tai päivityksen myötä vanha metsävaratieto korvautuu pääosin uudella tiedolla. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vanhaa tietoa ei tällöin kuitenkaan poistettaisi, jos aikaisemman tiedon käsittely on tarpeen lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi myös niiden metsävaratietojen säilyttämisestä ja poistamisesta, jotka maanomistaja tai hänen valtuuttamansa on toimittanut tietojärjestelmään tallettavaksi. Näiden tietojen säilyttämiseen sovellettaisiin samoja

periaatteita kuin muidenkin metsävaratietojen säilyttämiseen.

16 §. Yleinen ohjaus ja valvonta. Pykälän mukaan tietojärjestelmään liittyvän rekisterinpidon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle. Sen lisäksi tietosuojavaltuutettu valvoisi ehdotetussa laissa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä sille säädetyn toimivallan rajoissa. Tietosuojavaltuutetun toimivalta perustuu henkilötietolain säännöksiin.

17 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Ehdotettu metsäkeskusten metsätietojärjestelmää koskeva laki ja ehdotettu metsäkeskuslaki tulisivat siten voimaan samanaikaisesti.

Pykälän 2 momentti liittyy rekisterinpitäjän määrittämiseen. Metsäkeskuksessa viranomaispäällikkönä toiminut tai maa- ja metsätalousministeriön määräämä toimihenkilö toimisi rekisterinpitäjänä alueyksikössä siihen saakka, kunnes alueyksikkö on saattanut toimintansa ehdotetun uuden metsäkeskuslain julkisen vallan käyttöä koskevien säännösten mukaiseksi. Ehdotetun lain voimaantullessa metsäkeskuksen viranomaistehtävien yksikössä toiminut toimihenkilö hoitaisi vastaavasti rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä mainitun siirtymäajan.

Pykälän 3 momentti liittyy metsäkeskuksen liiketoiminnan tietojärjestelmien eriyttämiseen kokonaisuudessaan metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen tarvittavista tietojärjestelmistä. Ehdotetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan tietojärjestelmän käyttöoikeutta ei voitaisi myöntää sellaiselle metsäkeskuksen palveluksessa toimivalle henkilölle, joka työskentelee eriytetyn liiketoiminnan puolella. Mainittua 6 §:n 2 momentin säännöstä on tarkoitus soveltaa vasta 1 päivästä tammikuuta 2014 lukien. Näin metsäkeskuksen liiketoiminnan puolella toimiville henkilöille varattaisiin kaksi vuotta aikaa järjestää oma tietojärjestelmä liiketoiminnan asiakastietojen hoitamiseksi. Tuona vuoden ajanjaksona metsäkeskuksen liiketoiminnan puolella työskenteleville henkilöille voitaisiin pykälän 2 momentin mukaan myöntää käyttöoikeus tietojärjestelmän tietoihin siltä osin kuin ovat tarpeellisia metsäkeskuksen liiketoimintaan liittyvän asiakas-

suhteen hoitamisessa. Käyttöoikeutta ei kuitenkaan voitaisi myöntää sen jälkeen, kun metsäkeskuksen liiketoiminnan tietojärjestelmä on eriytetty metsätietojärjestelmästä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että metsäkeskuksen tulisi saattaa nykyisten metsäkeskusten aiemmin pitämät tietojärjestelmät ehdotetun lain mukaiseksi vuoden 2014 loppuun mennessä. Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten tekemiseen jäisi näin neljä vuotta aikaa. Lisäksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa. Säännös on samantyyppinen kuin henkilötietolain 24 §:n 1 momentti. Säännökseen perusteella metsäkeskuksen tulisi huolehtia siitä, että rekisteröity voi saada tiedon rekisterinpitäjästä, henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta sekä siitä, mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan, samoin kuin tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi asianomaisessa henkilötietojen käsittelyssä. Rekisteröityjen oikeuksien käyttämisen osalta on tärkeää, että ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa rekisteröidyille annetaan mahdollisuus antaa henkilötietojen käsittelyä koskevat suostumukset ja kiellot.

Pykälän 5 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Suhde perustuslakiin

Esityksellä on useita liityntöjä perustuslakiin. Esitys liittyy ensinnäkin perustuslain yksityisyyden suojaa ja julkisuutta koskeviin perusoikeussäännöksiin. Muista esitykseen liittyvistä perusoikeuksista voidaan mainita elinkeinovapaus ja oikeusturva. Metsäkeskus ei ole valtion viranomainen. Arvioitavaksi tulee myös perustuslain säännös, joka koskee julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle.

Perusoikeudet

Perustuslain yksityiselämän suojaan koskevan 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Säännöksen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on henkilötietolain käsittelyn yhteydessä todennut (PeVL 14/1998 vp), että henkilötietojen suoja koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, tietojen sallitut käyttötarkoitukset, tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelemisen tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista lain tasolla.

Perustuslakivaliokunta on sittemmin todennut, että valiokunnan myötävaikutuksella syntyneessä lainsäädännössä voidaan havaita tarkkuudeltaan periaatteessa kahdentyyppistä tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä (PeVM 8/2002 vp). Yhtäältä on sääntelyä, jossa rekisterien tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi (PeVL 17/1998 vp). Toisaalta esiintyy sellaista sääntelyä, jossa rekisterien tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu (PeVL 7/2000 vp ja PeVL 7a/2000 vp). Ensimmäisessä tapauksessa viranomaisen tietojen saantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus voivat liittyä esimerkiksi jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", kun taas jälkimmäisessä tapauksessa sääntelyyn sisältyy vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lailla säätämisen vaatimuksen ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp).

Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon henkilötietojen sääntelyä koskevat perustuslakivaliokunnan kannanotot. Tarkoituksena on, että metsätietojärjestelmän tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Henkilötietolain kanssa päällekkäistä sääntelyä on mahdollisuuksien mukaan pyritty välttämään. Metsätietojärjestelmän tietosisällöt on kuvattu laissa siten, että tietosisällöt on kytketty

tietojen käyttötarkoitukseen. Lakiehdotuksen 4 §:ssä ei ole tarkemmin kuvattu hallintoasioiden hoitamiseen liittyvien asiakirjojen sisältöä, koska tällöin käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen käsittely on kyseisellä perusteella sallittua. Muut lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa mainitut tietojärjestelmän tietoryhmät on määritelty tarkemmin lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentissa. Tämä tietoryhmien sisältämien tietojen luettelo ei ole tyhjentävä, minkä vuoksi pykälässä käytetään sanamuotoa, jossa viitataan muihin lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoidossa välttämättömiin tietoihin. Kyseisen muotoilun tarkoituksena on rajata tietojärjestelmään talletettavia tietoja. Laissa määriteltäisiin rekisterinpitäjä ja rekisterinpitoon liittyvät vastuut. Määritelmät ovat tarpeen jo pelkästään henkilötietolain soveltamisen kannalta. Lakiehdotukseen on sisällytetty myös säännöksiä tietojen luovuttamisesta eräisiin käyttötarkoituksiin. Lakiehdotuksessa mainitut käyttötarkoitukset ovat enimmäkseen sellaisia, jotka mainitaan henkilötietolaissa tai muissa henkilötietojen käsittelyä koskevissa säädöksissä. Lakiehdotukseen on sisällytetty yksi sellainenkin käyttötarkoitus, jolla on liittymäkohta ainoastaan metsätalouteen. Lakiehdotuksen mukaan tietojärjestelmän tietoja voitaisiin luovuttaa kaukokartoitusaineistojen puustotulkintaan.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Lakiehdotus sisältää viittauksen viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin. Esityksessä on pyritty turvaamaan yksityisyyden suoja koskevan perusoikeussäännöksen ohella myös julkisuusperiaate. Esityksen mukaan metsätietoihin sovellettaisiin, mitä viranomaisesta säädetään viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Mainittua lakia sovellettaisiin siitä riippumatta, ovatko metsätiedot myös henkilötietoja. Metsäkeskuksen asiakkaat ovat hallintolaissa tarkoitettuja hallinnon asiakkaita. Hallinnon

asiakkaille metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito näyttäytyy hallintotoimintana. Hallinnon asiakkaiden oikeuksien ja oikeusturvan kannalta on perusteltua, että rekisterinpitoon ja rekisterin tietojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan säännönmukaisesti, mitä viranomaisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito rahoitetaan valtion varoin. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 §:n mukaan ”laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.” Nämä tavoitteet ovat perusteltuja myös metsätietojärjestelmää koskevan rekisterinpidon osalta. Kun lisäksi otetaan huomioon, että rekisterinpitoon liittyvät tehtävät yleensä lainsäädännöllä osoitetaan viranomaiselle, jolloin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki tulee sovellettavaksi, on perusteltua, että myös metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito kuuluu kokonaisuudessaan mainitun lain soveltamisalaan.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että toisen perusoikeuden edistäminen voi olla sellainen välttämätön syy, jonka vuoksi viranomaisen hallussa olevien tallenteiden julkisuutta on mahdollista perustuslain 12 §:n 2 momentin nojalla erikseen rajoittaa (PeVL 2/2008 vp, PeVL 40/2005 vp ja PeVL 3/2009). Tämä perustuslakivaliokunnan kanta on otettu esityksessä huomioon. Henkilötietojen luovutus on esityksessä kytketty tietojen käyttötarkoitukseen. Lakiehdotus ei sisällä nimenomaista säännöstä asiasta, koska käyttötarkoitussidonnaisuudesta säädetään henkilötietolaissa ja henkilötietolain säännöksiä on tarkoitus soveltaa metsätietojärjestelmään liittyvään rekisterinpitoon.

Perustuslain 18 §:ssä säädetään oikeudesta työhön ja elinkeinovapaudesta. Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavasti: ”Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemal-

laan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.” Esityksen liityntä elinkeinovapaudteen tulee esimerkiksi siitä, että metsävaratietoja voidaan käyttää apuna metsäpalvelujen suoramarkkinoinnissa. Kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että metsäpalveluja tarjoavilla toimijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet julkisin varoin kerättyjen tietojen hyödyntämiseen suoramarkkinoinnissa.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsittelyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuuluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Julkisuus kuuluu siis hyvän hallinnon takeisiin.

Esitykseen on sisällytetty perustuslain 21 §:n 1 momenttiin liittyen säännös, jonka mukaan metsäkeskuksen on tehtävä tietojenlupapyyntöjen johdosta hallintopäätös, johon tulee liittää tarvittavat tietojen suojaamista koskevat ehdot ja rajoitukset. Metsäkeskukseen sovelletaan hallinnon yleislakeja. Näin ollen sovellettavaksi tulevat muun muassa hallintolain säännökset. Hallintolain II osa sisältää säännökset koskien hallintoasian viereiltä tuloa ja asian käsittelyä viranomaisessa. Hallintolain 44 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä ja 45 §:ssä päätöksen perustelemisesta. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään menettelystä luovutettaessa tietoja viranomaisen henkilörekisteristä. Säännöksen mukaan luovutuksensaajalla tulee tällöin olla henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Lakiehdotuksen 13 §:n 3 momentti liittyy mainittuun julkisuuslain säännökseen. Lakiehdotuksen mainitun säännöksen mukaan tietojen luovutuksen edellytyksenä on, että julkisuuslaissa säädetty tietojen luovuttamisen edellytykset täyttyvät. Säännöksessä todetaan nimenomaisesti, että luovutuksensaajalla tulee olla henkilötietolakiin

tai erityislakiin perustuva oikeus käsitellä pyytämiään henkilötietoja. Lisäksi lakiehdotuksen 13 §:n 5 momenttiin on sisällytetty säännös, jonka mukaan tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen tulee liittää tietojen suojaamiseksi tarpeelliset tietojen käytön ehdot ja rajoitukset. Säännös liittyy oikeusturvaan kahdella eri tavalla. Kyse on ensinnäkin rekisteröidyn tietojen suojaamisen varmistamisesta tietoja luovutettaessa. Toisaalta säännös liittyy myös luovutuksen saajan oikeusturvaan siten, että luovutuksensaajaa muistutetaan niistä ehdoista ja rajoitteista, jotka koskevat tietojen käsittelyä. Lakiehdotuksen 13 §:n 4 momentti liittyy lähinnä rekisteröidyn oikeusturvaan. Säännöksessä edellytetään, ettei tietojenluovutus päätöstä saa tehdä ilman luovutuksensaajan toimittamaa rekisteriselostetta silloin, kun luovutuksensaajan on tarkoitus tallettaa pyytämänsä tiedot omaan henkilörekisteriinsä kestoaltaan pidempiaikaista käyttötarkoitusta varten.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen. Säännöksessä ei ole määritelty keinoja, joilla julkisen vallan tulee turvaamisvelvollisuutensa toteuttaa. Keskeisiin keinoihin kuuluvat perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen sekä taloudellisten voimavarojen kohdentaminen.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslakia koskevan hallituksen esityksen perusteluiden mukaan (HE 1/1998 vp) julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan veraten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä.

Esityksen mukaan metsäkeskuksen julkisena hallintotehtävänä olisi metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito. Metsäkeskuksen keskusyksikön johtaja ja aluejohtajat toimisivat metsätietojärjestelmän rekisterinpitäjinä. Henkilötietolain 3 §:n määritelmän mukaan rekisterinpitäjä voi olla yksi tai useampi henkilö, yhteisö, laitos tai säätiö, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä. Laissa säädetty rekisterinpitoa koskevat tehtävät on yleensä annettu viranomaisten tehtäväksi. Metsästäjien keskusjärjestön ylläpitämä metsästäjärekisteri voidaan mainita esimerkkinä rekisteristä, jonka osalta rekisterinpito on lailla annettu muun kuin viranomaisen tehtäväksi.

Metsästäjärekisterin käyttötarkoituksesta säädetään riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 7 a §:ssä seuraavasti: ”Metsästäjien keskusjärjestö pitää automaattisen tietojenkäsittelyn avulla metsästäjistä rekisteriä (*metsästäjärekisteri*), jota käytetään metsästäjien koulutuksen suunnitteluun ja neuvontaan, metsästyksen valvontaan sekä metsästys- ja riistanhoito toiminnan käytännön järjestelyihin sekä metsästyksen ja riistanhoitoon liittyvien muiden tehtävien hoitamiseen ja tilastojen laatimiseen. Lisäksi rekisteriä käytetään riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden kokonaisuuden sekä metsästäjille lähettävän riistanhoitomaksun tilillepanokortin osoitteiston selvittämiseen.” Lain 7 b:ssä säädetään metsästäjärekisterin tietosisällöistä ja 7 c §:ssä tietojen luovuttamisesta sekä henkilötietolain soveltamisesta. Lain 7 c §:ää koskevissa hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on nimenomaisesti todettu, että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki koskee metsästäjärekisteriä.

Rekisterinpidolla on liittymäkohtia perusoikeuksiin. Kuten edellä on todettu, esityksellä on liittymäkohtia ainakin perustuslain yksityisyyden suojaa, julkisuutta, elinkeinonvapautta ja oikeusturvaa koskeviin perusoikeussäännöksiin. Rekisterinpitoon liittyy itsenäisen harkintavallan käyttöä. Rekisterinpitäjä vastaa siitä, että rekisterinpito on lainmukaista. Lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetään tietojärjestelmän sisällöstä ja käyttötarkoituksesta. Rekisterinpitäjän tulee tällöin huo-

lehtia siitä, että metsätietojärjestelmään talletetaan vain sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa tarkemmin määriteltyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa. Rekisterinpitäjä vastaa myös tietojen laadusta. Kun lisäksi otetaan huomioon, että lakiehdotuksen 4 §:n 2—4 kohdassa tarkoitettuja tietoja käytetään apuna viranomaistehtäviä hoidettaessa, voidaan tiedoilla katsoa olevan liittymäkohtia julkisen vallan käyttöön.

Rekisterinpitoon liittyvä julkisen vallan käyttö on ilmeistä esimerkiksi tietojenluovutuksia koskevan päätöksenteon osalta. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä asiakirjoista. Julkisen vallan käyttönä voidaan pitää esimerkiksi päätöksentekoa siitä, onko asiakirja salassapidettävä. Päätöksenteko liittyy tällöin yksityisen oikeusasemaan. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentti sisältää viranomaisen henkilörekistereitä koskevan säännöksen. Kyseisen säännöksen mukaan henkilötietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Metsätietojen osalta nämä säännökset tarkoittavat käytännössä henkilötietolain ja ehdotetun lain säännöksiä. Henkilötietolain 9 §:n 1 momentin mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Käytännössä tämän säännöksen soveltaminen tarkoittaa, että jokaisen tietojenluovutuspyynnön osalta rekisterinpitäjän tulee itsenäisesti harkita, ovatko pyydyt tiedot tarpeellisia ilmoitetun käyttötarkoituksen osalta. Henkilötietolain 32 §:ssä säädetään tietojen suojaamisesta. Rekisterinpitäjän tulee toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet muun muassa henkilötietojen suojaamiseksi laittomalta käsittelyltä. Rekisterinpitäjän tulee tietojenluovutuspyyntöjä koskevassa päätöksenteossaan arvioida, onko tietojen suojaamisesta esitetty asianmukainen selvitys. Rekisterinpitäjä voi kieltäytyä tietojen luovuttamisesta silläkin perusteella, ettei tietojen suojaamisesta ole esitetty asianmukaista selvitystä. Tietojenluovutusasioissa tulevat sovellettavaksi hallintolain säännökset. Näin ollen re-

kisterinpitäjän tulee esimerkiksi neuvoa metsäkeskuksen asiakkaita siitä, miten tietopyyntöasia voidaan saattaa vireille. Jos toimitettu hakemus on puutteellinen, metsäkeskuksen tulee pyytää asiassa lisäselvitystä.

Henkilötietolain 9 §:n 2 momentin mukaan rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä. Säännöksessä asetetaan virheettömyysvaatimus. Mainitun säännöksen mukaan rekisterinpitäjän velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn merkitys rekisteröidyn yksityisyyden suojalle. Henkilötietolain 29 §:ssä säädetään tiedon korjaamisesta. Rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto. Rekisterinpitäjän on myös estettävä tällaisen tiedon leviäminen, jos tieto voi vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai hänen oikeuksiaan. Mainitussa henkilötietolain pykälässä säädetään myös niistä tilanteista, joissa rekisterinpitäjä ei hyväksy rekisteröidyn vaatimusta tiedon korjaamisesta. Tällöin rekisterinpitäjän on annettava asiasta kirjallinen todistus. Todistuksessa on mainittava myös ne syyt, joiden vuoksi vaatimusta ei ole hyväksytty. Rekisteröity voi saattaa asian tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Esityksessä katsotaan, että tietojen virheettömyyteen liittyvään arviointiin ja tietojen korjaamista koskevia vaatimusten käsittelyyn liittyy rekisterinpitäjän harkintavallan käyttöä ja siten julkisen vallan käyttöä.

Perustuslakivaliokunta on väestötietojärjestelmän osalta todennut seuraavasti (PeVL 3/2009): ”Lakiehdotuksessa tarkoitettu tietopalvelu on viranomaista avustava tehtävä. Palvelun kautta voidaan luovuttaa vain sellaisia tavanomaisia nimi- ja yhteystietoja, joiden saaminen ei edellytä käyttötarkoituksen ilmoittamista. Tietoja ei saa antaa, jos niihin kohdistuu lain 4 luvussa säädeltyjä luovutuskieltoja. Tällaisessa palvelutoiminnassa on kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta, mutta ei julkisen vallan käyttämisestä (PeVL 11/2006 vp, s. 2/I).” Tältä osin voi-

daan todeta, että metsätietojärjestelmästä henkilötietojen luovutukset esitetään kytkettäväksi tietojen käyttötarkoitukseen. Kuten edellä on todettu, tietojenluovutusasioiden ratkaisemiseen liittyy aina sellaista rekisterinpitäjän itsenäistä harkintaa, jolla on vaikutusta yksityisen oikeusasemaan. Tästä johtuen esityksessä katsotaan, että rekisterinpidossa on kuitenkin arvioitava, sisältävätkö nämä tehtävät merkittävän julkisen vallan käyttöä. Merkittävänä julkisen vallan käyttönä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II). Esitykseen ei sisälly säännöksiä, jotka koskevat voimakeinojen käyttöä. Esityksellä on liittymäkohtia perusoikeuksiin. Metsätietojärjestelmän tietoja käytetään apuna viranomaistehtäviä koskevassa päätöksenteossa. Tietojen perusteella metsäkeskuksen viranomaistehtäviä hoitava toimihenkilö tekee arvon esimerkiksi siitä, onko kohteessa tarpeen suorittaa maastotarkastus. Esityksen mukaan rekisterinpitäjä ratkaisisi tietojenluovutuspyynnöt. Lakiehdotuksen säännökset liittyvät ensisijaisesti yksityisyyden suojaan. Lisäksi esityksessä on pyritty turvaamaan julkisuutta, elinkeinovapautta ja oikeusturvaa koskevat perusoikeussäännökset. Toisin sanoen säännöksillä pyritään perustuslain 22 §:n mukaisesti turvaamaan perusoikeuksien toteutuminen. Tämän vuoksi esityksessä katsotaan, ettei metsätietojärjestelmän rekisterinpitoa koskevaan julkiseen hallintotehtävään liity puuttumista merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin ja että näin ollen metsätietojärjestelmään liittyvässä rekisterinpidossa ei ole kyse merkittävän julkisen vallan käyttämisestä.

Metsäkeskukset ovat hoitaneet yksityismetsätalouden edistämis- ja valvontatehtäviä erinimisinä organisaatioina vuodesta 1929 lähtien. Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnassa vireillä olevan esityksen mukaan uusi metsäkeskusorganisaatio (Suomen metsäkeskus) ei vastaisuudessaakaan olisi viranomainen. Nykymuotoisille metsäkeskuksille on eri laeilla säädetty tehtäviä, jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä. Tarkoituksena on, että Suomen metsäkeskuksen kes-

kusyksikön johtaja ja aluejohtajat käyttäisivät ratkaisuvaltaa julkisen vallan käyttöä koskevissa asioissa.

Hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä metsäkeskuksiin sovelletaan nykyisinkin hallintolakia ja kielilakia suoraan näiden yleislakien perusteella. Lakiehdotuksen 13 §, joka koskee tietojen luovuttamisesta päättämistä, edistää osaltaan oikeusturvaa ja hyvää hallintoa. Esitykseen ei ole ollut tarpeen sisällyttää erillisiä menettelysäännöksiä asian vireillepanosta tai muusta menettelystä tietojenluovutuspyyntöjä käsiteltäessä, koska hallintolain säännökset ovat sellaisenaan sovellettavissa mainittujen asioiden käsittelyyn. Lakiehdotukseen ei ole toisin sanoen sisällytetty erillistä mainintaa hallintolain tai kielilain soveltamisesta. Sen sijaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta on lakiehdotukseen otettu nimenomainen säännös.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei lakiin enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää ehdotetun kaltaista viittausta hallinnon yleislakeihin. Jos sellaista esimerkiksi sääntelyn selkeyden vuoksi kuitenkin pidetään tarpeellisena, on viittauksen syytä olla vastakohtaispäättelyn välttämiseksi kattava (PeVL 42/2005). Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnassa käsiteltävänä olevan Suomen metsäkeskusta koskevan lain 15 §:n 1 momenttiin on tarkoitettu sisällyttää kattava säännös liittyen hallinnon yleislakien noudattamiseen. Tämän vuoksi metsätietojärjestelmää koskevan lakiehdotuksen 1 §:n viittausta julkisuuslakiin ja henkilötietolakiin ei ole täydennetty viittauksella hallinnon muihin yleislakeihin.

Nykyisen metsäkeskuslain 8 §:n 2 momentin mukaan metsäkeskusten asiakirjojen ja toiminnan julkisuudesta on voimassa, mitä julkisuuslaissa säädetään. Julkisuuslain 4 §:n 2 momentin mukaan mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Toisin sanoen julkisuuslain nojalla kyseistä lakia sovellettaisiin vain siltä osin kuin kyse on julkisen vallan käytöstä. Tältä osin voidaan todeta, että julkisuuslain

jälkeen on tullut voimaan uusi perustuslaki, jonka 124 §:ssä säädetään julkisen hallinto- tehtävän antamisesta yksityiselle. Kyseisessä säännöksessä edellytetään, että hyvän hallin- non takeet, joihin sisältyy muun muassa jul- kisuus, koskevat kaikkien julkisten hallinto- tehtävien hoitamista. Perustuslain 124 §:ssä ei siis ole rajattu hyvän hallinnon takeita ja siten myös julkisuutta ainoastaan niiden jul- kisten hallintotehtävien hoitamiseen, joihin liittyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslaki- valiokunta on korostanut sitä, että uskottaes- sa hallintotehtävä suoraan laissa tai lain no- jalla muulle kuin viranomaiselle tulee sään- nösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (PeVM 10/1998 vp, PeVL 23/2000 vp ja PeVL 55/2002 vp).

Edellä olevan perusteella esityksessä katso- taan, että esityksessä tarkoitettujen lain toi- meenpanotehtävien antaminen metsäkeskuk- selle täyttää perustuslain 124 §:n vaatimuk- sen siitä, että se on tarpeen tehtävän tarkoi- tuksenmukaiseksi hoitamiseksi ja ettei se vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Hallituksen esityksessä on paljon seikkoja, jotka liittyvät perustuslailla suojattuihin oi- keuksiin. Lisäksi esityksessä on useita henki- lötietolain mukaisesti arvioitavia säännöksiä. Perustuslailla turvatut oikeudet on pyritty ot- tamaan esitystä laadittaessa huomioon. Met- sätietojärjestelmän rekisterinpitoon liittyvää tehtävää on lisäksi arvioitava perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisten hallintoteh- tävien antamisena muulle kuin viranomaisel- le. Ehdotetun rekisterinpidon ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 124 §:n sään- nösten kanssa, kun otetaan huomioon ehdote- tun rekisterinpidon ja metsäkeskuksen hoi- tamien muiden julkisten hallintotehtävien luonne sekä tehtävien hoidon tarkoituksen- mukaisuuden, perusoikeuksien turvaamisen ja muut hyvälle hallinnolle asetettavat vaati- mukset. Edellä olevan perusteella katsotaan, että ehdotettu laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Suotavana kui- tenkin pidetään, että esityksestä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus- kunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään Suomen metsäkeskuksen, jäljempänä *metsäkeskus*, henkilötietoja sisältävästä metsätietojärjestelmästä ja siinä olevien tietojen käsittelystä. Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999). Tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

1) *metsävaratiedolla* metsiä sekä niiden hoitoa ja käyttöä kuvaavia paikkaan sidottuja tietoja;

2) *metsätiedolla* metsäkeskuksessa käsiteltäviä hallintoasioita koskevia tietoja, metsävaratietoja sekä kiinteistöjä ja metsäkeskuksen asiakkaita koskevia tietoja siten kuin jäljempänä säädetään;

3) *kuviolla* aluetta, joka on pyritty rajamaan kasvupaikan, puuston ja mahdollisen käsittelytarpeen suhteen mahdollisimman homogeeniseksi;

4) *koealalla* metsävaratietojen keruussa käytettävää metsikölle ominaisten piirteiden

selvittämiseksi sijainniltaan paikannettua kohdetta;

5) *yksityisellä maanomistajalla* kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettua yksityistä maanomistajaa; ja

6) *asiakkaalla* yksityistä maanomistajaa, tämän asiamiestä tai muuta metsäalan toimijaa, joka asioi metsäkeskuksessa julkisiin hallintotehtäviin liittyvissä asioissa.

3 §

Metsätietojärjestelmä ja sen käyttötarkoitus

Metsätietojärjestelmä muodostuu metsäkeskuksen automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pitämästä metsätietoja sisältävästä tietojärjestelmästä sekä niistä metsätietoja sisältävistä asiakirjoista ja muista vastaavista tietoineistoista, joita ei ole otettu digitaalisessa muodossa automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävään tietojärjestelmään.

Tietojärjestelmän käyttötarkoituksena on metsäkeskukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoitaminen. Metsäkeskuksen julkisista hallintotehtävistä säädetään Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (/) 8 §:ssä.

Metsäkeskus saa käyttää tietojärjestelmää yksityisille maanomistajille suunnattua koulutusta, neuvontaa ja tiedotusta sekä muuta metsätalouden edistämistä varten siltä osin kuin kyseessä oleva toiminta ei liity metsäkeskuksen liiketoimintaan tai muuhun kaupalliseen toimintaan.

4 §

Tietojärjestelmän sisältö ja käyttötarkoitus

Tietojärjestelmä muodostuu:

1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain 8 §:ssä säädettyihin julkisiin hallintotehtäviin liittyviä hallintoasioita koskevista tiedoista;

2) luonnollisiin henkilöihin liittyvistä metsävaratiedoista;

3) kiinteistöjen omistajuutta ja hallintaa koskevista luonnollisiin henkilöihin liittyvistä tiedoista; ja

4) luonnollisiin henkilöihin liittyvistä asiakastiedoista.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja saa käsitellä metsävaratietojen päivittämisessä. Edellä 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja saa käsitellä yksityisten maanomistajien koulutuksessa ja tiedotuksessa. Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saa käsitellä metsäkeskukselle kuuluvien hallintoasioiden hoitamisessa, yksityisten maanomistajien neuvonnassa sekä metsien kestäväan hoitoon ja käyttöön liittyvissä metsäkeskuksen suunnittelu- ja selvitystehtävissä sekä muissa vastaavissa metsiin perustuvien elinkeinojen, metsien monimuotoisuuden säilymisen ja metsätalouden muun ympäristönsuojelun edistämiseksi. Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saa käsitellä myös tilastollisiin tarkoituksiin ja tiedoista saa tuottaa myös muita tietoaineistoja, joista yksittäistä henkilöä koskevat tiedot eivät ole tunnistettavissa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja ovat kuvion tai muun maantieteellisesti rajatun metsäalueen puustoa, maaperää, kasvupaikkaa, sijaintia ja geometriaa, pinta-alaa, käytön rajoituksia, monimuotoisuutta ja muita erityispiirteitä sekä metsänhoito- ja luonnonhoitotoimia, hakkuita ja muita toimenpiteitä koskevia ehdotuksia tai jo toteutettuja toimenpiteitä koskevat sekä muut 2 momentissa tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa välttämättömät metsätiedot. Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ovat kiinteistön omistaja, yhteisömuotoisessa olevan kiinteistön yhteisömuotoiset ja asianhoitajat, omistusosuus, omistussuhteen alkamis- ja päättymispäivä sekä muut 2 momentissa tarkoitettujen julkisten hallintoteh-

tävien hoitamisessa välttämättömät kiinteistöjen omistajuutta ja hallintaa koskevat tiedot. Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja ovat nimi-, osoite- ja muut yhteystiedot, henkilötunnus, yritys- ja yhteisötunnus, äidinkieli, pankkiyhteys, asiakkaan suhde kiinteistöön, henkilötietojen luovuttamiseen liittyvät kiellot ja suostumukset sekä muut 2 momentissa tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa välttämättömät asiakastiedot.

Tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa sellaisia tietojärjestelmän käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja. Tässä momentissa tarkoitettujen tietojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

5 §

Tietojen yhdistäminen

Viranomaisten sekä yritysten ja muiden taloudellista toimintaa harjoittavien toimijoiden tuottamia paikkatietoaineistoja ja muita aineistoja voidaan yhdistää tietojärjestelmän tietoihin ja tällaisia aineistoja voidaan muutoin käsitellä tietojärjestelmässä siltä osin kuin se on tarpeen 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa.

6 §

Rekisterinpitäjä, rekisterinpitoon liittyvät vastuut ja tietojen käsittelyyn oikeudet

Rekisterinpitäjinä toimivat Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa tarkoitettut keskusyksikön johtaja ja alueyksiköiden aluejohtajat. Rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä hoitavat keskusyksikössä ja alueyksiköissä ne toimihenkilöt, jotka voivat käyttää Suomen metsäkeskuksesta annetun lain 14 §:n nojalla julkista valtaa tehtäviensä hoitamisessa. Mainitut toimihenkilöt vastaavat kukin tietojen virheettömyydestä siltä osin kuin he ovat niitä käsitelleet. He eivät kuitenkaan vastaa viranomaisilta saatujen tietojen vir-

heittämyydestä. Niiden virheittämyydestä vastaa asianomainen viranomainen.

Rekisterinpitäjä ratkaisee tietojärjestelmän käyttöoikeuksia koskevat asiat. Käyttöoikeus voidaan myöntää 4 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettujen tietojen käsittelyyn sellaiselle metsäkeskuksen julkisen palvelun yksikön toimihenkilölle, jolla ei ole oikeutta käyttää julkista valtaa tehtäviensä hoitamisessa. Käyttöoikeus voidaan tällöin myöntää myös 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen käsittelyyn siltä osin kuin tietojen käsittely on tarpeen metsävaratietojen päivittämisessä.

Maa- ja metsätalousministeriöllä ja Maa-seutuvirastolla on oikeus katsella teknisen käyttöyhteyden avulla tietojärjestelmän tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Niillä ei ole oikeutta tallettaa tai muuttaa tietojärjestelmän tietoja.

7 §

Tietojen virheittämyys

Metsävaratiedot perustuvat eri menetelmillä tehtäviin arviointeihin, mittauksiin, kartoituksiin ja laskelmiin. Tietojen tarkkuus voi vaihdella siitä riippuen, mitkä tiedot ovat kyseessä, millä menetelmällä tiedot on kerätty ja miltä ajankohdalta tiedot ovat. Metsävaratiedoissa ei saa olla olennaisia puutteita, virheitä eikä väärintulkintoja. Tietojärjestelmään on talletettava tieto tiedonkeruumenettelämästä tai tiedon lähteestä ja tiedon ajankohdasta.

Tietojärjestelmään talletettuja metsävaratietoja on säännöllisin väliajoin päivitettävä ottaen huomioon kohdealueen ominaisuudet sekä metsäkeskuksen käytettävissä olevat henkilöresurssit, taloudelliset resurssit ja julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät tietojenkäyttötarpeet.

Metsävaratietoja päivitetään metsäkeskuksen hallintoasioiden hoitamisen yhteydessä saatujen hakemusten ja ilmoitusten sekä maanomistajan tai hänen valtuuttamansa metsäkeskukselle toimittamien tietojen perusteella. Siitä poiketen, mitä 6 §:ssä säädetään rekisterinpitoon liittyvistä vastuista, rekisterinpitäjä ei vastaa näiden tietojen virheittämyydestä. Jos rekisterinpitoon liittyviä

tehtäviä hoitava metsäkeskuksen toimihenkilö on tarkastanut näiden tietojen oikeellisuuden maastossa, sovelletaan kuitenkin, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Tietojärjestelmästä laadittavaan rekisterilosteeseen on mahdollisuuksien mukaan liitettävä kuvaus erilaisilla metsänarviointimenetelmillä saatujen tietojen luotettavuudesta ja tarkkuudesta.

Siltä osin kuin kyse on tietojärjestelmän muista henkilötiedoista kuin metsävaratiedoista, tietojen virheittämyyteen sovelletaan, mitä henkilötietolain 9 §:n 2 momentissa säädetään.

8 §

Julkisten tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Tietojärjestelmän julkisia tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla viranomaisille tai viranomais-tehtäviä hoitaville tahoille laissa säädettyä tehtävää tai velvoitetta varten.

9 §

Tietojen luovuttaminen suoramarkkinointia ja muita osoitteellisia lähetyksiä varten

Maanomistajan yhteystiedot voidaan luovuttaa metsätalouteen liittyvää suoramarkkinointia varten, ellei maanomistaja ole sitä kieltänyt. Maanomistajan yhteystietojen valintaperusteena voidaan käyttää henkilön osoitetta, kotikuntaa, ikää, sukupuolta, äidintai asiointikieltä tai tietoa siitä, minkä ajan kiinteistö on ollut henkilön omistuksessa tai hallinnassa, taikka tilan sijaintia tai metsänhoitotöitä ja hakkuita koskevia toimenpideehtoja ja näiden toimenpiteiden ajoitusta. Luovutettavat tiedot voidaan ryhmitellä valintaperusteiden mukaan.

Maanomistajan yhteystiedot sekä metsävaratiedot ja niiden sijaintitiedot voidaan luovuttaa metsätalouteen liittyvää suoramarkkinointia varten, jos maanomistaja on siihen antanut suostumuksen. Tietojen luovutus edellyttää maanomistajan suostumusta myös silloin, jos tiedot luovutetaan ilman yhteystietoja, jos sijaintitietojen perusteella on sel-

vitettävissä, kenen maanomistajan kiinteistöön tiedot liittyvät.

Tietojen luovuttaminen on 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sallittua vain siltä osin kuin tiedot ovat tarpeellisia ilmoitettuun markkinointitarkoitukseen. Tietojen luovuttaminen 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ei ole sallittua sähköisen viestinnän avulla tapahtuvaan suoramarkkinointiin, elleivät sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 7 luvussa säädetyt edellytykset täyty.

Maanomistajan yhteystiedot voidaan luovuttaa mielipide- ja markkinatutkimukseen taikka muihin näihin rinnastettaviin osoitteellisiin lähetyksiin, jos henkilötietolain 19 §:ssä säädetyt tietojen käsittelyn edellytykset täyttyvät.

10 §

Tietojen luovuttaminen eräissä liiketoimintaan liittyvissä tapauksissa

Tietojärjestelmän tietoja luovutetaan metsäkeskuksen eriytetyn liiketoiminnan käyttöön samoin edellytyksin kuin sivullisille.

Poiketen siitä, mitä henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään, tietojärjestelmän tietoja ei saa luovuttaa jäsenyyden perusteella sellaiselle yhteisölle, joka harjoittaa liiketoimintaa.

11 §

Tietojen luovuttaminen tutkimusta varten

Tietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten, jos henkilötietolain 14 §:ssä säädetyt henkilötietojen käsittelyn edellytykset täyttyvät.

Tietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa opinnäytetyön tekemiseen, jos tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimussuunnitelman perusteella tarpeellisena ja jos tutkimustyöllä on vastuullinen ohjaaja tai siitä vastaava ryhmä. Tietojen luovutuksen edellytyksenä on, etteivät yksittäistä henkilöä koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille ja että tiedot hävitetään, kun henkilötiedot eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tu-

lostien asianmukaisuuden varmistamiseksi. Samoin edellytyksin tietoja voidaan luovuttaa muuhunkin tutkimukseen, jota ei voida pitää tieteellisenä tutkimuksena. Jos tutkimuksen tekijä tai tutkimuksen rahoittaja harjoittaa liiketoimintaa, jossa tietoja voidaan hyödyntää, tietojen luovutukseen sovelletaan, mitä 9 §:n 4 momentissa säädetään.

12 §

Tietojen luovuttaminen kaukokartoitusaineistojen puustotulkintaa varten

Koelaa koskevia tietoja voidaan luovuttaa kaukokartoitusaineistojen puustotulkintaa varten. Tietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että niitä käytetään vain sellaisten metsien puustotulkinnassa, joita koskevien tietojen käsittelyyn luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus.

13 §

Tietojen luovuttaminen ja sitä koskeva menettely

Tietojen luovuttamista haetaan kirjallisesti metsäkeskukselta.

Rekisterinpitäjä ratkaisee rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä hoitavan toimihenkilön esittelystä tietojen luovutusta koskevan asian.

Metsätietojärjestelmästä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jos viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyt tietojen luovuttamisen edellytykset täyttyvät. Sen lisäksi, mitä mainitun lain 13 §:n 2 momentissa säädetään, tiedon pyytäjän on liitettävä hakemukseen henkilötietolain 10 §:n mukainen rekisteriseloste, jos tiedot talletetaan luovutuksensaajan henkilörekisteriin kestoltaan pitempiaikaista käyttötarkoitusta varten.

Tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen on liitettävä tietojen suojaamiseksi tarpeelliset tietojen käytön ehdot ja rajoitukset.

14 §

Tietojen virheettömyyttä koskeva selvitys

Luovutettaessa tietojärjestelmän tietoja si-
vulliselle päätökseen on liitettävä selvitys,
josta käy ilmi, millaisia virheitä tiedoissa voi
olla. Selvityksessä tulee viitata 7 §:ssä sää-
dettyihin tietojen virheettömyyttä koskeviin
vaatimuksiin.

Rekisteröidylle on annettava 1 momentissa
tarkoitettu selvitys silloin, kun hän käyttää
henkilötietolain 26 §:ssä säädettyä tarkastus-
oikeuttaan.

15 §

Tietojen säilyttäminen ja poistaminen

Tietojärjestelmästä poistetaan 4 §:n 1 mo-
mentin 1, 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut tiedot
viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä,
kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi
käsitelty. Tietoa, jonka säilyttäminen on vält-
tämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoita-
miseksi tai vireillä olevan asian takia, ei kui-
tenkaan poisteta. Tieto on poistettava tieto-
järjestelmästä välittömästi sen jälkeen, kun
käsitteilylle ei enää ole laissa säädettyä perus-
tetta.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa sääde-
tään, poistetaan ne 4 §:n 1 momentin 4 koh-
dassa tarkoitetut tiedot, jotka eivät ole tar-
peen 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitet-
tujen hallintoasioiden käsittelyssä, viimeis-
tään viiden vuoden kuluttua siitä, kun mainit-
tuja tietoja on viimeksi käsitelty.

Tietojärjestelmässä säilytetään 4 §:n
1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tiedot py-
syvästi. Myös maanomistajan tai hänen val-
tuuttamansa vapaaehtoisesti tietojärjestel-
mään toimittamat tiedot säilytetään pysyvästi.
Kun tällainen tieto päivitetään, poistetaan
kuitenkin vastaava aikaisempi tieto tietojär-
jestelmästä. Jos aikaisemman tiedon käsittely
on tarpeen lakiin perustuvan tehtävän hoita-
miseksi tai vireillä olevan asian takia, tietoa
ei poisteta. Tieto on poistettava tietojärjes-
telmästä välittömästi sen jälkeen, kun käsitte-
lylle ei enää ole laissa säädettyä perustetta.

16 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Rekisterinpidon yleinen ohjaus ja valvonta
kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

Tietosuojavaltuutettu valvoo tässä laissa
tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä sille
säädetyn toimivallan rajoissa.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tämän lain voimaantullessa metsäkeskuk-
sista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta
annetussa laissa (1474/1995) tarkoitettuna vi-
ranomaispäällikkönä toiminut tai maa- ja
metsätalousministeriön määräämä toimihen-
kilö toimii rekisterinpitäjänä alueyksikössä
siihen saakka, kunnes alueyksikkö on saatta-
nut toimintansa Suomen metsäkeskuksesta
annetun lain julkisen vallan käyttöä koskevi-
en säännösten mukaiseksi. Tämän lain voi-
maantullessa metsäkeskuksista ja metsäta-
louden kehittämiskeskuksesta annetussa lais-
sa tarkoitettu viranomaistehtävien yksikös-
sä toiminut toimihenkilö hoitaa rekisterinpi-
toon liittyviä tehtäviä alueyksikössä edellä
tässä momentissa tarkoitetun ajan.

Mitä 6 §:n 2 momentissa säädetään tietojär-
jestelmän tietojen käyttöoikeudesta, sovelle-
taan 1 päivästä tammikuuta 2014. Ennen
mainittua päivää käyttöoikeus voidaan myön-
tää metsäkeskuksen eriytetyn liiketoiminnan
puolella työskentelevälle henkilölle niihin
tietoihin, jotka ovat tarpeellisia metsäkeskuk-
sen liiketoimintaan liittyvän asiakassuhteen
hoitamisessa. Käyttöoikeutta ei kuitenkaan
voida myöntää sen jälkeen, kun metsäkes-
kuksen liiketoiminnan tietojärjestelmä on
eriytetty metsätietojärjestelmästä.

Metsäkeskuksen on saatettava metsäkes-
kuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuk-
sesta annetussa laissa tarkoitettujen metsä-
keskusten aiemmin pitämät tietojärjestelmät

tämän lain mukaiseksi vuoden 2014 loppuun mennessä. Ennen tämän lain mukaisen tietojärjestelmän käyttöönottoa metsäkeskuksen on huolehdittava siitä, että rekisteröity voi saada tiedon rekisterinpitäjästä, henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta sekä siitä, mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan, sa-

moin kuin tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi asianomaisessa henkilötietojen käsittelyssä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*